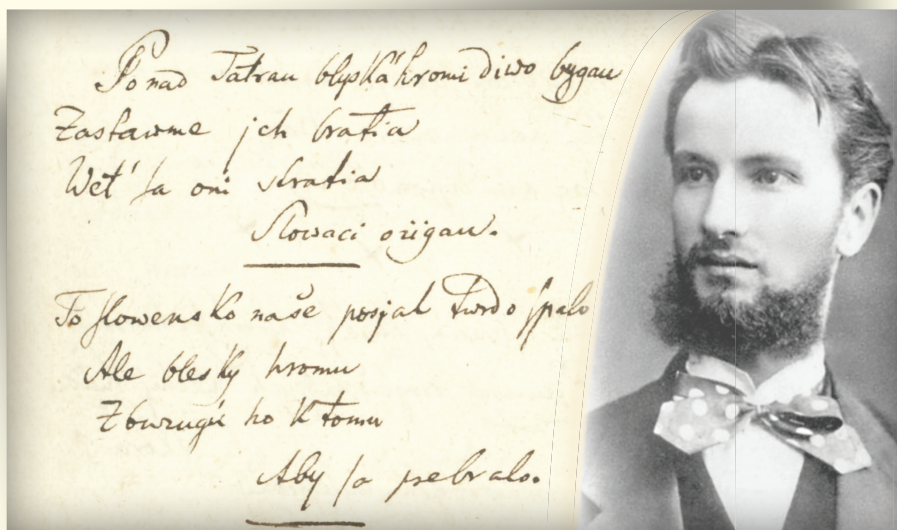

PREČO MÁM RÁD SLOVENČINU PREČO MÁM RÁD SLOVENSKO

32. ročník

původní text hymny SR, 5. marca 1844, Janko Matkuška

POD ZÁŠTITOU

Martiny Šimkovičovej, ministerky kultúry Slovenskej republiky

MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

**PREČO MÁM RÁD
SLOVENČINU,
PREČO MÁM RÁD
SLOVENSKO**

MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
2024

*Ó, Bože, daruj nám deti, ktoré sa stanú žiarivým príkladom,
bohatstvom a požehnaním pre náš národ.*

Jozef Ondrej Markuš 1966

Prehliadka víťazných prác 32. ročníka celoslovenskej súťaže
s medzinárodnou účasťou na tému

Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko

Zodpovedná redaktorka Lucia Konturová, Mária Šoltýsová

Jazyková redaktorka Oľga Škorecová, Lucia Konturová

Znak súťaže navrhol Rado Kováčik 1993

Obálku navrhli Ľubica Strážayová, Peter Kucharčík 2024

Zdroj foto na obálke SNK/DIKDA, TASR

Vydalo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

Tlač KO & KA, spol. s r. o., K-PRINT

NEPREDAJNÉ

ISBN 978-80-974527-9-7

*Slovenčina, kto ti dal
tolko nežných krás,
že vždy ako potôčik
zažblnkoceš v nás?*

*Slovenčina najdrahšia,
ty si poklad náš.
To preto, že mamkino
srdce v sebe máš.*

(Táto báseň Štefana Moravčíka
zhudobnená Milanom Novákom
sa od roku 1994 každoročne spieva
na úvod slávnostného vyhodnotenia
súťaže v Nových Zámkoch.)

Podakovanie

Slová uznania a vďaky už tradične patria všetkým vyhlasovateľom, organizátorom, porotcom, sponzorom a priaznivcom, ktorí prispeli k úspešnému priebehu súťaže a k jej slávnostnému vyhodnoteniu **6. júna 2024** v Nových Zámkoch. Najväčšie uznanie za krásne vyznania slovenčine a Slovensku však patrí všetkým súťažiacim žiakom a študentom aj ich zanietným a obetavým pedagógom i rodičom.

Tridsiaty druhý ročník sa niesol v znamení 200. výročia vydania lyricko-epickej skladby Jána Kollára Slávy dcéra, **180. výročia vzniku slovenskej hymny**, 155. výročia založenia ŽIVENY, prvého spolku slovenských žien, 100. výročia začiatku prevádzky Verejnej knižnice Jána Bocatia v Košiciach, 80. výročia založenia Divadla Jonáša Záborského v Prešove, **80. výročia vypuknutia Slovenského národného povstania** a 20. výročia vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie.

Tridsiaty druhý ročník je venovaný aj výročiam významných slovenských osobností: 340. výročiu narodenia Mateja Bela, učenca, polyhistora, zakladateľa moderného zemepisu a dejepisu, 200. výročiu narodenia Gustáva Karola Zechentera-Laskomerského, prozaika a publicistu, 200. výročiu narodenia Aničky Jurkovičovej, prvej slovenskej ochotníckej herečky, 160. výročiu narodenia Jozefa Murgaša, katolíckeho kňaza, vynálezcu, priekopníka telegrafie, 150. výročiu narodenia Jozefa Gregora Tajovského, 100. výročiu narodenia Antona Habovštiaka, jazykovedca a spisovateľa, 130. výročiu narodenia Karola Plicku, slovenského a českého výtvarníka, fotografa, filmového režiséra a kameramana, 105. výročiu narodenia Márie Ďuríčkovej, 130. výročiu úmrtia Sama Bohdana Hroboňa, evanjelického kňaza, básnika, jazykovedca, zberateľa ľudovej slovesnosti a 60. výročiu úmrtia Márie Rázusovej-Martákovej.

Z významných zahraničných Slovákov sme súťažiacim dali do pozornosti 110. výročie narodenia Imricha Kružliaka, publicistu, spisovateľa a krajanského pracovníka pôsobiaceho po emigrácii v Nemecku, 30. výročie úmrtia Karola Strmeňa, básnika, prekladateľa, redaktora pôsobiaceho po emigrácii v USA, 110. výročie narodenia Mikuláša Šprinca, katolíckeho kňaza, básnika, prekladateľa a redaktora pôsobiaceho po emigrácii v USA, 105. výročie založenia Gymnázia Jána Kollára so žiackym domovom v Báčskom Petrovci v Srbsku a 75. výročie založenia Slovenského gymnázia, základnej školy, materskej školy a kolégia v Békešskej Čabe v Maďarsku.

Vyhlasovatelia 32. ročníka súťaže

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky
Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
Národný inštitút vzdelávania a mládeže
Matica slovenská
Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied, v. v. i.
Spolok slovenských spisovateľov
Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, s. r. o.
Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí
Vydavateľstvo Matice slovenskej

Partneri

Základná škola, Mostná ulica, Nové Zámky

Sponzori 32. ročníka súťaže

Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, s. r. o.
Vydavateľstvo Matice slovenskej, Martin
Miestny odbor Matice slovenskej v Nových Zámkoch
Iveta a Koloman Forró, kaviareň Pánbach, Nové Zámky
Pekáreň Juraj Oremus, s. r. o., Nové Zámky
Tlačiareň MERKUR, Nové Zámky
primátor mesta Nové Zámky PhDr. Mgr. Art. Otokar Klein, ArtD.

Projekt je realizovaný s finančnou podporou

Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky
Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí

a s podporou

Nitrianskeho samosprávneho kraja
Mesta Nové Zámky

Ruku na srdce...

Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko... Prečo, prečo? Zdanlivo jednoduchá dvojotázka, ktorá má však pomerne zložitú (!) „štruktúru“ odpovedí, a či skôr možností odpovedí, vyjadrení sa, vyznaní... Osobných postojov a prežitkov, ba priam životných nastavení sa a cieľov práce, zmyslu bytia, existencie. Myslenia, cítenia a života ad hoc.

Lebo mať rád je súkromný pohľad na (v tomto prípade) viac-menej verejnejší a deklarovaný postoj. Pre koho, na čo a pre čo... Preto, lebo som, sme, je, ste, sú... Lebo sme! Máme svoje korene, máme svoju vlasť a máme svoj jazyk. Máme svoje Slovensko a máme svoju/našu slovenčinu. Máme náš malý svet vo veľkom svete, kde hovoríme svojím/naším zrozumiteľným jazykom! No a môžeme ním povedať aj to zmysluplné a čarovné slovné spojenie „mám rád“.

„Som, myslím, cítim a vidím, milujem všetko, len temno nenávidím...“ napísal slovenčinou svojho času spisovateľ, básnik. Lubozvučnou poetickou slovenčinou vyjadril to, čo všetci dobrí ľudia cítíme a podľa čoho sa čo najviac snažíme žiť. Pod Tatrami a Fatrami, od Dunaju k Tatrám. Od legendárnej Veľkej Moravy až po dnešok... a či až po...

Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko? Napriek naznačeným „zložitostiam“ veľmi jednoduchá odpoveď. Lebo som Slovak, mám svoju krásnu krajinu a zmysluplnú zrozumiteľnú reč, jazyk svojich matiek a otcov. Aj veľký básnik Hviezdoslav sa stal veľkým slovenským básnikom, lebo miloval reč svojej milovanej matky. Ešte raz zopakujem – máme svoju krásnu krajinu a zmysluplnú zrozumiteľnú reč, jazyk svojich matiek a otcov. To nás spája, to nám život dáva.

„Aj, zde leží země ta, kdysi kolébka... národa mého...“ napísal pred dvesto rokmi „apoštol Slovansta“ Ján Kollár, rodák z turčianskych Mošoviec, vo svojej veľbásni Sláwy dcera, v ktorej dobrovoľne „rozlomil“ svoje milujúce srdce medzi ženu a vlasť.

Čo dodať?! Azda len pár slov, ktoré napísal vo svojej práci jeden z ocenených študentov a ktoré ma – popri inom – oslovili aj ako spisovateľa. „Mám rád slovenčinu, Slovensko vďaka slovenskej literatúre. Odkrýva nám naše tradície, zvyklosti. Nieкто môže namietajú, môže ich považovať za zbytočné. Ale nie je to pravda. Sú našimi koreňmi, našou súčasťou. Keď chceme vidieť prosperitu v súčasnosti, musíme sa vedieť poohliadnúť aj späť. Našou úlohou je prepojiť súčasnosť s minulosťou

a vytvoriť zaujímavý, harmonický celok. A tým celkom je naše Slovensko s jeho prírodnými krásami, zákutiami, ľubozvučnou slovenčinou a milými ľuďmi.“

Ruku na srdce – môžeme nemať radi slovenčinu a Slovensko?! Nie, lebo ku dňu patrí svetlo a Slnko, k noci tma a Mesiac... a k láske úprimný a čistý obdiv. Stále máme čo obdivovať a to je dobre.

Igor Válek
Spolok slovenských spisovateľov

Odkaz Janka Matúšku je stále živý

„Nech si kdo chce hvizdá, nech spievá ak muože. Mi sa držme spolu, spolu v tomto kolu, nik nás nepremuóže.“

Janko Matúška, Ponad Tatrou blyská, 5. sloha, 5. marec 1844

Milí čitatelia,

v rukách držíte zborník z 32. ročníka obľúbenej literárnej súťaže pre základné a stredné školy s krásnym názvom Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko, ktorej poslaním je okrem iného formovať a upevňovať povedomie mladej generácie k slovenskej štátnosti, lásku k Slovensku. Ročník súťaže, v ktorom sa práve nachádzame, je úzko spätý aj so 180. výročím vzniku slovenskej hymny, dôležitého symbolu slovenského národa, ktorá je od útleho veku súčasťou našich životov, no nie každý pozná históriu jej vzniku, nie každý si uvedomuje význam jej slov i v dnešnom svete globalizácie.

Slová piatej slohy pôvodného textu básne Janka Matúšku, s ktorou na perách trinásť slovenských študentov opúšťalo bratislavské lýceum na protest proti zosadeniu Ľudovíta Štúra z katedry československej reči a literatúry, aby sa vydali na neistú cestu do Levoče, vystihujú pocity a rozpoloženie mladých slovenských chlapcov stelesňujúcich dlho utláčaný slovenský národ. Verše prešli v nasledujúcom období úpravami a dnes sú už sotva známe, keďže nie sú súčasťou slovenskej hymny, nesú však v sebe hlboký odkaz, ktorý zdôrazňuje význam slávnych Svätoplukových prútov.

Odkaz, ktorý by nám mal znieť v duši aj dnes a možno práve dnes, keď sa slovenský národ opäť raz delí zabúdajúc na silu národnej jednoty, ktorou národ dokáže čeliť všetkým nástrahám okolitého sveta a s ktorej pomocou môže prežiť a odovzdať svoje dedičstvo, zem, po ktorej kráčame, naše krásne Slovensko, naše tradície, našu ľubozvučnú slovenčinu ďalším generáciám. Lebo tak si národ zabezpečuje svoje prežitie, nie hádkami, nie vojnami, ani odsudzovaním každého národného prejavu ako niečoho nmoderného, prežitého či dokonca namiereného proti iným národom. To, čo nám zanechali naši predkovia, sme ako národ povinní chrániť a rozvíjať pre ďalšie a ďalšie generácie, nie po tom šliapať a znevažovať to.

Prečo mám rada slovenčinu, prečo mám rada Slovensko? Lahká i ťažká otázka zároveň, nad ktorou sa bežne ani nezamýšľame. Odpoveď

na túto otázku mám aj ja hlboko vrytú v srdci a vymenovať všetko, čo mám na svojej domovine a materinskej reči rada, nie je azda ani možné. Je to aj otázka, s ktorou sa každoročne pasujú žiaci a študenti pri kladení písmeňiek na papier, veriac, že práve ich vyznanie vylúdi úsmev na perách či slzy v očiach poroty. Viaceré práce z tohto ročníka vo mne vyvolali jedno či druhé, úsmev striedali slzy, báseň striedala próza a vo mne pri čítaní stále viac svitala nádej, že nič z toho, čo sa vôkol nás deje, nedokáže zničiť náš národ, našu reč. Prečo? Lebo stále sú medzi nami mladí ľudia, dokonca malé deti, ktorým už v srdiečku horí plamienok lásky k Slovensku, Slovákom, slovenčine...

Eubica Strážayová
riaditeľka odboru štátneho jazyka
Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

32. ročník súťaže v číslech

Do celoslovenského kola súťaže Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko sa v školskom roku 2023/2024 zapojilo spolu **111** škôl z celého Slovenska.

Z uvedeného počtu slovenských škôl bolo:

- 65 základných škôl,
- 1 cirkevná základná škola,
- 18 základných škôl s materskou školou.

Zo stredných škôl sa do súťaže zapojilo:

- 15 gymnázií,
- 1 bilingválne gymnázium,
- 1 evanjelické gymnázium,
- 10 stredných odborných škôl,

Počet zapojených škôl podľa krajov:

- Nitriansky kraj – 26 škôl,
- Košický kraj – 17 škôl,
- Banskobystrický kraj – 10 škôl,
- Prešovský kraj – 21 škôl,
- Trenčiansky kraj – 9 škôl,
- Žilinský kraj – 16 škôl,
- Trnavský kraj – 7 škôl,
- Bratislavský kraj – 5 škôl.

Hodnotilo sa celkovo **391 literárnych prác zo Slovenska**. V 1. kategórii (práce žiakov 1. stupňa základných škôl) bolo posudzovaných 82 literárnych prác. V 2. kategórii (práce žiakov 2. stupňa základných škôl a žiakov 1. až 4. ročníka osemročných gymnázií) bolo posudzovaných 246 literárnych prác. V 3. kategórii (práce žiakov stredných škôl) bolo odborne posúdených 63 prác. Žiaci zo zahraničia súťažili v **4. kategórii**, do ktorej prišlo **70 súťažných prác**.

Súťažné práce posudzovalo 18 porotcov v štyroch kategóriách. Porotcovia udelili v 1. kategórii 1 hlavnú cenu, 1 cenu poroty, 1 osobitnú cenu poroty, 10 čestných uznaní a 1 cenu časopisu Slniečko; v 2. kategórii

udelila porota 2 hlavné ceny, 2 ceny poroty, 3 osobitné ceny poroty, 20 čestných uznaní a v tejto kategórii bola udelená aj cena primátora mesta Nové Zámky; v 3. kategórii 1 hlavnú cenu, 2 ceny poroty, 1 osobitnú cenu poroty, 10 čestných uznaní a v tejto kategórii bola udelená aj cena odboru štátneho jazyka Ministerstva kultúry Slovenskej republiky; v 4. kategórii 2 hlavné ceny, 1 cenu poroty, 1 osobitnú cenu poroty, 10 čestných uznaní a v tejto kategórii bola udelená aj cena predsedu Matice slovenskej. Poroty ocenili 5 pedagógov a 5 škôl.

Zloženie odborných porôt

Šesť odborných porôt posudzovalo práce v jednotlivých kategóriách v tomto zastúpení:

Iveta Baloghová, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí,
Katarína Baranyaiová, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí,
Karol Csiba, hlavný redaktor časopisu Slovenská literatúra,
Lubica Dvornická, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej
akadémie vied, v. v. i.,
Lubica Kepštová, autorka, editorka a literárna kritička literatúry pre deti,
Lucia Konturová, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky,
Július Lomenčík, Katedra slovenského jazyka a komunikácie, Filozofická
fakulta, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica,
Mária Malperová, Miestny odbor Matice slovenskej v Nových Zámkoch,
Veronika Mihóková, Základná škola, Mostná, Nové Zámky,
Erika Mináriková, členka Slovenskej spoločnosti prekladateľov umeleckej
literatúry,
Anna Passiová, Národný inštitút vzdelávania a mládeže,
Janka Píšová, Národný inštitút vzdelávania a mládeže,
Viera Rosinová, pedagogička,
Lubica Strážayová, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky,
Dagmar Šimunová, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej
akadémie vied, v. v. i.,
Oľga Škorecová, členka organizačného výboru súťaže,
Vanda Vámošová, Albatros Media Slovakia s. r. o.,
Igor Válek, spisovateľ, básnik, autor literatúry pre deti, publicista, člen
Spolku slovenských spisovateľov

Zastúpenie miest a obcí zo Slovenskej republiky

Bánovce nad Bebravou, Banská Bystrica, Bardejov, Bratislava, Bytča, Bzovík
Čadca, Čaka
Dolný Kubín, Dubnica nad Váhom, Dunajská Lužná
Fričovce
Handlová, Haniska, Hlohovec, Humenné
Chorvátsky Grob
Ivanka pri Dunaji
Jacovce
Kojatice, Komárno, Košice, Kráľovský Chlmec, Kremnica, Krupina,
Krušetnica, Kúty, Kysucké Nové Mesto, Kysucký Lieskovec
Levice, Lokca
Maňa, Martin, Medzilaborce, Michalovce, Moldava nad Bodvou,
Nitra, Nitrianske Rudno, Nové Zámky
Oravská Jasenica, Ožďany
Pata, Plavé Vozokany, Poprad, Prešov, Prievidza, Pružina, Púchov
Rosina, Rožňava
Senica, Sihelné, Slatinské Lazy, Spišská Nová Ves, Spišská Stará Ves, Stará
Ľubovňa, Starý Tekov, Sučany, Svätý Jur, Svidník
Štrba, Šurany
Tekovské Lužany, Tlmače, Topoľčany, Trnava, Tulčák
Ulič
Veľké Rovné, Veľký Meder, Vranov nad Topľou
Zemné, Zvolen

Zastúpenie miest a obcí zo zahraničia

Anglicko – Manchester
Francúzsko – Paríž
Chorvátsko – Josipovac Punitovački, Višnjevac
Maďarsko – Békešská Čaba, Nové mesto pod Šiatrom, Sarvaš
Nemecko – Mníchov
Rumunsko – Nadlak
Srbsko – Báčsky Petrovec, Kovačica, Kysáč, Nový Sad, Pivnica, Stará
Pazova
Švédsko – Uppsala
Ukrajina – Užhorod

Milan Rúfus

***Modlitba
za deti tretieho tisícročia***

*Čo budeš ďalej, Bože, robiť
s mláďatami nie už Tvojej doby?
Podržiš ruku nad nimi?*

*Nedovoľ blúdiacemu času,
aby ich obral o ich krásu
a prestali byť šťastnými.*

*Aby im vzal ich melódiu
a trávil studne, z ktorých pijú,
a pustošil im srdiečka.*

*Voda, čo nikdy nezamrzá,
tá najsvätejšia voda – slza,
im nesmie padať spod viečka.*

*Rob všetko, čo len môžeš robiť,
aby si deti chorej doby
uchránil, Bože, od zlého.*

*Ostaň ich chrániť pri kolíske.
A nechaj čistým, čo je čisté.
Zomreli by sme bez neho.*

(Túto báseň venoval v roku 2000 Milan Rúfus ako pozdrav a poďakovanie „ostrovu kanárikov“, ako nazval deti zo súťaže Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko.)

PREHLIADKA OCENENÝCH PRÁC

Ceny udelené v 1. kategórii

Hlavná cena v 1. kategórii:

Môj vesmír

Volám sa Miško, a keď nám pani učiteľka povedala, aby sme porozmýšľali a napísali, prečo máme radi Slovensko a slovenčinu, tak mi hneď napadla moja najväčšia „láska“, láska ku hviezdám a nekonečnému vesmíru. Môj starší brat sa venuje športu – futbalu. Žiaľ, spolu si zahrať nemôžeme, pretože mám od narodenia problémy s nohami, a hoci neposlúchajú, ako by mali, chodenie som vďaka náročným operáciám zvládol a v podstate ma pomaličky „dopravia“ všade, kam potrebujem. Mám však aj iné problémy, takže som si musel nájsť inú záľubu, a nie šport.

Pozorovať oblohu a zaujímať sa o všetko, čo sa týka vesmíru a galaxií, som sa rozhodol úplne sám. Rodičia boli veľmi prekvapení, ale v mojej záľube ma veľmi podporujú. Ďalekohľad som dostal na prvé sväté prijímanie. Nie je nič lepšie, ako sa večer posadiť na balkón, nastaviť ďalekohľad a sledovať tú nekonečnú vesmírnu nádheru. V našej malej dedinke ma nevyrušuje zbytočne veľa vonkajšieho osvetlenia, takže o to je pozorovanie lepšie. Keď sledujem hviezdy a planéty cez ďalekohľad, predstavujem si, aké by to bolo vyletieť hore a pozrieť si to naozaj zblízka. Tam by som svoje nohy nepotreboval, stačilo by letieť a vznášať sa. No toto ostane asi navždy len mojím snom. Ale nevádi, ja mám ten svoj „malý vesmír“ aj tu na Zemi vďaka mojej rodine a aj mojím kamarátom v škole a vlastne všetkým dobrým ľuďom na Slovensku, s ktorými som sa stretol a mali pre mňa pochopenie a keď bolo treba, podali pomocnú ruku. Mám rád aj našu školu, všetkých spolužiakov a pani učiteľky, ktoré vždy hovoria, keď smutne hľadím na svoje nohy, že niekde pán Boh ubral a niekde pridal, a ukážu pri tom na moju hlavu. Áno, učenie mi ide ľahko a so všetkým ostatným, ako je obúvanie, obliekanie, mi pomáhajú moji milí spolužiaci. Je super vedieť, že sa na nich môžem spoľahnúť, a vždy, keď ťažkopádne kráčam po schodoch, mi doslovne kryjú chrbát, keby niečo... Som rád, že ich mám, že som obklopený rodinou a kamarátmi, ktorí ma berú takého, aký som. Kde inde by som našiel takých skvelých ľudí? Len tu, v mojej milovanej rodnej krajine, na Slovensku, na tej malej bodke na planéte Zem. Hoci je moje Slovensko v porovnaní s vesmírom ako zrnko

piesku na obrovskej pláži, v mojom srdiečku bude navždy na prvom mieste. Lebo nie je dôležité, aký si veľký, ale koľko lásky a dobrá dokážeš dať tým, ktorí sú okolo teba.

Michal Ráček, 4. ročník, ZŠ, Ul. kpt. Nálepku, Bánov

Cena poroty v 1. kategórii:

Prečo mám rád slovenčinu?

Prečo mám rád Slovensko?

Volám sa Mojmír. Narodil som sa mamke a ockovi až po dvadsiatich troch rokoch čakania od ich svadby. Aká to bola radosť!

Teraz mám osem rokov. Keď som mal sedem, zomrel mi ocko. Bolo to hrozné! Veď som ho mal rád. Prečo? Nechápal som. Zmieril som sa s tým. Alebo si to len myslím? Život je krutý. „Každý sa tam raz dostaneme,“ často mi hovorí mamka.

Mal som krásne detstvo. Ešte ho mám aj teraz také dobré, lebo ľudia okolo nás nám pomáhajú. Často plačem. S láskou na ocka spomínam. Stále ho mám rád. Tak isto ako mamku, ktorá ma ľúbi najviac na svete. Teraz sme s mamkou silný tím, ktorý zvládne aj tie najväčšie prekážky. Mám ju rád. Ona je pre mňa ten najväčší poklad.

Mám aj super kamarátov, hlavne v škole. Sú to moji spolužiaci. Vždy, keď chcem s niečím pomôcť, pomôžu mi. Keď mi niekto ubližuje, zastanú sa ma. Takí majú byť kamaráti. A ja si ich vážim.

V triede je nás 17. Keď som nastúpil do prvého ročníka, uvedomil som si, že nie sú iba skvelé, zdravé a múdre deti. Sú aj také, ktoré majú nejaké ťažkosti. Voľným okom ich nevidíme. Keď sme už dlhšie spolu, spoznáme to. Už sme pochopili aj to, že za to nemôžu. V triede máme dvoch spolužiakov, ktorí nemali to šťastie, aby boli zdraví. Prvý, Riško sa volal, bol po obrne. Mal kratšiu ľavú nohu a neposlušné rúčky, tiež zmračené od choroby. Kríval, ťažko písal. My v triede sme mu pomáhali. Po roku odišiel za svojou mamkou do inej dediny. Dovtedy žil v detskom domove. Všetci sme za ním plakali. Aj pani učiteľka. Dodnes naňho s láskou spomíname. V triede sme si sľúbili, že ho navštívime, že mu povieme, koľko veľa nám do života dal. Niekedy sa pani učiteľka pomýli a namiesto mena Radko v rýchlosti povie Riško. Len sa pousmejeme a sme radi, že aspoň takto je na chvíľu opäť s nami. A aj sťažil, aj keď ťažko. Na športovej olympiáde u nás v škole. Za odvahu a bojovnosť dostal medailu. Pani učiteľka nám povedala, že je paraolympionik. S medailou na krku chodil ešte dlho do školy.

Zostal medzi nami spolužiak Tónko, ktorý má celkom iné ochorenie. Má ťažkú poruchu reči. Tiež mu pomáham, najviac s učením. Keď niečomu nerozumie, vysvetlím mu to. On mi za to dáva kamarátsku lásku a priateľstvo. Predstavte si, že by ste práve vy mali nejakú chorobu. Ja som si to predstavil. Pochopil som, že im treba pomáhať. Aj to tak cítim, že chcem pomáhať. Nerobím to nútené. Milujem moju triedu, milujem svojich spolužiakov, dobrých kamarátov. Nevymenil by som ich za nič na svete. Boli mi veľkou oporou, keď som najviac smútil.

A ešte dodám, ako sa pripravujem na vyučovanie. Keď som bol prvák, pomôcky a učebnice som do aktovky ukladal s ockom, ale keď ho už nemám, tak si veci do aktovky ukladám sám. Spolu sme hrali hry, chodili na výlety a vodil ma aj do školy. Spomenul som si na jeden zážitok. V jedno popoludnie sme hrali dámu. Naschvál som prehrával, plakal som, len aby som išiel k mamke, aby ma objala a postískala. Dnes, aj keď viem, že sa to už nedá, by som túto situáciu rád vymenil, plakal by som, len aby som išiel k ockovi, aby ma objal a postískal...

Mojmír Rusinko, 3. ročník, ZŠ Alexandra Pavloviča, Ul. Komenského, Svidník

---

Osobitná cena poroty v 1. kategórii:

TURBOKORYTNAČKA

PRVÁ KAPITOLA

Bob bol korytnačka. Niežeby to bolo niečo zaujímavé, oveľa zaujímavejšie sú napríklad chobotnice, ale späť ku korytnačkám. Bob mal tri deti: mal dvojčatá Tima a Toma. Mojich bratov. A ešte mal mňa, Charlieho. Odkedy som sa narodil, bolo vidno, že som výrazne pomalší ako moji starší bratia, ba ako celá savana. Dokonca som bol pomalší ako rodinka slimákov, ktorá bývala vedľa nás. V rodinke slimákov žil jeden slimák menom Roberto a ten jediný bol pomalší ako ja. Všetci sa mi posmievali, čo pre nich bolo ľahké, keďže ma hneď dobehli. Môj jediný kamarát bol Roberto. Naši druhí susedia z druhej strany boli tiež korytnačky. Bol v nej otec – ujo George, ktorý mal tri deti: najstarší sa volal Zito a so svojím mladším bratom Jackom, približne takým ako ja, sa kamarátil s Timom a Tomom. Najmladší sa volal Marco. A ako inak, aj Roberto mal rodinu. Jeho otec sa volal pán Leonardo. A Robertov starší brat sa volal Albert. Okrem mojej a ostatných rodín pri jazierku, okolo ktorého bol môj príbytok, Robertov príbytok a príbytok uja Georga, bývali ešte krokodíly. Otec – ujo Nick a jeho syn, jedináčik, ktorý sa volal Riko. Rikova mama raz išla po večeru a už sa nevrátila.

DRUHÁ KAPITOLA

Chodil som stále okolo lúky vedľa jazierka a trénoval som beh, nech som rýchlejší. Roberto zase krúžil stále dookola na mojom pancieri, aby mal aj on lepšiu kondičku. Veď nakoniec, on je ešte pomalší ako ja. „Sledujú nás,“ povedal Roberto. Obzrel som sa. A boli tam, celá banda: moji starší bratia Tim a Tom, potom tam boli bratia – korytnačky Zito a Jack, bol tam Robertov starší brat Albert a nakoniec krokodíl Riko. Marco tam nebol, pretože on je ešte malý. Rýchlo som sa pobral naspäť domov, no oni ma prekukli a rozbehli sa za nami. Rýchlo nás dobehli a obklúčili. „Ale, pozrime sa, máme tu nášho starého lenivca a slizkého slizáka,“ zaškeril sa na nás krokodíl Riko. Potom ma prevrátili na pancier a na brucho mi položili Roberta, tak isto prevráteného na bok. Takto nás odvliekli až celkom na koniec lúky. Trvalo mi vyše polhodiny, aby som sa prevrátil zasa na nohy. Keď som sa prevrátil, tak som nohou prevrátil aj Roberta a zohol som sa, aby mi vyliezol na pancier. Pobral som sa naspäť domov. No oni nás zase obklúčili a toto sa opakovalo, už ani neviem, koľko ráz. Pochopil som, o čo im ide, a tak som im spravil po vôli. Aj tak by som sa odtiaľ nedostal inak. A toto som musel robiť do večera, kým ich to neomrzelo.

TRETIA KAPITOLA

Na druhý deň sme sa s Robertom prechádzali okolo jazierka. Neskôr došiel Riko a spýtal sa, či by sa mohli s ostatnými prechádzať s nami. Nevedel som, o čo im ide, a tak som si povedal, že ak si dám pozor a nenechám sa na nič zlákať, tak sa nič nemôže stať. „Dobre,“ odpovedal som. A tak sa ostatní pridali k nám. „Aha, Roberto, čo to pláva na hladine!“ kývol Jack hlavou smerom k hladine jazierka. Riko nabral na chvost Roberta, nech je tam rýchlejší. Roberto hľadel na hladinu, keď vtom zozadu pribehol Zito a strčil do neho! Roberto sa prekopľcol a spadol do jazierka! Vedel som, že slimáky nevedia plávať, a tak som čo najrýchlejšie skočil za ním. Hore som počul hlasný smiech. Vo vode som bol oveľa rýchlejší. Rýchlo som Roberta vyložil na pevnú zem. „Ako si to predstavujete!? Mohol sa tam utopiť!“ hneval som sa, no oni sa len zasmiali a ušli. Zbabelci, pomyslel som si. Neskôr poobede som trénoval beh na lúke pri jazierku. Nasledujúce sekundy mali veľmi rýchly spád. Potkol ma akýsi dlhý tvrdý zelený chvost, potom ma hodil vedľa, kde do mňa drgla nejaká postava, a ja... som čapol do mláky s blatom! Ozval sa hlasný smiech. „To bola rýchlosť, oveľa väčšia ako zvyčajne!“ rehotal sa Zito. „Minule Roberto, teraz si bol na rade ty!“ povedal Albert. Nahnevane som si išiel umyť hlavu do jazierka. Vtedy do mňa strčil Tim a ja som sa ponoril do jazierka celý a nenadýchol som sa. No vtom som videl, ako ku mne plnou parou a s otvorenou papuľou pláva Riko. Rýchlo som plával k brehu, no krokodíly vedia plávať rýchlejšie. Riko ma dobehol a chvostom ma vyhodil na súš. Pristál som na pancieri. Potom ich postupne začali volať rodičia na večeru. Nakoniec to bol Riko, kto ma zase prevrátil na nohy.

ŠTVRTÁ KAPITOLA

Bol to deň ako každý iný, ale toto by bola pravda, iba ak by som povedal, že to nie je pravda, pretože sa stala jedna vec... Ráno, keď ockovia Bob, tjo George, pán Leonardo a tjo Nick išli nájsť niečo pod zub na raňajky, tak objavili novú čistinku, kde nič na jedenie síce nenašli, ale bol to mimoriadny objav. Keď som na čistinku vkročil ja s ostatnými deťmi, tak sme si ako prvé všimli veľkú jamu. Na dne jamy bola riečka, ktorá pretekala cez stred dna jamy. Na jej ľavej a pravej strane bola normálna suchá zem. Ja som sa ako prvý rozbehol na nevyužitú plochu. Potom som sa vrátil k Robertovi, nech mi vylezie na pancier. Začali sme behať ako zvyčajne. Samozrejme, Roberto len na mojom pancieri. No tá vec, ktorá bola iná ako v iné dni, nebola čistinka. Teraz o tom poviem. Keď som išiel okolo jamy, tak do nás Tom strčil! Ja som spadol do riečky a Roberto na súš. Pokúsil som sa plávať naspäť proti prúdu, ale prúd bol príliš silný. Ťahalo ma to kdesi do hlbín podzemia, no neskôr som vyšiel znovu na slnko. Vyšiel som cez malú dierku v obrovskom útese. Prúd ma ťahal stredom savany, ktorá bola oveľa väčšia ako tá vedľa môjho jazierka. Bol som unavený a nechcelo sa mi vyjsť z vody. Rieku som mal rovno za nosom. Otočil som sa na pancier a doslova som si sadol na prúd, ktorým som sa nechal unášať. Hlavu som mal otočenú dozadu, aby som videl to, kadiaľ som už išiel. Prúd bol čoraz silnejší, no nevšimával som si to. Potom som začul nejaké príliš hlasné žblnkotanie vody. Obzrel som sa... a videl som rúru, veľkú okrúhlu rúru! Okamžite som sa pokúšal vyjsť na pevninu, no prúd bol silnejší a rýchlejší! Len čo som vošiel do rúry, tak som chvíľu išiel a potom bol v rúre vodopád! Dlhochizný vodopád!

PIATA KAPITOLA

Na horizonte vodopádu som zatvoril oči. Pád bol nečakane dlhý, trvalo asi päť sekúnd, kým som dopadol znovu na vodu. Plavil som sa v špinavej vode. Bol som v kanáli. Vtom sa mi ľavá zadná noha zachytila v malej diere, v betónovej stene kanála. Prúd ťahal a ťahal a noha ma bolela viac a viac! Nakoniec s veľkou bolesťou povolila. Veľmi ma bolela, pravdepodobne som ju mal zlomenú. Práve po chodníku v kanáli kráčalo nejaké zviera. Hoci som človeka ešte nikdy nevidel, bol som si istý, že tento divne oblečený tvor je človek. Divne oblečená pani ma vylovila zo špinavej vody a utekala so mnou k prvému poklopu. Zavolala na svojho syna a podišla k čudnému predmetu. Mal normálne štyri nohy, ale aké!? Mali tvar kruhu! Malo to obrovský nos a uši z vnútornej strany boli neuveriteľne lesklé. Dala ma do rúk malého chlapčeka a otvorila telo tej veci. Neskôr som sa dozvedel, že sa to volá auto. Chlapček ma chytil do rúk a pohladkal ma po hlave a potom po zranenej nohe. Potom auto zavrčalo a chlapčekova mama, ktorá sedela kúsok pred nami, otáčala veľkým kolesom. Cítil som príjemné vibrácie. Pozrel som von oknom a videl som, ako neuveriteľnou rýchlosťou míňame vysoké paneláky

a domy. Cítil som rýchlosť. Zastavili sme pred budovou s červeným krížom na bielom podklade.

ŠIESTA KAPITOLA

S cengnutím zvonca nad dverami sme vošli do budovy, kde za pultom stála ďalšia pani. Pani s chlapčekom ma jej ukázala a pani na recepcii povedala, že odborníčka na plazy a obojživelníky je v izbe číslo tri. Pani s chlapčekom vykročila po dlhej chodbe a zastala pri dverách s číslom tri. Pani zaklopala, nič. A tak otvorila. Za bielym stolom, na ktorom bol počítač, sedela žena, pravdepodobne nejaká doktorka. Otočila sa k nám a pozdravila. Pani s chlapčekom sa odzdravila a na stôl, ktorý bol v strede miestnosti a ktorý bol ešte väčší ako ten, za ktorým ešte pred chvíľou sedela pani doktorka, položila mňa. „Veď je celý špinavý a má zranenú nohu! Ten je váš?“ spýtala sa doktorka, ktorá ma otáčala na všetky strany a aj dole hlavou. „Nie, nie, našla som ho v kanáli,“ odpovedala pani s chlapčekom. „Ach, jasné! Musel ho zobrať prúd. Neďaleko je rieka, ktorá sa vlieva do kanála. Takže pochádza z voľnej prírody.“ povedala doktorka. „Ako a kde si mohol zlomiť nohu?“ spýtala sa pani s chlapčekom. „To sa pýtam ja vás,“ povedala doktorka. „Neviem, keď som ho našla, už ju mal zlomenú. „V poriadku, keď sa nám podarí vypustiť ho znovu do voľnej prírody, tak vás budeme kontaktovať. Môžete ísť domov, je v dobrých rukách,“ povedala doktorka. Pani aj chlapček opustili budovu.

SIEDMA KAPITOLA

Keď sa za paňou a chlapčekom zavreli dvere, tak sa doktorka obrátila ku mne. Začala mi boľavú nohu obmotávať niečím, čo vyzeralo ako takzvaný toaletný papier, ktorý som okrem iných vecí videl v kanáli. Keď doobmotávala, tak bolesť ustala. Nevedel som nohou pohnúť, ale bolo to v poriadku, pretože ani predtým som ňou bez bolesti nevedel pohnúť. Potom som dostal od doktorky úžasnú vec. Bol to taký skvelý vozík! Niežeby to bolo niečo úžasne zaujímavé, ale bol som na ňom rýchly. Nebolo to auto, ale stačilo mi urobiť jeden krok a nemusel som nič robiť aspoň dva kroky. A to som robil kroky iba prednými nohami. Vozík mal štyri kolesá spojené drevenou ploškou, na ktorej som mal brucho. Zadné nohy som mal vyložené na výčnelkoch, ktoré boli pripevnené na zadnej strane vozíka. Predné nohy som mal dole na bielom stole a odrážal som sa nimi. Keď som sa poobede odrážal na vozíku, tak som cez okno uvidel ďalšie auto. Nemohol som tomu uveriť, aj klinika mala svoje auto. Všade bolo kopec skvelých vecí. Cítil som sa tu celkom dobre. Aj keď som tu mal parádny vozík a noha ma už nebolela, na jej vyliečenie musí prejsť ešte mnoho dní.

ÔSMA KAPITOLA

O mesiac neskôr... „Dnes je ten deň!“ štebotala doktorka už aspoň po stý raz. Od rána bola nejaká čudná. Celý deň pobehovala po ordinácii a opakovala, že dnes je nejaký deň. No potom sa ukázalo, že to naozaj nie je obyčajný

deň. Poobede sme nastúpili do auta. Už som ním párkrát išiel a doktorka si už všimla, že mám o autá záujem. Dokonca sa tajne učím šoférovať! Po chvíli cesty som vedel, kam ideme. Ideme k doktorovi Pandarírovi. Už som k nemu párkrát išiel na kontrolu nohy. Mám ho celkom rád, pretože mi vždy pred odchodom dá púpavu. Z myšlienok ma vytrhlo prudké zastavenie auta. Boli sme na mieste. Vošli sme do vysokej budovy. Vывiezli sme sa výtahom na tretie poschodie a zabočili sme k dverám číslo 27. Výtah bol tiež dobrý vynález, ale lepší ako auto asi nebol. Vošli sme do miestnosti, kde na nás už čakal doktor Pandarír. „Á, už tu máme nášho pacienta!“ potešil sa doktor. Doktorka ma položila na skoro taký istý stôl ako ten, na ktorom som býval predtým. Doktor na mňa zasvietil čudnou lampičkou a sadol si za počítač, kde sa pozeral na niečo biele na čiernom podklade. Usmial sa na doktorku: „Je pripravený.“ povedal. „Juchú!“ obrátila sa ku mne doktorka. „Počuješ? Ešte dnes ťa vypustíme naspäť do divočiny!“ Samozrejme, že som počul. Veď mám uši. Teda nie celkom uši, ale mám ušné otvory. No musím povedať, že som sa fakt potešil. Niežeby som chcel zažiť druhý raz tie katastrofy, ktoré mi vyviedli susedia a bratia, ale už by som sa naozaj chcel vrátiť domov. Keď sme sa vracali na kliniku, nevedel som obsedieť. Vošli sme do výtahu na kliniku a vывiezli sme sa na strechu. Tam sedela obrovská vážka, ktorej chýbali štyri nohy. O pár sekúnd som sa dopočul, že to nie je obrovská vážka, ktorej chýbajú štyri nohy, ale takzvaný vrtuľník. Vrtuľník bol dosť rýchly, ale predovšetkým lietal. Zamierili sme domov, zamierili sme k savane, k môjmu skvelému jazierku a do nekonečnej prírody.

DEVIATA KAPITOLA

Cesta vrtuľníkom bola takmer taká dobrá ako autom. A to je už čo povedať. Vrtuľník pristál v savane pod útesom, na ktorom bolo moje jazierko. Doktorka vystúpila a položila ma na trávnu. „Predtým, ako odídeš, mám pre teba malý darček,“ šibalsky sa na mňa usmiala. Strčila ruky do vrtuľníka a vytiahla z neho krásny červený kabriolet s akurátnou veľkosťou pre mňa! „Budeš sa môcť naň každý deň pozeráť,“ povedala doktorka. Potom sa rozlúčila a nasadla do vrtuľníka. Pozeral som za vrtuľníkom, ktorý sa mi strácal z dohľadu.

DESIATA KAPITOLA

Keď už úplne zmizol, tak som sa obrátil ku kabrioletu. „Budeš sa môcť naň každý deň pozeráť,“ frflal som si popod nos. „Ešte nevieš, že ja viem auto šoférovať!“ Prekoprcol som sa do kabrioletu a začal som rozmýšľať, ako sa dostanem hore na útes. Neďaleko stál nosorožec prežúvajúc trávnu. Inokedy by som pri ňom bol za veľmi dlhý čas, ale teraz, keď mám kabriolet, som bol pri ňom ako švihnutím prútika. „Prepáčte, pán nosorožec, neviete, či sa dá vyjsť hore na tento útes?“ spýtal som sa. „Myslím, že na druhom konci útesu je jedna cestička,“ odpovedal nosorožec. Hneď som vyštartoval ku koncu

útesu. Keď som tam prišiel, tak tam naozaj bola jedna úzka, ale pre mňa ako stvorená cestička. Keďže kabriolet nebol taký výkonný, tak hore cestičkou išiel trochu pomaly. Raz aj zarapkal, no nakoniec som vyšiel až celkom hore. Ani som si nechcel predstaviť, za aký dlhý čas by som bol na konci cestičky za normálnych okolností. Ale našťastie som ani nemusel, pretože mám kabriolet. Ocitol som sa v lese. Vedel som, kadiaľ ísť, lebo o tomto lese mi ako malému veľakrát rozprávali. Vydal som sa rovnou cestičkou znovu cez celý útes. Na konci cestičky bol potok a za ním kríky. Vedel som, že kabrioletom nemôžem prejsť cez potok, tak som zabočil a išiel som popri hustom kroví, až kým som neprišiel k miestu, kde sa potok vlieval do podzemia. Našiel som si krík a miestom, kde bol redší, som sa kabrioletom pomaly prepchal na druhú stranu. Dostal som sa na neznámu lúčku. Niečo mi hovorilo, že mám prejsť cez vysokú trávu na druhom konci lúčky. Prešiel som a uvidel som... Dostal som sa na čistinku, kde som spadol do jamy! Teda presnejšie, kde ma zhodili do jamy. Prešiel som ešte po krátkom chodníčku a ocitol som sa priamo na lúke vedľa jazierka, pri ktorom som býval.

JEDENÁSTA KAPITOLA

Keď som prišiel domov, všetci sa veľmi potešili. Ja som im všetko porozprával a na všetko som im odpovedal. Povedal som všetko o vozíku, ktorý som mal na klinike, porozprával som o autách a o mojom kabriolete. Skrátka, všetko o mojom dobrodružstve. O niekoľko dní sa všetko vrátilo do starých koľají a ja som znovu začal žiť môj predošlý život. Teda nie celkom, už sa mne aj Robertovi prestali vysmievať. Jednak pochopili, že by sa nám nemali vysmievať, a čo sa týka mňa, aj pre môj kabriolet. Samozrejme, kabrioletom sa moja obyčajná rýchlosť nezmenila, no každý je nejaký a ja som takýto...

Šimon Mazág, 4. ročník, ZŠ s MŠ Javorová alej, Chorvátsky Grob

---

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Posledná rozprávka Kristy Bendovej

Volám sa Katarína Bugalová. Ale pssst! To je môj pseudonym. Používam ich niekoľko, napríklad Mária Hlavatá alebo Ján Kovaľ.

No moje skutočné meno je Krista Bendová. Pri poslednom príbehu pre deti som však použila pseudonym Katka Bugalová. Chápete... KB.

Tak, milé deti, želim vám príjemné čítanie...

Kde bolo, tam bolo, žil raz jeden macko Lacko. Býval v brlohu, v hustom ihličnatom lese. Vo voľnom čase rád čítal knihy a prechádzal sa po lese. So svojimi kamarátmi chodil veľmi rád do školy.

Škola bola neďaleko jeho brlohu na vysokom kopci. Najobľúbenejším Lackovým predmetom bola prírodoveda a vždy sa tešil, čo nové sa naučí. A, samozrejme, bude môcť využiť v živote. Minulý týždeň dostal za úlohu doniesť nejaké liečivé bylinky.

S kamarátom lišiakom Ferom sa preto podvečer vybral na líuku, kde je byliniek neúrekom. Tam stretol priateľa zajka Majka, ktorý poznal veľa byliniek a aj ich liečivé účinky. Zajko bol pre všetkých hrdina, lebo dokázal vždy každému pomôcť.

Macko Lacko sa ho spýtal: „Majko, prosím ťa, pomôžeš mi natrhať tie správne bylinky? A aj mi poradíš, na čo sa dajú využiť? Aký majú účinok?“

„Jasné, že ti pomôžem. A veľmi rád,“ usmial sa zajko.

Pekne mu vysvetlil, že harmanček je na bolavé bruško, repík na zranené koleno, pľúcnik na kašeľ. Keď už bol košík plný, Lacko sa poďakoval za pomoc Majkovi a pozval ho k sebe na domácu čučoriedkovú bábovku.

Na druhý deň priniesol bylinky do školy a kamarátom porozprával, čo všetko sa naučil. Pani učiteľka ho chcela pochváliť, ale nemohla rozprávať. Veľmi kašľala.

Určite viete, čo nasledovalo. Lacko a jeho spolužiaci uvarili pani učiteľke liečivý bylinkový čaj a jej sa po chvíli zjavil úsmev na perách.

Za výborne urobenú úlohu dostal jednotku s hviezdíčkou.

Milé deti, verím, že ste si z tohto príbehu zapamätali, že liečivé bylinky majú čarovnú moc.

Dobrá noc. Vaša KB

Katarína Bugalová, 2. ročník, ZŠ, M. Rázusa, Zvolen

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Moja rodina a Krásny les

Žijem v Handlovej, v časti Nová Lehota. Handlová bola kedysi bohatým mestom. V bani sa ťažilo čierne uhlie a obchody boli plné tovaru. Aspoň tak spomína moja starká.

V škole sme sa učili, že Handlová vznikla v roku 1376 a volala sa Krásny les. Založil ju Nemecký Henrich Kricker. Nemeckí obyvatelia tu žijú dodnes. Stretávajú sa vo svojom spolku. Zo školy im občas ideme zaspievať a zarecitovať slovenské piesne a oni nám spievajú po nemecky.

Nemecký jazyk je pre mňa ťažký. Lahšie sa učím po anglicky. Viem, že cudzí jazyk budem potrebovať. Nielen na dovolenke v zahraničí. Chcem sa stať zubárom.

Vzorom pre mňa je moja staršia sestra Kika. Pracuje ako zdravotná sestra u zubára. Podáva mu nástroje, keď ošetruje zuby iných ľudí. Trhať zuby by ma veru bavilo!

Môj brat chce byť itečkárom. Výborne rozpráva po anglicky. Občas si nájde čas aj pre mňa a zahráme sa spolu počítačové hry. Aj pri hraní sa učíme angličtinu. Hry spájajú ľudí rôznych národností. Ale musia sa vedieť dorozumieť. Ako inak, po anglicky.

Ocino na mňa nemá veľa času. Stále je vonku a zvéra železo. Pred rokom nám kúpil psíka. Voláme ho Bea.

Mamina pracuje v obchode. Predáva mäso, syry, šaláty a salámy. Stále len pracuje.

Ja sa zatiaľ len učím. Občas rozmýšľam, či je učenie-mučenie. Našťastie mám v škole veľa kamarátov, s ktorými sa často smejeme. Na čom? Niekedy aj na ničom. Len-tak.

V lete rád chodím s kamarátmi na kúpalisko, kde zliezame všetky tobogany. V zime sa radi sánkujeme, korčuľujeme sa na zamrznutom jazere. Okolie môjho mestečka je naozaj Krásny les!

Dávid Ličko, 4. ročník, ZŠ, Školská ulica, Handlová

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Babka z Kopernice

Keď som raz bola chorá a mala som veľmi silný kašeľ, tak mi moja babka priniesla liek. Uvarila sušený bazový kvet s mliekom a trochou masla. Mala som to teplé vypiť. Ráno som sa zobudila a bola som prekvapená, lebo kašeľ bol preč. Utekala som za ňou, aby mi povedala, čo spravila. A babka mi začala rozprávať.

Kedysi dávno žila tu, v našej malej nemeckej baníckej obci Kopernica neďaleko Kremnice, žena Terézia Muníchovej. Narodila sa v roku 1869 a už je skoro 90 rokov mŕtva. Jej najznámejšie recepty sú zapísané v Matici slovenskej o známych ľudových liečiteľoch. Lekárske prístroje vôbec nepoužívala. A vo svojich receptoch mala najmä bylinky. Babka hovorí, že mala zázračný magnet v ľavej ruke, pomocou ktorého určila choroby. Kvôli nej sem dali spraviť aj cestu, lebo ľudia čakali v radoch. Podarilo sa jej vyliečiť aj dcéru československého prezidenta T. G. Masaryka, Alicu, ktorá mala veľa chorôb. Všetci lekári z okolia Kremnice liečiteľku nenávideli, lebo všetci chodili k nej a nikdy nechcela a nepýtala peniaze. To sa vlastne aj hovorí, že ju dali zabiť lekári, aby im už nebrala pacientov.

A takto som vyzdravela. A keď som sa pýtala aj iných, hovoria o tejto babke ako o legende. A vždy, keď idem na cintorín v Kopernici zapáliť sviečku mojej prababke, tak zapálím aj jej.

Sára Mojžišová, 2. ročník, ZŠ Pavla Križku, Kremenica

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Moje Slovensko a miesto mojej rodiny v ňom

Volám sa Aaron Oltman. Nemám slovenské meno, ale vo vnútri srdca som Slováčok ako repa. Mám 10 rokov a som tu šťastný. Slovensko je moja domovina, miesto, kde som sa narodil a kde žijem s rodičmi. Je to moja rodná zem.

Čo je to rodina? Je to dar! Pre mňa znamená domov a rodičov. Mojou rodinou sú ľudia, ktorých milujem nadovšetko. Mojich rodičov považujem za anjelikov z rozprávok. Som jedináčik, ale vážim si svoju rodinu, starých rodičov, ako i svoju domovinu – Slovensko. Verím svojim rodičom i Slovensku. Mám tu šťastný domov plný lásky, priateľstva, porozumenia, dôvery, a čo je najdôležitejšie, máme sa radi a vzájomne si pomáhame. Mamka je láskavá a otecko je pracovitý. Viem a cítim, že som šťastné dieťa šťasteny, za čo vďačím aj matke zemi – Slovensku. Svoju rodinu ani domov by som nevymenil za nič na svete. Vždy mi pomôžu, keď to potrebujem. Rodina je základ života. Žiaľ, žijeme v zlej dobe s rôznymi starosťami a problémami.

Mojím ďalším členom rodiny je i môj kamarát Janko, ktorý nemal také šťastie ako ja. Je to chudobný chlapec. Má rodičov, ktorí sa oň ho nestarajú a nemajú na neho nikdy čas. Stále mi hovorí so slzičkou na krajíčku, že mama mu povedala: „Daj mi už pokoj, nemám teraz čas... Zober si mobil a hraj sa, alebo choď von, nezavadzaj!“ A tak sa cíti osamelý, často mi zavolá a vyžaluje sa mi. Vtedy mu hneď podám pomocnú ruku a príde k nám. Spolu sa učíme a hráme. Obaja máme radi slovenskú prírodu a zvieratká. V zime často chodíme s dedkom krmiť zver do prírody. Vtedy je Janko veľmi šťastný. V lete chodí s nami na výlety po Slovensku. My sme už jeho rodina.

Keď som bol menší, mamka mi čítala z knihy Slovenské rozprávky od Márie Ďuríčkovej. Zaujala ma hlavne rozprávka o koze rohatej, ktorá sa nastahuje do líščej diery, a nevie ju z nej vyhnať ani vlk, ani medveď, podarí sa to iba smelému ježkovi. A v tom ježkovi som sa našiel. Aj ja som taký, vždy rád pomôžem. Pre mňa je to posolstvo, že keď si pomáhame, všetko zvládneme.

To ma naučili rodičia a za toto vďačím i slovenskej knihe Slovenské rozprávky, ktorá je od môjho detstva klenotom našej rodinnej knižnice.

Všetkým deťom prajem, aby mali v okolí takých dobrých ľudí, ako mám ja, a nikdy nezabúdali, že kde sa narodili a aby si vážili rodinu. Mať rodinu je niečo krásne.

Aaron Oltman, 4. ročník, ZŠ L. Kossutha, Kráľovský Chlmec

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Slovensko

Slovensko je krásna krajina,
bývam tu ja aj moja rodina.
Slovania sú naši predkovia,
dnes tu gazdujú ich dcéry aj synovia.

Pod Tatrami sa pasú ovečky,
kučeravé ako bryndzové halušky.
Do najvyšších hôr je od nás viac než skok,
no bola som tam, už keď som mala rok.

Dunaj, Váh i Zemplínska Šírava
všade vody dost, či pozrieš doprava, či doľava.
Žitný ostrov má tiež bohaté zásoby,
čerpajú z nich polia plné úrody.

Farba modrá, hnedá či zelená na mape,
v každom kúte prekvapenie nájdete.
Hrady, zámky, mestá, krásne dediny,
strmé svahy i nekonečné roviny.

Možno si raz poviem, že tu nebudem žiť. Dost!
No Slovensko si už vytvorilo pevný most.
Most priamo do môjho srdca strážim
a po ňom sa vždy rada domov vrátim.

Ema Snopková, 4. ročník, ZŠ, Svätý Jur

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Ulica, kde bývajú moji starí rodičia

Moji starí rodičia bývajú na ulici, ktorá nemá názov, ale dátum 29. január. Bola som zvedavá, tak som sa na to opýtala starého otca. Čo tento dátum znamená? Ten mi povedal, že je to dátum oslobodenia našej obce. No ja som sa pýtala ďalej, kto a prečo? Rozhodol sa mi prečítať príbeh o Slovenskom národnom povstaní z knihy *Obyvatelia Štrby vo svetových vojnách*. V nej sa píše o auguste 1944, keď sa naša armáda rozhodla odporovať nemeckým vojskám, ak vstúpia na naše územie. Vojenské vozidlá prišli do Štrby. Nikto nevedel, že sú v nich Nemci, lebo boli prezlečení a mali slovenské uniformy. Nemci začali strieľať na obyvateľov a niekoľkých aj zranili. Ráno začali Nemci útočiť na našich vojakov pri Lučivnej a v Štrbe. Po obsadení obce Nemci nariadili pravidlá. Obyvatelia mohli byť vonku len do 19. hodiny. Na dverách domov bol zoznam všetkých ubytovaných.

Na území obce bolo viac partizánskych skupín. Obyvatelia, ktorí pomáhali partizánom, si schovávali potraviny a oblečenie do pivníc. Nemci ešte narobili veľa škôd pred svojím odchodom. Budova železničnej stanice bola poškodená, mosty a cesty zničili, kradli dobytok, kone, ošpané. 29. januára oznámili vojaci Sovietskej armády v Štrbe, že je oslobodená. Keď to starý otec prečítal, tak som sa začala pýtať na to, čomu som nerozumela. Prečo nás Nemci napadli? Lebo chceli získať naše územie. Prečo boli Nemci prezlečení za Slovákov? Lebo nás chceli ráno napadnúť. Prečo bol na dverách zoznam obyvateľov? Aby Nemci vedeli, kto tam býva a či sa tam nikto neskrýva. Prečo Nemci ničili a kradli? Lebo boli hladní a chceli, aby nám nikto neprišiel na pomoc a oslobodil nás. Prečo nás Sovietska armáda oslobodila? Lebo Sovietska armáda bola veľká.

Nepáči sa mi, čo robili Nemci, a som rada, že nás oslobodila Sovietska armáda.

V našej obci sa koná kladenie vencov pri príležitosti oslobodenia obce. Kladenie vencov je pri pamätníku Smútiaca mať. Minulý rok sa mi pre chorobu nepodarilo zúčastniť sa na kladení vencov. Dúfam, že sa tento rok zúčastním.

Ela Šemcerová, 3. ročník, ZŠ, Štrba

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Oslava

Bol deň ako každý iný. Pekne sme sa učili v našej škole. V našej spoločnej rómsko-slovenskej. Máme tu veľa, veľa Rómov. Mnohí dospeláci im hovoria Cigáni. Oni sa za to nehnevajú, sú hrdí. My im tak však nehovoríme. Sú to naši spolužiaci a máme sa radi. Ja tu mám super kamošku Escadu. Má zvláštne meno, ale rómski rodičia dávajú svojim deťom zvláštne mená. Máme aj Sheherezadu. Escada mala včera narodeniny. Prišla popoludní ku mne, s úsmevom mi to oznámila a pozvala ma k nim domov na oslavu.

Nikdy som nebola na rómskej oslave. Tešila som sa. Pripravila som jej darček. Mamina mi pomohla ušiť peňaženku z látky. Veľmi sa nám podarila. Na oslave som sa cítila ako doma. Escadina stará mama nám pripravila mňamku. Torta s nutelou a banánmi bola super. Nikdy som však doteraz nejedla *bokoli*. Čo to je? Hýtala som, keď Escadina mama povedala, že nám prinesie *bokoli*. Sú to bochníčky podobné osúchom a jedia sa s kuracím mäskom. Fakt mi chutilo toto jedlo. Ešte teraz cítim na jazyku tie *bokoli*.

Moja mamička o tom jedle nikdy nepočula, ani moja babka, ani pani učiteľka.

Po oslave som nemohla zaspať. Stále som rozmýšľala, prečo mnohí dospelí Rómom ubližujú. Veď na tom našom malom Slovensku sa všetci pomestíme, aj hovoríme rovnakým jazykom. Tomu fakt nerozumiem.

Rebeca Tancoš, 2. ročník, ZŠ, Plavé Vozokany

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Štefánik a zlaté bryndzové halušky

Žijem v Ivanke pri Dunaji a ešte som nebola na tom legendárnom mieste, ktoré preslávilo celú našu dedinu. Mám už desať rokov a myslím si, že by som tam mohla ísť aj sama. No ale, o akom mieste vám to rozprávam? O mohyle! Milujem lietadlá, lietanie a práve tam nemôžem... Ale prečo?

Som obyčajné zvedavé dievča, ktoré žije len s mamou. Mama sa musí obracať, aby sme sa mali dobre. Stále je v práci. Keď má chvíľu čas, má povinnosti okolo domu. A ja? Ja si žijem ako každé iné dieťa, bezstarostne. Po škole letím ako šarkan spolu s kamarátmi na bicykli, ale len okolo školy a domu, ďalej to mám zakázané. Na konci našej ulice je starý kravín. Chodíme tam často s kamarátmi hladkať kravy. Je to naše tajné miesto. Miesto, kde

prídeme na tie najlepšie nápady. Miesto, kde sa môžeme dohovoriť na rôzne tajné akcie. Miesto, kde si môžem poplakať, keď mi je smutno. A práve v takejto „zarmútenej“ nálade som sa tam ocitla i dnes.

Mama na mňa nemá nikdy čas. Stále len pracuje. Všetci chodia na výlety, dovolenky, do hôr, za pamiatkami, iba ja nemôžem. Sedím len doma a ešte ani na tú mohyly sa nemôžem ísť pozrieť. „Vraj pôjdeme niekedy spolu s mamou, lebo pre mňa samotnú by to bolo nebezpečné...“ sťažovala som sa jednej z kráv. „Múúú,“ odpovedala mi na to a zahľadela sa do tmavého rohu. „Zdá sa mi to? Alebo tam naozaj niečo je?“ divila som sa. Podišla som k tmavému kútu a pozorne si prezrela každý centimeter priestoru. Po chvíli som si privykla na tmú. Všade boli natahané veľké pavučiny, keď vtom zrazu som zbadala na zemi ležať celkom malú knižku, knižôčku. Schmatla som ju a bleskurýchlo som sa s ňou premiestnila opäť k dobytku. Opatrne som ju otvorila a zrazu sa zľahla po mne zem. „Haló?“ ozval sa neznámy hlas za mnou. Pááni moji, ani neviete, ako som sa zľakla. Schmatla som prvý kameň a s vreskotom som sa otočila tvárou tvár k cudzincovi. Bol mi voľajaký povedomý. Veď je to predsa Milan Rastislav Štefánik! Jeho tvár som už miliónkrát videla na obrazoch visiach v škole. „Čo tu robíš?!“ spýtala som sa nervózne. „To by som sa rád opýtal ja teba!“ odvetil. Nastalo trápne ticho. „Ja, ja, ja tu bývam,“ zahabkala som. „No a ja idem na cestu okolo sveta hľadať recept na zlaté bryndzové halušky,“ odvetil. „Tak ja ti náhodou môžem byť celkom nápomocná,“ povedala som dychtivo. „Ja totiž viem dokonale rozoznať dobré halušky od tých zlých. Ale zlaté? Tak to som ešte nepočula, ale rada by som také vyskúšala. Takže ma vezmeš so sebou? Ja by som totiž veľmi chcela vidieť svet!“ naliehala som. „Veril by si, že som ešte nebola nikde na výlete?“ smutne som zavzlykala. „Dobre teda, tak poď bližšie!“ prezrel si ma generálskym okom.

Rýchlo som podišla k Milanovi – alebo radšej k pánovi Štefánikovi. Pripínal mi čosi čudésné na hrudník. „Toto je padák od Štefana Baniča!“ povedal hrdó. „Dal mi ho do daru, keď som ho navštívil v jeho dome v Neštichu,“ dopovedal.

„Tááák a cesta sa môže začať,“ povedal pán Štefánik a potom som už pocítila len akúsi ľahkosť vo svojich nohách. Pozrela som sa pod seba, nohy mi razom viseli vo vzduchu. Moje telo sa vznášalo vyššie a vyššie. Postupne som vyletela cez dieru v streche kravína. Kravín a všetky domy okolo neho sa stále zmenšovali. Predo mnou sa objavila šíra krajina, ktorú som videla z výšky ako vták. „To je krááása!“ zvolala som. Môj priateľ sa len pousmial a povedal: „Nasleduj ma, prosím.“

Leteli sme spoločne naprieč krajinou. Vánok mi jemne čechrал vlasy. Zrazu bola pred nami dlhokánska tiesňava. „Halo alo lo o huu uu u!“ kričala som nadšene. Vtom sa kamene začali sypať dolu: buch, bách... Rýchlo som

šliapla na povraz, ktorý sa mi hompáľal pri nohe. Nabrala som rýchlosť a vyletela som nad padajúce kamene. „Ó, môj Bože! To je naposledy, čo som niekoho bral na svoju výpravu!“ šomral môj sprievodca. Ďalej sme už leteli v tichosti, vychutnávajúc si krásu krajiny.

„Aha!“ skríkla som do ticha. „Tam dole, to je Eiffelova veža a tamto je Koloseum, Socha slobody, Čínsky múr, Tadž Mahal, Kába aj Hagia Sofia.“ Všetky tie pamiatky som dokonale poznala z knižiek, v ktorých som si neustále listovala a snívala, že sa raz pozriem na tieto nádherné miesta. V každej krajine sme pristáli s Baničovým padákom a pýtali sa miestnych ľudí, či poznajú recept na zlaté bryndzové halušky. No žiaľ, nik o takom jedle nepočul. Sklamane sme putovali ďalšími krajinami, až sme pristáli opäť na našom krásnom Slovensku, konkrétne na Liptove. Unavení a hladní sme chodili od reštaurácie k reštaurácii, no zdalo sa, že všetky boli zavreté.

„Hej, vy dvaja, nechcete niečo pod zub? Vyzeráte dosť hladní,“ priateľsky sa nám prihovárал pán v bielom plášti. „Ó, áno, radi by sme sa dačoho najedli,“ vyhŕklo z nás. Poslušne sme kráčali za ním do drevenice a pohodlne sme sa usadili za stôl. Zrazu pred nami pristáli vo veľkej mise bryndzové halušky. Jedli sme ich lyžicou pahltne rovno z misy. „Tak toto boli tie najlepšie halušky, aké som kedy jedla,“ pozrela som sa na pána Štefánika s veľkým očakávaním. „Áno!“ vyhŕklo z neho, „To sú ony! Zlaté bryndzové halušky! Konečne som našiel to, čo som tak dlho hľadal!“ zvolal šťastne.

„Lucka, Luci!“ zobúdza ma mama. „Vstávaj, sľúbila som ti predsa výlet. Ideme na mohyly!“ V momente som sa zobudila. Razom som sedela v aute. Boli sme sa pozrieť na mohylu v našej dedine a potom sme sa vybrali na mohylu do Brezovej pod Bradlom. Po prehliadke mama na moment zmizla a o chvíľu pri mne stála s malou knižkou. „Pozri, kúpila som ti niečo na pamiatku,“ povedala.

Tam, pri pohľade na Štefánikov hrob, som sa zamyslela a šepala: „Vieš, že ten Štefánik bol vlastne celkom fajn človek? Škoda, že už medzi nami nie je.“ Mama nechápavo na mňa pozrela, a tak som rýchlo navrhla: „Čo keby sme zašli do reštaurácie. Mám chuť na bryndzové halušky!“

Lucia Vinarčíková, 4. ročník, ZŠ Milana Rastislava Štefánika, Ivanka pri Dunaji

---

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Kravské napájadlo či detské kúpalisko?

Každé ráno, hneď, ako vstanem, oblečiem sa a pripravím na rannú prechádzku. Chodíme na ňu s mojím starkým a naším psom Hilery.

Tieto chvíle mám veľmi rada, lebo trávim čas so svojimi blízkymi a spoznávame prírodu. Máme svoju obľúbenú cestičku: od nášho domu popri potoku smerom na opatovské vinice. Občas nám cez cestu prebehnú srnky a líšky, v poli sa mihne zajačik. Dokonca sme na jeseň z diaľky počuli aj jeleniu ruju. V jarňách a jesenných mesiacoch zvykneme sledovať východ slnka a v zime sledujeme mesiac, lebo je ešte tma. Pred nami sa rozliehajú Štiavnické vrchy a v diaľke vidíme aj vrch Sitno.

Starký mi rozpráva veľa zaujímavých zážitkov z detstva. Naša ranná prechádzka mu pripomína, ako sa voľakedy chodili kúpať do potoka. Všetky deti z okolitých ulíc sa stretli a spoločne išli k potoku. Bolo tam také malé jazierko, ktoré slúžilo na napájanie kráv pri ceste na pašu. Bolo ich veľa a všetci poskákali do vody tak, ako prišli, nemali ani plavky, ani uteráky a už vôbec žiadne plavecké kolesá či okuliare. Keď tam prišli kravy, všetky deti vyliezli na breh a počkali, kým pastieri napoja kravy a odídu. Voda zostala dosť špinavá, ale im to v tej chvíli nevadilo a pokračovali ďalej v šantení vo vode. Starký sa tam naučil plávať.

Aké by to bolo, keby sme nechodili na ranné prechádzky? Dozvedela by som sa toľko informácií, koľko viem aj teraz? Bez našich prechádzok by som sa určite nedozvedela toľko zaujímavých príbehov o detstve mojich starých rodičov a nepočúvala by som krásne zvuky slovenskej prírody. Určite by sa mi nechcelo ráno vstávať a do školy by som nešla s takou dobrou náladou.

Som šťastná, že mám môjho starkého.

Karin Vrablecová, 4. ročník, ZŠ Andreja Kmeťa, Levice

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Ďakujem, Slovensko!

Bola hodina slovenčiny. Hovorili sme o sítazi Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko. Pani učiteľka kládla otázky, deti odpovedali, ja som počúvala. Všetci rozprávali pekné zážitky z tábora, cesty po Slovensku, návštevy u rodiny. Nepoznám Tatry, Váh, Košice. Nepoznám jaskyne, hrady, pamiatky... Bola som v Bratislave, pekné mesto. Aj to, kde bývame. Oči učiteľky sa pozreli na mňa. Usmiala som sa. Nebolo mi ťažké povedať, že aj ja mám rada Slovensko. Prečo? Lebo tu sa moja maminka o mňa nebojí! Všetci rozumeli.

Dovoľte, vysvetlím. Volám sa Annja. Maminka mi hovorí Aňutka, spolužiaci a kamaráti jednoducho Aňa. Som z Ukrajiny. Keď som mala sedem rokov, prišli sme na Slovensko. U nás sa začala hrozná vojna. Bývali

sme v Záporoží. Mali sme svoj dom. Museli sme tam všetko nechať. Ja svoju izbičku, v nej moju postielku, môj písací stôl, kde som pracovala na úlohách zo školy... Bolo mi smutno za tým, veľké slzy. Len dvoch malých plyšových medvedíkov som si zbalila. Biely a modrý medvedík odišli so mnou a maminkou. Keď sme prišli na Slovensko, všetci boli k nám dobrí. Nikto nepovedal, čo tu chcete, prečo ste tu, choďte preč. Našli sme bývanie, maminka prácu, ja tu chodím do školy. Učím sa po slovensky. Zlepšujem sa, mám veľmi dobré známky. Najviac sa mi darí v matematike. Ale mám rada aj slovenčinu, lebo už veľmi dobre rozumiem a dobre aj rozprávam. Je pre mňa dôležité, že rozumiem všetko, čo v škole hovoria. A môžem sa rozprávať s mojimi kamarátmi.

Neviem, či sa niekedy vrátíme na Ukrajinu. Ak nie, chcela by som zostať tu. Na Slovensku. Páči sa mi tu, aj ľudia sú tu veľmi dobrí. Už nie som smutná. Ani maminka. Je spokojná. Preto chcem povedať: „*Ďakujem ti, Slovensko! Mám ťa rada! Lebo maminka sa tu o mňa nebojí!*“

Annaya Zaitseva, 4. ročník, ZŠ, Svätý Jur

Cena časopisu Slniečko:

Farma v srdci prírody

Volám sa Margaréta Kvapilová. Som žiačkou Základnej školy Bélu Bartóka s vyučovacím jazykom maďarským vo Veľkom Mederi. Chodím do druhej triedy. Bývam v Okoči s rodičmi.

Doma máme farmu, pretože moji rodičia pracujú so zvieratami. Sú policajtami na koňoch. Medzi naše zvieratá patrí napríklad poník, ktorý sa volá Túró, čo v maďarčine znamená *tvaroh*. Je celý biely. Ďalej máme papagáje, psy, kačky, mačky, husi, zajace, sliepky, kozy a barana. Denne pomáham rodičom starať sa o zvieratá a vymyslela som im aj mená. Jednu sliepku nedokáže nikto chytiť, iba ja, preto sa volá Rýchla. Iné sliepky som nazvala podľa rozprávok, ktoré mám rada: Čikoleta, Beki, Pipinko, Phil, Siláčik, Šarlot a Heri. Rada pomáham zbierať vajíčka, ktoré aj spočítam, rada naše zvieratá kfmim, a preto sa na mňa vždy tešia. Veľa mojich spolužiakov býva v paneláku a vtedy, keď ich chcem potešiť, zavolám ich k nám na návštevu. Radi sa prechádzajú a hladkajú naše zvieratká, ale najradšej majú nášho poníka Túróa. Spoločne ho čistíme a potom ho s mamičkou osedláme. Potom ich na ňom vozím po našej veľkej záhrade. Chodia k nám deti aj od ostatných susedov a ja sa veľmi teším, že im môžem robiť radosť. Aj podľa francúzskeho biskupa Františka Saleského: „Človek je pre radosť a radosť je pre človeka.“

Som rada, že bývam v Okoči, lebo je tu krásne, môžeme tu chovať naše zvieratká a vyčariť úsmev deťom na tvári.

Margaréta Kvapilová, 2. ročník, ZŠ Bélu Bartóka s VJM, Veľký Meder

---

Ceny udelené v 2. kategórii

Cena primátora mesta Nové Zámky:

Nie celkom bežná zimná dovolenka...

Neviem, či je to bežné, ale keď som bola menšia, vždy som si predstavovala, aké by bolo zaujímavé, keby ma niekto prepadol, uniesol – alebo by som visela z útesu v Tatrách...

Jednoducho – scéna ako z akčného filmu... Ale vždy to boli len moje predstavy. No raz na jednej zimnej dovolenke s výhľadom na zamrznuté Štrbské pleso sa moje myšlienky stali realitou.

Začnem pekne od začiatku... V posledných rokoch sa našou krásnou rodinnou tradíciou – okrem letnej dovolenky – stala aj zimná dovolenka, zvyčajne lyžovačka. Buď v zasneženej oravskej prírode, alebo v Nízkych a vo Vysokých Tatrách.

Mala som osem rôčkov a neskutočne som sa tešila na lyžovačku, na ktorú sme išli počas jarných prázdnin s mojou rodinkou. Všetko vyzeralo čarovne a šťastne sme dorazili do Štrbského Plesa.

Na druhý deň sme sa s mojou sestričkou išli lyžovať. Keď sme sa dolyžovali, mali sme s rodičmi naplánovaný výlet na vodopád Skok. Pekne sme si vykračovali a vtom sa moja sestrička pošmykla – a doslovne visela zo skaly pri vodopáde...

Všetci sme sa veľmi zľakli, ale napokon to – našťastie – dobre dopadlo, pretože mojím rodičom sa ju podarilo chytiť za ruku a vytiahnuť. Zhodli sme sa, že po takomto vyčerpávajúcom dni si zaslúžime relax v hotelovom bazéne.

Jeho hĺbka sa postupne zväčšovala – z pol metra až do hĺbky dvoch metrov... Keďže rodičia vedeli, že neviem dobre plávať, pozorne sledovali, aby som nešla do hlbkej vody. Kráčala som po okraji bazéna. Zakopla som a zrazu som sa ocitla v asi dvojmetrovej vode...

Všetci ma okamžite vyťahovali z vody... To sa im napokon aj podarilo a ja som bola v poriadku.

Som veľmi rada, že ostatné dovolenkové dni sa už nič podobné nestalo a lyžovačku s rozprávkovým výhľadom som si nesmierne užila.

Vďaka mojim rodičom som opäť mohla preskúmať ďalší kút nášho jedinečného Slovenska v zimnom šate.

Mimochodom – odvtedy si radšej nič podobné nepredstavujem, pretože na základe mojich „zaujímavých“ skúseností nechcem vedieť, ako by sa to asi skončilo...

Emma Kasášová, 7. ročník, ZŠ Gábor Bethlena, Nové Zámky

Hlavná cena v 2. kategórii:

Čo všetko SLOVENSKO skrýva?

Čo všetko Slovensko skrýva?

Aké tajomstvo v ňom prebýva?

S – L – O – V – E – N – S – K – O

písmen deväť skladám,

deväť nových slov v ňom hľadám.

KOLESO – čo zavedie ma, kam chcem,
nové miesta objavovať viem.

LES – keď vetvy pod nohami praskajú,
hlboké nádychy prírodou voňajú.

ESO – výhra, karta najvyššia,
Slovensko, krajina mne najmilšia.

KOV – pevný, chladný, no krásy ukrýva,
umenie drotárov v ňom prebýva.

SLOVO – ľubozvučných je ich mnoho.
Slovenčina ako med znie lahodne,
pri milých slovách každá duša omladne.

SOS – v dobrom aj v zlom...
Slovenské srdce obrovské je
a bije ako zvon.

NOS – cez ten vôňu a istotu vnímam,
mojich najbližších s láskou objímam.

SEN – čo sníva sa mi každý deň.
Nech v mieri a láske si tu nažívame,
nech slabším neúnavne pomáhame.
Nech duše máme otvorené
a zlu vždy povieme nie.

VENO – čo nadelilo si mi, moje Slovensko rodné?
Čo rozoženie chmáry a srdce nebude smutné?
Už viem, vo svojom vnútri uložené to mám.
Múdre rady našich starých otcov a starých mám.

Čo všetko Slovensko skrýva?
Aké tajomstvo v ňom prebýva?
S – L – O – V – E – N – S – K – O
písmen deväť som poskladal,
deväť slov v ňom vyhľadal.

Aké slová, priatelia moji, nájdete,
keď na naše Slovensko zájdete?
Tak pozývam vás všetkých sem,
tu splní sa vám každý sen.

Matúš Villem, 6. ročník, ZŠ, Ul. kpt. Nálepku, Bánov

Hlavná cena v 2. kategórii:

Ako som sa stal Štúrom

Minulý rok pani učiteľka slovenčiny navrhla, aby sme pre žiakov našej školy pripravili Deň spisovnej slovenčiny. Povedala nám, ako by to mohlo vyzeráť, a nám sa predstava, že na hodinách literatúry budeme nacvičovať divadlo a nie sa učiť poučky, veľmi zapáčila.

Prezerali sme si rôzne texty a videá na internete a zostavili sme scenár. Vymysleli sme scénu, dialógy, postavy, rozdelili sme si úlohy a začali sme nacvičovať predstavenie. Ja som sa stal Eudovítom Štúrom. Zo začiatku sa mi zdalo zábavné hovoriť ako štúrovec, no nakoniec to vôbec nebolo jednoduché. Slová a vety boli krkolomné. Mákká výslovnosť pre mňa, obyvateľa západného Slovenska pri rieke Žitava, priam nevysloviteľná. Tón reči a artikulácia sa nám všetkým zdala smiešna a našimi chybami a brbtami sme pravidelne pri nácviku bavili celú triedu. Že sme si pristúpili nohavice a zhodili knihu, to boli len maličkosti.

V deň vystúpenia zaúradovala tréma. „Vitajte, bratia moji, prišli sme sem s nádejou upevniť slovenský jazyk.“ Po tejto prvej vete som sa stratil a nastala trápna chvíľa ticha, kým som začal improvizovať a hovoriť to, čo som si pamätal.

Zaujímavo vyzeralo aj oblečenie – tesilové nohavice sme doma v šatníku márne hľadali, košela so žabó pod krkom – o tom som ani netušil, že niečo také existuje, ani čo to vôbec je, a nechýbal sestrin čierny kabát, aby mi siahal do polovice stehien, presne podľa vtedajšej módy. Vlasy som si vyčesal do originálnej vlny nad čelom a bradu a fúzy som si vyrobil sám z bavlny, ktorú som uviazal na gumičku. Aby dobre držali typický štúrovský tvar, použil som lak na vlasy.

Štúr, Hurban, Hodža, Hollý, Bernolák a aj Hattala. Ani jeden z týchto slovenských veľikánov nechýbal v našom predstavení. Možno sme v dobovom oblečení a s čudným slovným prejavom boli smiešni, no úlohu sme prevzali zodpovedne, poctivo sme sa pripravili a spolužiaci sa nielen dobre zabavili, ale aj sa dozvedeli niečo nové a hlavne – bolo to zaujímavé pre nás všetkých.

Keby takto vyzeralo vyučovanie, určite by si všetci žiaci pamätali spisovateľov, autorov románov, básní, maliarov, matematikov, fyzikov, vedeli by sme o nich zaujímavé informácie, pikošky z ich života, humorné príbehy a nikto z nás by nezabudol žiadnu poučku.

Ďakujem, že máme takú pani učiteľku, ktorá nám dala príležitosť prejaviť náš talent a zároveň nás naviedla k tomu, aby sme si našťudovali štúrovskú reč a aspoň na pár chvíľ sa preniesli do dávnych čias, keď sa zrodila naša spisovná slovenčina. Škoda len tých ypsilonov, ale život je už taký...

Kristián Kazík, 7. ročník, ZŠ, Školská ulica, Maňa

Cena poroty v 2. kategórii:

Ako išiel Mäkčeň na vandrovku

Maličký a nenápadný... Dokonca i nepotrebný či nechcený... Tak sa cítil hrdina tejto krátkej rozprávky – Mäkčeň. Práve ten, pre ktorý sem-tam žiačikovia nedostali jednotku s hviezdíčkou z diktátu, pretože naň zabudli. „Áno, Peťko, tá zamrznutá vodička je ľad, zasa si na mňa zabudol,“ povzdychol si Mäkčeň pri ďalšom diktáte v 3. B. A pri čítaní sa mu tiež slzička skotúlala po líci. Krásna rozprávka o tom, ako sa Janko stal kráľom. „Anička moja, ten ujo s tou korunou na hlave je predsa kráľ, pekne mäkko!“ horekoval. Ušká mu to trhala: samé kráľ, kráľ, kráľ... „No, však keď ma už nepotrebujú v slovenčine, tak ja teda idem na vandrovku.“ A tak sa i stalo! Mäkčeň sa vykotúlal zo všetkých knižiek v knižnici, v kníhkupectvách i zo školských učebníc. A to bola teda pohroma, to vám poviem!

Teta Beta od susedov hasičov zavolala. Jej milá mačka Cilka zasa vyliezla na vysoký topoľ vrabce naháňať. To by nebola žiadna novinka, keby tí hasiči celý deň a noc *macka* nehľadali namiesto *mačky*. No áno, chýbajúci mäkčeň to trochu skomplikoval. Bolo i veselo, keď malý Edko kočičky u babky po celej záhrade hľadal. Maminka mu kázala čapicu pohľadať, že ju istotne v záhrade u babky nájde. No a *čapica* bez mäkčeňa je pre malého škólkara mama babkinho capka Félix – teda *capica*.

Medzitým si Mäkčeň vandroval po svete. V neďalekom Nemecku sa mu nepáčilo, všetci tam hovorili veľmi tvrdo, takže ho nepotrebovali. „To svet ešte nevidel,“ pomyslel si náš hrdina. Poprechodil ďalšie krajiny, dokonca sa cez šíry oceán dostal i do Ameriky. No ani tu nepochodil. Síce sa chvíľu hral na apostrof, ktorého je tam habadej, ale tých milých Američanov tak pomýlil, že vzal radšej nohy na plecía. I tí sa bez mäkčeňa zaobišli. A teraz sedí na veľkej zaoceánskej lodi, takej obrovskej, že náš drobunký Mäkčeň sa cíti ako tá najmenšia a najzbytočnejšia vec na svete. Vtom začuje lubozvučnú slovenčinu. To najľáskavejšie stvorenie – maminka spieva svojmu dieťatku uspávanuku. Áno, to je ono! S nežným „ľúbim ťa“ už nechá bábätko spinkať. Krásne a mäkko, ako to len maminky vedía. Táto maminka si jeho, Mäkčeňa, pamätá a potrebuje ho! A zrazu si to náš hrdina uvedomí. Že ho Slovensko potrebuje, že ho potrebujú slovenské maminky, slovenské detičky i milé panie učiteľky, aby to všetkých Peťkov a Aničky naučili. Práve včas sa Mäkčeň s hrmotom dovalil a po rebríku vyškriabal späť do všetkých knižiek v knižnici, v kníhkupectvách i do školských učebníc. Práve včas, pretože už usilovný hasiči od tety Bety celé Karpaty prehľadali a maca nenašli. A aj náš malý chudáčik Edko prechladol, ako v babkinej záhrade bez *čapice* hľadal *capicu*.

Od tej chvíle Mäkčeň s hrdosťou a ešte výraznejšie stál po boku hlások, všade, kde bol potrebný, aby sa podobné pohromy už nestali. A ja som tomu veľmi rada, pretože nie je nič krajšie, ako počuť to nežné „ľúbim ťa“ od maminky, či s hrdosťou v srdci zaspievať pieseň *Na kráľovej holi*, ktorú ešte naši predkovia tak mäkko spievali. Dokonca i *čučoriedka*, moje najmilšie slovenské slovo, s mäkčeňom znie i chutí lepšie.

Ďakujeme, Mäkčeň.

Ema Macejková, 5. ročník, ZŠ Andreja Radlinského, Školská ulica, Kúty

---

Cena poroty v 2. kategórii:

Nedeľný obed

Orosené bralá sa týčia
nad dedinkou
s modrými domčekmi
s muškátmi na terase
a sedmokráskami na dvorčekoch.
V jednom býva starenka.

Má iskierky v očiach a modrú zásteru.
Suché ruky
a v nich koláče – ešte sú teplé.
S lesnými jahodami.

Pozerá sa von oknom,
vidí jar
i blížiacu sa zimu.
Ale usmieva sa. Vonku je predsa krásne.

Na stenách jej domova šantia voskovkové
žirafy a farebné písmenká.
Jej vnučka je už prváčka – také šikovné
dievča!

Starenka vyzerá, hľadá sivé auto, čaká na
vrčanie motora na poľnej ceste.
Sadá si na lavičku. Ruky nechá zložené
v lone, vdychuje vôňu hôr a lesa naokolo.

A keď prídu, oprie sa o kolená, vstane
a vystrie ruky
– do náručia jej vpadne malé žabiatko.

Volá sa Betka a je už prváčka – také
šikovné dievča!

Už džavoce, už rozpráva a starenka sa
rozplýva,
všetkých víta, usádza k stolu svoju rodinku
a naberá:
vývaru (Aj dupľu si dajte!)
halušiek (Domáce sú!)
koláčov (S lesnými jahodami! Škoda, že mi vychladli.)
a smeje sa, jej pohľad je mäkký ako objatie.
Želá si, aby sa jar nikdy neskončila.

(Pokojne si ešte naložte!)

Eva Töröková, 8. ročník, ZŠ, Ďumbierska ulica, Banská Bystrica

---

Osobitná cena poroty v 2. kategórii:

Kľúč od domova

V našom dome
malý háčik,
z neho trčí šnúročka,
pohľadom vždy zablúdiť
tam obe moje očka.
Obyčajná šnúrka to,
no veľký poklad skrýva.
Každému hneď napovie,
že v domčeku bývam.
Je to kľúčik sivý, malý,
no otvára všetky brány.
A tou hlavnou dokorán,
vovedie ma ako pán.
Tu, kde kvások rozvoniava,
to chlieb pečie moja mama.

Tu sa stále šteboce,
hlavne keď sú Vianoce.
I keď slnko nie vždy svieti,
vždy sme milované deti.
Veľký stôl nás svorne spája,
za to môžu ocko, mama.
Veľký úsmev vyčarí
limonáda v pohári.
Kľúčik, ten je isto rád,
že je pre nás kamarát.
Ten, ktorého pomocou
otvárame len náš dom.
Dom, kde láska, pokoj býva,
o čom zrejme každý sníva.
Takže som rád zas a znova,
že mám kľúčik od domova
tu v slovenskej krajine.
Na oravskom kúsku zeme,
kde slobodne snívať smieme
v bezpečí svoj detský sen.

Matej Kubizna, 5. ročník, ZŠ s MŠ Jana Vojtaššáka, Zákamenné

Osobitná cena poroty v 2. kategórii:

Európsky snem

Bum! Bum! To slon buchol chobotom o stôl. „Utíšte sa! Teraz predstúpia zástupcovia Slovenska.“ Všetky zvieratá na sneme sa utíšili a predstúpil orol, jeleň, zajac, kapor, motýľ a pes.

Slon do ticha povedal: „Povedzte nám, ako je na Slovensku.“

Na to začali hovoriť pekne jeden po druhom:

„Ja som Orol skalný. Som zástupca všetkých slovenských vtákov. Z výšky vidíme celé Slovensko. Je z vrchu pekné. Máme veľa hôr, skalnatých štítov, lúk a dve veľké nížiny. Nám vtákom toto prostredie vyhovuje, lebo skoro všade máme hory a máme kde sídlit.“

Pokračoval králik: „Ja som Králik poľný. Zastupujem všetky zvieratá z poľí. Ako už povedal orol, máme dve veľké nížiny, kde je ich veľa. Na poliach rastie veľa obilia, ale aj slnečnic, repky olejnej, radosť sa tam prehádzať. Máme

tam toho tak veľa, že aj keď niečo zjeme, nikto si to ani nevšimne. Preto si myslíme, že máme tie najlepšie polia.“

Predstúpil majestátny jeleň: „Ja som Jeleň lesný. Som zástupca lesných zvierat. V lesoch máme medvede, jašterice, jelene, srny, vlkov, líšky, veverice, rysy a veľa ďalších kolegov. Na Slovensku máme lesy listnaté, zmiešané, ihličnaté a dokonca aj kosodrevinu. V lesoch nám rastie veľmi veľa húb, ktoré chodia naši ľudia často zbierať. Taktiež tam rastie veľa lesného ovocia ako napríklad lesné jahody, maliny, čučoriedky, černice a tak ďalej. V lesoch sa nám žije dobre. Na jeseň sú celé farebné a v zime sú zapadnuté snehom. V lete je horúco, ale stromy nám poskytujú tieň a chládok.“

Z akvária sa ozval tlmený hlas: „Ja som Kapor obyčajný a zastupujem všetky slovenské zvieratá, ktoré žijú vo vode a pri nej. Na Slovensku máme najväčšiu rieku Dunaj, najdlhšiu Váh a potom ešte ďalšie veľké rieky ako Hron, Nitra, Bodrog a iné. Okrem toho máme veľmi veľa potokov a bystrín stekajúcich z hôr, najmä z Tatier a Nízkych Tatier. Taktiež máme aj priehrady a rybníky. Na Slovensku je aj veľa minerálnych vôd, kde naši ľudia postavili kúpele a bazény. Celkovo si ľudia chránia a vážia vodu a vodné toky, takže sa nám tam žije dobre.“

„Ja som Mlynárik kapustný a som motýľ. Prišiel som ako zástupca hmyzu. Žijeme na celom Slovensku, a to aj v lesoch, aj v horách, v nížinách, na lúkach a niekedy aj v domoch. Na lúkach nám kvitne veľa kvetov, preto máme podľa mňa najkrajšie lúky. Nájdete na nich kvety všetkých farieb a veľa vôní. Na Slovensku sa ľudia snažia mať zeleň aj v mestách. Ľudia sa zaoberajú aj chovom včiel a vyrábajú med.“

Posledný predniesol svoju reč pes: „Ja som Slovenský čuvač. Zastupujem domáce zvieratá. Veľa ľudí na Slovensku žije v dedinách a chovajú dobytok. V mestách ľudia majú domáce zvieratá ako pes a mačka pre radosť. Ľudia sú milí, starajú sa o nás. Cez deň chodia do roboty a deti do škôl. Dobre sa nám tam žije.“

Slon a všetky zvieratká na sneme pozorne počúvali a prikyvovali hlavou.

„Podľa toho, čo sme počuli, Slovensko je naozaj krásne,“ povedal slon. „Určite budete súhlasit, že Slovensko je pekné a dobré na život. Ak sa mi to podarí, raz by som sa tam chcel ísť pozrieť aj ja.“

Všetky zvieratká búrlivo tleskali a predstavovali si tu úžasnú krajinu Slovensko. Snem pokračoval, aby sa našla tá najlepšia krajina na život: „A teraz predstúpiť zástupcovia ďalšej krajiny...“

Alex Príbelský, 5. ročník, ZŠ, Ďumbierska ulica, Banská Bystrica

---

Osobitná cena poroty v 2. kategórii:

Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko

„Kde sú, hovoril som im, že sa tu stretneme o tri hodiny,“ povie zvláštny pán v starodávnom obleku a na hlave má šoférsku čiapku. Stojí pri malom autobuse na vrcholku kopčeka, ku ktorému nevedie žiadna cesta.

PUF. S týmto zvukom sa vedľa autobusu zrazu zjavil biely obláčik a z neho vystúpil ďalší muž.

„No to je dosť, Pavol, kde si tak dlho? Hovoril som, že tu máte byť o tri hodiny.“

„Aaaale... Bol som pozrieť tie svoje Hraškulčatá, postavili mi pamätnú izbu, aby na mňa nezabudli. Som z toho taký dojatý.“

PUF. PUF. Zase tie zvláštne obláčiky.

„Cyril a Metod, aj vy ste boli pozrieť Hraškulčatá?“

„Dvanásť storočí sme tu neboli, ale stále je krásny tento kraj, boli sme pozrieť hlavne Nitru, kde sme predtým bývali. Tá sa tak zmenila! Je oveľa väčšia, ako keď nás tam poslal cisár Michal prvýkrát,“ povedal jeden z nich a spolu sa pobrali do autobusu.

PUF. „A ty si kam šiel, Samo, že ti to trvalo tak dlho?“

„Ta, do vlasti mojej lona, na tie krásne brehy Hrona.“

„Á, tam to poznám, tam sú krásne lesy, hlavne na jeseň, keď hrajú všetkými farbami a...“

PUF. „Ja sladké túžby, túžby po kráse spievam peknotou nadšený, a v tomto duše mojej ohlase svet môj je celý zavrený; z výsosti Tatier ona mi svieti, ona mi z ohňov nebeských letí, ona...“

„Ja už presne viem, kde si bol, Andrej, v krásnej Štiavnicí, však?“

PUF. PUF... PUF... PUF. To už je okolo autobusu a nášho šoféra plno ľudí.

„No, páni bratia odpufkajte pekne rovno do autobusu, o minútu vyrážame.“

Na to sa všetky tie zvláštne postavičky pobrali poslušne do autobusu a sadli si na svoje miesta.

„Tak a teraz vás všetkých zaveziem na Devín a porozprávam vám jeden príbeh, ako sme si tam s mojimi bratmi dali slovanské mená.“

Z prvého radu sa dvojmo ozve: „Čo? Zase? Veď sme tam boli minule. Teraz sme si vraveli, že pôjdeme omrknúť mladé čučoriedky!“

„Milan, Julu, keď tu budete tak dlho ako my, tak môžete rozkazovať. Veď sme jedli predtým, ako sme vyrazili. Čučoriedky nebudú a basta. Ale aby sa nepovedalo, môžeme si zaspievať. Zo zadného sedadla sa ako na povel ozve:

„Kopala studienku, pozerala do nej...“ Teda pardon... „Nad Tatrou sa blýska, hromy divo bijú...“

„Stop! Stop! Stop! Janko, toto sme spievali, keď sme sem išli, teraz je na rade Karol.“

Na to sa postaví do uličky muž a spustí hromovým hlasom:

„V dolinách kvitne kvet, ktorý lásku nám dáva,
jeho jas v tmavom ráne vždy svieti ako brieždenie.

V dolinách lesný med vonia viac ako tráva,
na svahoch túlia sa ovčie stáda,
v domoch pieseň znie.“

Vtedy sa pomaly celý autobus zodvihne a mizne v bielom obláčiku aj s celou posádkou. Už len z diaľky zase počuť z prvého radu slabé: „Ludovít, poďme omrknúť tie čučoriedky...“

Martin Príbelský, 8. ročník, ZŠ, Ďumbierska ulica, Banská Bystrica

---

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Mozaika života

Tajov, malá dedinka,
je tam jedna studienka.
Alojz Gregor, šuhaj švárny,
nie je veru on muž márnny.

Krásnu ženu, devuchu,
požiadal on o ruku.
A po svadbe, tak veru,
bocian nesie nádheru.

Malé chlapča, menom Jožko,
poslal im ho sám pánbožko.
Keď sa Jožko Jožom stal,
viac on povolání mal.

Učiteľ, básnik, prozaik,
týmto remeslám sa nevenoval nik.
Rozhodol sa Tajovský,
že má dar majstrovský.

Povedky písať začínal
mnohým vekovým skupinám.
Realizmus do nich vkladá,
už viacerým sánka padá.

„Veď to je Jožo od nás z dediny!“
„Čo zamladi nechcel vyliezť z periny!“
No teraz mu perina prachom zapadá,
Joža len v noci voľačo napadá.

Preto namiesto spánku dobrého
píše, ako sa to všetko zomlelo.
Keď písal dielo Omrvinky,
ani raz sa nepozrel na hodinky.

Mamke Pôstkovej kúsok času venoval
a v svojej tvorbe vôbec nepoľavoval.
O horkom chlebe písal tiež,
písanie bolo jeho duše liek.

V každom diele kúsok seba,
do tvorenia srdce vložiť treba.
Jeho deje hĺbku mali,
sčasti smutné sa nám zdali.

Chudobu on opisoval,
ľudské city vyvyšoval.
Vo vetách on múdrosť skryl,
málokto ju rozlúštil.

Bieda skoro v každej vete,
písal o skutočnom svete.
Žiadna lož, žiadne klamstvo,
opisuje aj zúfalstvo.

V máji si ho „ona“ povolala,
avšak ostala tu jeho sláva.
Telo sa na prach mení,
národ si jeho prácu cení.

V knihách odkaz zanechal,
aby sa svet pamätal.
Preto naňho pamätajme
a jeho diela si čítajme.

Natália Adamčíková, 9. ročník, ZŠ, Bernolákova ulica, Vranov nad Topľou

---

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Som obyčajné dievča

Som obyčajné dievča z Oravy.

Som dievča z obyčajnej Oravy.

Teda až donedávna som si to myslela. Dokonca som sa tak trošku hanbila priznať pred novými známymi, že som Oravka. Najmä po tých sarkastických komentároch, ktoré som si občas prečítala na sociálnych sieťach o nás Oravcoch. Čo vy na tej Orave? Stále bieda, hlad, chudoba? Už ste vynašli záchody?

Od istého času som svoj názor zmenila. Pomohla mi v tom aj pani učiteľka slovenčiny. Bolo to v „covidovom“ období. Pracovali sme na projekte o významných slovenských osobnostiach literatúry. Dostali sme portréty rôznych oravských autorov, o ktorých sme mali zistiť čo najviac zaujímavostí. Následne sme im prekryli tvár rúškami, ktoré sme pokreslili kresbami symbolizujúcimi dané osobnosti. A tak vznikla na školskej chodbe veľká nástenka s názvom HVIEZDY ORAVSKÉHO NEBA. Ostatní žiaci školy potom hádali, o ktoré osobnosti ide.

Tu som s úžasom zistila, že Rysavá jalovica, Tri gaštanové kone a Živý bič, obľúbené filmy môjho deda, boli spracované podľa diel Martina Kukučina, Margity Figuli a Mila Urbana, rodákov z Oravy.

Že prvý kodifikátor spisovnej slovenčiny, prvý človek, ku ktorému s úctou vzhliadali aj štúrovcia a koho prácu potom ešte zdokonalili, aby na jej základoch vybudovali náš spisovný jazyk, bol Anton Bernolák, Oravčan.

Že tento jazyk napokon zdokonalil, na smútok niektorých mojich spolužiakov, o tolko nenávidené tvrdé *y* – Martin Hattala z Námestova, z Oravy.

Že na piedestál najvyšší v oblasti básnickej zasadol Pavol Országh, ktorý tak miloval hviezdy, až si ich pridol k menu v podobe pseudonymu – Hviezdoslav. Autor Hájnikovej ženy, Krvavých sonet a mnohých ďalších drahokamov literatúry. Autor, o ktorého bojovali aj naši susedia Maďari a chceli si ho prisvojiť. No on odolal a ostal verný svojej zemi.

Potešilo ma, keď som zistila, že Anton Habovštiak, jeden z mojich najobľúbenejších autorov povestí, pochádza z Oravy.

Nesmiem zabudnúť ani na človeka, ktorého meno nesie naša škola a z ktorého sa neskôr stal spišský biskup. Ján Vojtaššák. Svojou skromnosťou, pracovitnosťou a pokorou si získal srdcia mnohých.

Asi najviac ma však dojalo, keď som zistila, že hymna, ktorú pozná každý Slováč, hymna, ktorú s hrdosťou spievame po každom vyhratom zápase, je dielom štúrovca Janka Matúšku, Oravca.

Ako som sa tak pozerala na tú nástenku, zaplavila ma vlna neskutočnej hrdosti, pretože udalosti, ktoré tak významne ovplyvnili naše dejiny nielen v oblasti literárnej, ale aj vedeckej, sa stali príčinám mojich rodákov.

Takže nech sa v budúcnosti stane čokoľvek, jedno viem naisto. Vždy a hrdo budem vyslovovať vetu: „Som z Oravy!“

Tamara Antušáková, 8. ročník, ZŠ s MŠ Jána Vojtaššáka, Zákamenné

Čestné uznanie v 2. kategórii:

TAJOMNÁ KNIŽNICA

V tmavom kúte knižnice obzerám si police.
Blúdím dlho-predlho, no šťastie ma zavrholo.
Prepadám už zúfalstvu!
Keď tu zrazu, veľký tresk!
Vyrúti sa ako blesk.
Rozhliadam sa dookola,
ktorá kniha na mňa volá,
že mi spadla na hlavu,
spôsobila zástavu?
Hľadám vpravo, ba aj vľavo, gúľam očami.
Pozriem zrazu pod regál,
aha, veď tam som ju hlavou dal!
Prstom blúdím po písmenách,
čítam názov toho diela.
Ách, veď je to známa vec!
O Slovensku bude reč.
Vidím fakty, čísla, mená.
Hltám všetko ako drak.
Až zastaví sa môj zrak
na slovíčku telegraf.

Ťukal ako rýchly ďateľ.
Jožko Murgaš, dodávateľ – telegrafického spojenia.
V ďalšom liste na mňa hľadá Matej Bel
och, keby som aj ja tolko vedel!
Vidím tu aj Habovštiaka,
jedna z jeho povestí ma láka.
Dozvedám sa novú správu,
že oravským nárečiam dal slávu.
Spoznávam aj slávne ženy,
čo pre deti písať chceli.
Jednou z nich je Ďuríčková,
s Dankou, Jankou na mňa volá.
Janko Kollár, to viem jasne,
zozbieral aj piesne krásne,
čo mi babka spievala.
Tolko skromných hrdinov,
tolko veľkých činov...
Sedím v tichu, mám to rád...
Chcel by som si navždy
v sebe zachovať
lásku k tebe, rodná krajina.
Vernosť tebe, modrá otčina.

Filip Babinský, 5. ročník, ZŠ s MŠ Jána Vojtaššáka, Zákamenné

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Divný sen

Slovenčinu mám rád aj vďaka mojej obľúbenej knižke *Opice z našej police*, ktorú napísala Krista Bendová. V januári roku 2023 by oslávila svoje 130. narodeniny. Slovenská pošta pri príležitosti tohto výročia dokonca vydala poštovú známku s jej podobizňou.

Krista Bendová bola poetka, prozaička, novinárka a dramatička a preslávila sa práve ako autorka kníh pre deti a mládež. Opička Fricko sa „narodila“ v roku 1967. Napadlo mi, ako by sa asi opička cítila, keby sa ocitla v 21. storočí...

Fricko išiel spať a začalo sa mu snívať niečo divné. Ocitol sa v detskej izbičke chlapcov, ale bola akási iná, modernejšia, s množstvom divných krabičiek. Chlapci do tých krabičiek ťukali prstami a popritom sa medzi sebou

rozprávali. Fricko nechápal, o čom hovoria. Mal pocit, že rozprávajú úplne inou rečou. Používali veľmi čudné slová ako *selfičko*, *old*, *bro*, *follower*, *lajky*, *hoax*, *zhejtoval*, *influencer*, *očekoval*, *shoppingovat*... Fricko sa opýtal chlapcov, čo sú to za nové zvláštne slová. Oni mu vysvetlili, že tie slová pochádzajú z angličtiny a že sa medzi mladými bežne používajú.

„A kde sú tie krásne slovenské slová a vety? Veď ja ničomu nerozumiem, ako sa mám dohovoriť? Prečo takto menia našu reč?“ trápil sa Fricko. Zrazu sa Fricko zobudil a zistil, že je opäť vo svojej dobe a že to bol len zlý sen. Povedal si, že slovenčina je krajšia ako tie divné moderné slová. A bude rád, keď takou aj zostane. Nechcel by rozprávať tou divnou „slovglitchtinou“ zo sna.

Franko Čellár, 5. ročník, ZŠ, Ďumbierska ulica, Banská Bystrica

---

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Moji milí

Moja babka a aj dedko,
títo veru vedia všetko.
Keď neviem nájsť „správnu niť“,
vždy mi vedia poradiť.

Títo moji milí
ma veľa toho naučili.
Ako treba dobrým byť,
nikdy sa s nikým nepobiť.

Kamošom vždy pomáhajú,
z problémov sa vymotáť.
Mať srdce na správnom mieste,
či si doma, či si v meste.

Mamku, ocka si vždy vážim,
ich lásku im vynahradiť.
Mať ich rád a dať sa viesť,
chybami sa nepopliesť.

Babka vraví: „Chlapče môj,
pri rodine navždy stoj!

Rodina je poklad, veru,
väčšieho niet, namojveru.“

Dedko stále vraví: „Synu,
nehľadaj nikdy v nikom vinu!
Stále začni od seba,
to je vstupné do neba!“

Riadim sa tým, čo mi vravia.
Často ma aj za to hľadia
a hovoria, že ma ľúbia,
všetku lásku sveta sľúbia.

Moji drahí, mám vás rád.
Chcem vás stísať, objímať.
Za to, že ste, ďakujem
a túto básničku vám venujem.

Oliver Gandi, 6. ročník, ZŠ, Sídlisko II, Vranov nad Topľou

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Kvapka vody

Som kvapka. Malá kvapka čistej priehľadnej vody plávajúca v podzemných vodách Slovenska. Jedného dňa, keď som si iba tak pokojne plávala s ostatnými kvapkami, stalo sa niečo nečakané. Uvidela som svetlo. Rozhodla som sa pozrieť bližšie. Vyplávala som z podzemia na zemský povrch a zbadala som ho. Bolo to slnko. Očarujúce a hrejivé.

Ocitla som sa v malej horskej bystrinke, ktorá sa volá Čierny Váh a pramení priamo pod Kráľovou hoľou. Dlhou, ale pokojnou cestou Čiernym Váhom som videla krásy hôr. Prechádzala som tmavým voňavým lesom, z ktorého sa ozývalo tajomné húkanie výra skalného. V húštine černíc som zazrela medvedicu s tromi mláďatami. Aj ostrážitý rys ostrovid sa osviežil vodou z bystrinky.

Malá horská bystrinka sa zmenila na potok. Les redol, začali sa objavovať pestrofarebné lúky a malé dedinky. Na okraji farebných lúk rástli nevädze poľné a rumanček pravý.

Na nekonečných lúkach sa pásli snehobiele ovečky. Zrazu, ani neviem ako, ocitla som sa vo veľkej priehrade Liptovská Mara. Podo mnou som

videla zatopené dedinky. Okolo mňa preplávala majestátna štika severná. Keď tu zrazu: „Vří! Vří! Vří!“ Štyri veľké turbíny. Cez turbíny sa mi podarilo dostať. Ale čo kaskády? Bála som sa, že sa rozdelím na milión malých kvapôčok. Ale našťastie som to zvládla. Keď som vyplávala z Liptovskej Mary, ocitla som sa vo veľkej rieke Váh. Zbadala som nádhernú zrúcaninu Starého hradu. Vzápätí som na druhom brehu rieky uvidela ruinu hradu Strečno. Prechádzala som cez rušné mesto Trenčín, plné svetiel, áut, domov a ľudí. Na vysokej skale sa týčil nádherný hrad. Za Trenčínom sa tiahli zlaté úrodné polia, na ktorých rástla žltá repka olejná. Z poľa zrazu vyletel veľký vták – kaňa popolavá. V pozadí sa tiahli zelené kopce. Všade navôkol rástla pšenica letná, ktorá sa vlnila vo vetre. V Komárne sa Váh vlieva do Dunaja. Tu sa Váh končí, ale to neznamená koniec mojej cesty po Slovensku. Z Dunaja som sa vyparila a stala som sa súčasťou oblaku. Z oblohy som videla Bratislavu, hlavné mesto Slovenska, a aj Bratislavský hrad.

Vietor ma odvíkol ďalej na východ. Čoskoro sa začne moje nové putovanie po Slovensku.

Lujza Halačová, 5. ročník, ZŠ, Ul. Gorazdova, Bánovce nad Bebravou

---

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Slovenské hrady – cestovatelia časom

Dávno-pradávnou bola len krásna krajina. Zvesti o nej sa dopyčuli aj hrady – cestovatelia. Dozvedeli sa to od svojich verných kamarátov vtáčikov: drozdov, slávikov, lastovičiek a sýkoriek. Hrady nelenili, zodvihli svoje základy a vrhli sa hľadať si svoj nový krásny domov.

Najstarší z kamarátov putoval po Slovensku, až našiel veľkú travertínovú skalu, na ktorej by si mohol odpočinúť od večného cestovania. Mal tam veľké pohodlie, tak si na vápencovej skale rozložil svoje mohutné nádvorie. Odpočíval a sledoval, čo sa deje v spišskej kotline a v jej okolí. Netušil ešte, že raz bude najväčším hradom v celej strednej Európe a budú ho navštevovať turisti z celého šireho sveta.

Majestátny hrad so štyrmi vežami cestoval, až našiel krásnu rieku Dunaj. V nej si ovlážil unavené základy. Povedal si, že tam ostane, pretože je blízko k svojim dobrým kamarátom zo susedstva. Usídlil sa na kopci v tráve, ľahol si na chrbát a štyrmi vežami pozoroval krásnu slovenskú oblohu. Veľmi by ho potešilo, keby vedel, že tam raz budú sídlieť hlavy štátu Slovenská republika.

Krásnu reč, piesne a rozprávky ľudu, ktorý tam žil, započul ďalší z kamarátov a zostal na Devínskom brale. Prežil toho veľa. Bol svedkom

slávy a aj pádu kmeňov, kniežat a kráľov. Nevedel o tom, že raz tam budú štúrovcí recitovať ich preslávené básne.

Hrad Vetroplach sa rozhodol ukončiť svoje putovanie, keď zbadal miesto, z ktorého videl doďaleka ako orol na krásnu zimnú oravskú krajinu okolo seba. Nikdy by na to nepomyslel, že raz ho budú všetci považovať za jeden z najkrajších hradov a dokonca na ňom budú filmári natáčať svetové rozprávky.

Statočný kamarát si našiel významné miesto, ktoré si vždycky bránil, pretože sa spriatelil s hrdými trenčianskymi ľuďmi, ktorí si tiež statočne bránili svoju vlasť pred Tatármi a Turkami.

Ten, ktorého kamaráti nazývali Krásnym, putoval, až kým našiel Hôrku, ktorú obklopovali pestrofarebné lúky plné kvetov a polia so zlatým obilím. Nikdy by neveril, že musí vyhorieť, aby bol opäť krásnym.

V priebehu vekov sa spoločenstvo hradov veľmi rozrástlo. Dnes, keď mi hrady rozprávajú o svojich skutočných i neskutočných príbehoch a každý z nich má svoje vlastné čaro, viem, že všetky však majú niečo spoločné. Postavili základy, vztýčili veže, rozprestrelí svoje nádvorí, obklopili sa mestami a dedinami tu na Slovensku. Keď niektorý navštívim, vnímam tú históriu a s napätím počúvam ich vlastný ohromujúci príbeh. Niektoré schátrali a ostali z nich už len ruiny, niektoré zostali zachované a niektoré obnovili ľudia. Čím viac príbehov o hradoch: Beckov, Kapušiansky hrad, Zborov, Nitriansky hrad, Lubovniansky hrad, Strečno, Červený Kameň, Banská Štiavnica, Sitno, Pajštún či Čičva počúvam, tým viac chápem, prečo po tom ťažkom „putovaní“ ostali práve tu a prečo ich je tak veľa. Slovensko mám rád preto, lebo je to krajina hradov a príbehov. Každý jeden z tých príbehov mi berie dych.

Adam Hojsak, 6. ročník, ZŠ s MŠ, Hlavná ulica, Kapušany

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko

Prečo mám rád slovenčinu? Na túto otázku mám jednoznačnú odpoveď – je to predsa môj rodný jazyk. Mám ju rád aj napriek tomu, že som na hodinách slovenčiny trochu slabší žiak. Má to svoju príčinu – som totiž dysgrafik a dyslektik. Pre tých, ktorí nevedia, čo to znamená: ja pomaly píšem a aj pomaly čítam. A ešte, aby toho nebolo dosť, problémy mi robí pravopis. Takže chápete, že je slovenčina pre mňa taká ťažká. Na druhej strane mám aj niečo, čím sa môžem pochváliť. Je to moja fantázia. Začal som písať krátke

povedky. Jednu z nich mi uverejnili v školskom časopise. Chcel by som skúsiť písať aj básničky. Moja učiteľka ma chváli a podporuje. Okrem horších známok z diktátov mám aj dobré známky z literatúry a za aktivitu. Viete, ako som sa zmieňoval o tom rodnom jazyku v úvode, tak teraz vám o tom niečo poviem. Rodný jazyk je ten, v ktorom sme vyrástali. Keď sa nad tým zamyslím, mám taký neopísateľný pocit. Cítim hrdosť i pokoru zároveň. Slovenčina je krásny jazyk. Dá sa ňou dorozumieť aj inde než iba na Slovensku. Nemyslím teraz len na Česko, prakticky vo všetkých slovanských krajinách sa ňou dohovorme. Slovanské jazyky sú si blízke, a preto sú aj dobre zrozumiteľné. Pre cudzincov je slovenčina náročným jazykom. Najdlhšie slovenské slovo je *najneskomercializovateľnejšieho*, má 35 písmen.

Na Slovensku je veľa nárečí a každé je jedinečné a zaujímavé. K slovenčine by sme sa mali správať tak ako k rodičom a starým rodičom – nemala by v našej reči chýbať slušnosť a úcta. Veľmi sa mi nepáči, keď sa niekto vyjadruje vulgárne a keď namiesto slovenských slov používa cudzie. Asi najlepšie to vystihuje príslovie *Vtáka poznáme po perí a človeka po reči*.

Prečo mám rád Slovensko? O Slovensku vieme veľa. Každý pozná hlavné mesto, Vysoké i Nízke Tatry, Gerlachovský štít, rieky, jazerá a vodné nádrže, hrady a zámky. Geografický stred Slovenska sa nachádza pri obci Ľubietová v pohorí nazývanom Hrb. Učíme sa o histórii – dávnej i nedávnej, ktorá sa začala písať 1. januára 1993, keď vznikla samostatná Slovenská republika. Slovensko je moje rodisko. Je to miesto, kde mám rodinu, príbuzných a priateľov. Za nič na svete by som to nevymenil. Nielen kvôli rodine, kamarátom či prekrásnej prírode, ale aj preto, lebo tu sa cítim najbezpečnejšie. Tu som doma a to je super pocit.

A to by bolo asi všetko. Dalo mi to veľa práce. Som však rád, lebo písaním sa zdokonaľujem a prekonávam moje pisateľské a čitateľské slabé stránky.

Peter Kačur, 5. ročník, ZŠ, Komenského ulica, Medzilaborce

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko

Slovensko. Krajina malá, nevelká, hrdo týčiaca sa k belavému nebu, rozprestierajúca sa na zelených úrodných nížinách i vysokých horách. Tu, kde sa v podhorí ešte stále pasú čriedy ovčích stád presne tak ako v minulosti, akoby kdesi zastal čas. Zavriem oči a predstavím si zelenú líuku vo Zvolenskej Slatine. A na nej húsky... Pri nich pastierku. Malé dievčatko v plátenných

šatách s hnedými vrkočmi, bosými nohami a s knihou, ktorá bola vždy jej vernou spoločníčkou, hoc sa tradovalo, že sedliacke dievča nemá čítať.

Mária Piecková.

Áno, presne tak sa volala. Bola z chudobnej rodiny, no od mala milovala ľudí. Starká Holíková jej každodenne na vlastnom príklade ukazovala, aké hodnoty sú v živote skutočne dôležité.

Ako si čtiť vzdelanie a múdrosť, ale zároveň načúvať srdcom. Starká i mamička ju podporovali v čítaní a neskôr aj v písaní jej prvých poviedok, hoci Máriin otec nerád videl, ako dievča márne čas, ktorý by mala venovať práci na poli či v domácnosti. Aj keď Márii pribúdali povinnosti, na čítanie si vždy ukradomky našla čas. Tu sa zrodilo jej predsavzatie, že keď bude veľká, stane sa učiteľkou. A tak ako vyrástla tráva, aj malé húsky, tak aj malá Mária Piecková vyrástla z detských šiat. Niesla si však v sebe nevídaný dar – dar lásky k deťom, k domovine. Milovala písanie a vedela slová ukladať do príbehov tak krásne, akoby samé rozprávali. Márii sa splnil sen a v Lučenci vyštudovala za učiteľku. Vydala sa za svoju veľkú lásku Vojtecha Masaryka a mali synčeka Janka. Jej šťastie však netrvalo dlho, manžela zabili počas vojny. Mária vážne ochorela a musela sa liečiť. Milované deti už nemohla učiť, chcela však byť s nimi v kontakte – a tak prispievala do detských časopisov a Zornička aj Slniečko pod jej vedením znovu priniesli šťastie a radosť do detských srdiečok. Pôsobila aj vo vydavateľstve Mladé letá. Choroba, pre ktorú nemohla viac byť učiteľkou, jej otvorila dvere k písaniu a vlastnej tvorbe.

Rozprávka o dedovi Mrázovi bola prvou z mnohých. Po chodníku k detským izbičkám dodnes veselo kráčajú *Danka a Janka*, *Chlapček z hrášku*, *Majka Tárarka*, *Gulko Bombulko* či *Braček z tekvice*. Pred deťmi sa znenazdajky otvára *Zlatá brána*, pod ňou *Zlatá priadka* sedí. Zahĺbim sa do *Dunajských povestí* a z diaľky počujem *prešporský zvon*. Túlame sa po Bratislave spolu s *Dunajskou kráľovnou* a ja viem, že každá ulička, každé miesto z *Bratislavských povestí* navštívila aj ona. *Najkrajšie na svete*, *Krása nevídaná...* Tu si zrazu uvedomím, ako milujem Slovensko a našu krásnu slovenčinu.

Pri praskajúcom kozube sedí babička. Nie je to babička, je to dáma. V rukách drží knihu. Knihu, ktorú sama napísala. S úsmevom na perách... Jej príbehy i ona sa nám prihovárajú z minulosti, aby nám ukázali takú potrebnú cestu vpred. Ďakujeme Vám, Mária Ďuríčková...

Viktória Kádeková, 5. ročník, ZŠ Gábora Bethlena, Nové Zámky

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Zrodila sa herečka

Prvý rok svojho života som strávila v spoločnosti pána Samuela Jurkoviča. Moja mama má jeho bustu v kancelárii spolu s ostatnými rôznymi výrobkami, ktoré vyrábajú vo firme. Do kancelárie som prišla hneď z pôrodnice, vraj mala nejakú dôležitú poradu, tak ma vzala do práce. Krátko predtým, kým som sa narodila, stihla pre mňa kanceláriu skrášliť detskou postieľkou a prebaľovacím pultom. A tak sa začala moja cesta životom.

Na bustu pána Jurkoviča som sa dívala dennodenne. Rovnako ako dnes, po desiatich rokoch, vynímala sa na polici vo svetle slnka, ktoré cez žalúzie prenikalo dnu. Hlava pána Jurkoviča na mňa hľadela bez akéhokoľvek bližšie definovaného výrazu. Každý deň úplne rovnako, až kým som ako 12-mesačná odišla z kancelárie do jasličiek. Vtedy sme sa na dlhšiu dobu videli naposledy.

Neskôr, keď som už ako škôlkarka znovu navštívila kanceláriu mojej mamy, uvedomila som si, že hlavu akéhosi pána, ktorého busta je umiestnená na čestnom mieste, na policičke medzi rôznymi oceneniami, odniekiaľ poznám. A veru, nebolo to z mojich dojčenských čias, ale ani z tých, keď som sa ako batola ponevierala pomedzi stoličkami rokovacieho stola, či keď som prvými neistými krôčikmi prechádzala chodbou z kancelárie do kancelárie kolegov mojej mamy. Tieto časy sa mi takmer vôbec nevryli do pamäti, a tak som vôbec netušila, že „hlava“ pána Jurkoviča ma pozná vlastne od narodenia.

V tej chvíli som si uvedomila, že pán, ktorého bustu má moja mama v kancelárii, je vyobrazený v obci, v ktorej žijem. Jeho podobizeň je možné vidieť na prechádzkach Sobotišťom, na pamätných tabuliach významných osobností, ktoré v obci žili a tvorili. Či je to iba náhoda alebo nejaké zvláštne kúzlo, či prípadne mamín vplyv, že bývame v dedine, v ktorej pôsobil a pracoval pán Samuel Jurkovič, to neviem. No zaujalo ma na ňom niečo celkom iné.

Pán Jurkovič mal dcéru. Volala sa Anička. A Anička hrala divadlo! Tento rok by oslávila 200. výročie svojho narodenia. Za muža mala Jozefa Miloslava Hurbana, ktorý spolu s Eudovítom Velislavom Štúrom a Michalom Miloslavom Hodžom uzákonil našu krásnu slovenčinu. Anička vyrastala bez mamy. Zomrela jej, keď mala osem rokov. So svojou rodinou sa presťahovala do Sobotišťa, lebo Aničkin otec tam učil v škole. Učil práve v tej škole, okolo ktorej dennodenne prechádzam cestou do svojej školy. Sám Jurkovič veril, že obyčajní ľudia, ktorí nevedia čítať ani písať, sa môžu vzdelávať napríklad aj divadlom. Veľmi skoro prišiel na to, že jeho dcéra má herecké nadanie. Nebránil jej preto v divadelnej ambícii, ba podporoval ju – a to aj napriek nevšednosti Aničkinho záujmu.

Možno sa pýtate – akej nevšednosti? Na Slovensku vtedy nebola rozvinutá divadelná kultúra a aj ženské postavy hrali len muži! Som veľmi hrdá, že môžem bývať v obci Sobotište. Som hrdá na Aničku Jurkovičovou za to, že išla proti všetkým, proti zvykom svojej doby. V 19. storočí bolo nemysliteľné, aby sa „cnostná deva“ postavila na javisko. No ona tak spravila! 5. augusta 1841 sa 17-ročná Anička Jurkovičová ako jediná žena medzi samými mužmi zhostila ženskej roly v predstavení ochotníkov. V danej dobe a na danom mieste to bola neskutočná vec! Taká, ktorú jej možno potajme každý závidel, od zlosti ju ohováral, ale ona sa od divadla odradiť nedala. Aničku preto poznáme ako prvú slovenskú herečku, ale bola to najmä odvážna žena.

Anička vstúpila do dejín aj ako manželka slávneho Jozefa Miloslava Hurbana. O nápadníkov vraj nikdy núdzu nemala – možno si mnohí Sobotišťania mysleli, že hrá tú a tamtú rolu iba preto, že sa chce ukázať pred inými chlapmi... Zaujímala sa o ňu Ján Francisci a aj Andrej Sládkovič, no Jozef Miloslav Hurban si Aničku všimol už skôr, zaľúbili sa a o pár mesiacov bola svadba. Hurban si vzal Aničku v evanjelickom kostole v Sobotišti. V tom kostole pri potoku, ktorý je ešte aj dnes dominantou tejto obce a vidno ho z každej časti dediny. A či sa mali dobre? To neviem s istotou, lebo... si ju vzal proti vôli Ludovíta Štúra! A ten nazval ich sobáš „Hurbanovým pohrebom“. Zdá sa mi to divné. Keď vedeli spolupracovať a uzákoniť slovenčinu, prečo sa toto stalo? Prečo sa takto k sebe navzájom správali? Vtedajšia doba je pre mňa naozaj zvláštna. Anička však mala deväť detí, päť chlapcov a štyri dievčatá, tak asi šťastní predsa len boli. Ja si však neviem predstaviť, že by som sa starala o deväť detí.

Znáмым sa stal aj Aničkin syn Svetozár Hurban Vajanský. Isto bola veľmi láskavou maminkou, keďže Svetozár jej už ako malý písal krásne verše. Možno aj kvôli matkinmu vzťahu ku kultúre sa neskôr stal známym spisovateľom. Je mi zrejmé, že ak by samotná Anička nevedela čítať a písať, asi by nemohla byť takou dobrou matkou a ani stáť ako herečka na divadelných doskách. Keby nepochádzala zo vzdelanej rodiny a nemala podporu od svojho otca Samuela Jurkoviča, je možné, že by som dnes písala o inom odvážnom dievčati, ktoré sa rozhodlo byť herečkou! No kedy by sa tak bolo udialo? Stalo by sa tak ešte v 19. storočí?

Anička žila v komplikovanej dobe, no presadila si svoju lásku k divadlu. Bola vzorom pre iné dievčatá a obrovským prínosom do divadelného sveta. Pochovaná je na martinskom Národnom cintoríne a na jej pomníku je nápis *Věrná dcera slovenského národa*.

Nedávno som bola opäť v kancelárii mojej mamy. Busta Samuela Jurkoviča tam stále stojí. No dnes sa nepozerám iba na „hlavu“ nejakého pána, ktorý mi robil spoločnosť už ako novorodiatku, ani na pána, ktorý je vyobrazený na pamätných tabuliach v obci Sobotište. Busta Samuela Jurkoviča mi rozpráva

príbeh života jeho dcéry Aničky, rozpráva o jej odvahe a odhodlaní ísť si za svojím cieľom.

Marcela Kalášková, 5. ročník, ZŠ, Komenského ulica, Senica

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Dedičstvo vyšívané niťami

Slovensko je malebná krajina s bohatou kultúrou. Ak sa niekto rozhodne bádať, ako vyzerá, určite ho pohltí rovnako, ako pohltila mňa. To, aká krásna je naša kultúra, som zistila čistou náhodou.

Keď som mala šesť rokov, rodičia ma prihlásili na talentové skúšky do ľudovej umeleckej školy. Nevedela som, čo sa tam robí, ani načo tam idem. Na prvú hodinu ma rodičia doslovne donútili ísť. Nikdy predtým som nevidela ľudový tanec a vlastne ani nič z folklóru. Netrvalo však dlho a náš folklór som si zamilovala.

Zamilovala som si najmä tie piesne, smutné aj veselé. Aj tie tance, či to boli dievčenské karičky, či čardáše, *krucené* alebo všetky tance, ktoré sme tancovali v pároch. Každý kút Slovenska charakterizujú úplne iné výnimočné piesne, tance aj kroje. Milovala som tancovať na pódiu pred zrakmi ľudí a milovala som mať oblečený kroj. Kroj bol jeden z najkrajších kúskov oblečenia, aký som na sebe kedy mala a asi aj budem mať. Tie farebné sukne, ktoré sú plné príbehov, sú fascinujúce. Sú to vyšívané nite dedičstva, ktoré sa nádherne prepletajú, spájajú príbehy minulých generácií do živého plátna folklórnych sukni. Ozdobené folklórnymi vzormi sa tieto sukne stávajú nositeľným umeleckým dielom.

A presne také sukne šije naša pani krojárka – chodiaca studnica zručností. Pani krojárka je staršia pani, ktorá žije šitím krojov. Miluje to. Je pre mňa výnimočným človekom. Človekom, akého by sme dnes už ťažko hľadali. Veľmi rada som sledovala, ako zručne narába ihlou a vkladá do toho svoju dušu. Keď šila, zvykla si spievať ľudové piesne. Jej obľúbená bola *Na kamjunskom poľu*. Vždy keď sa nám na vystúpeniach niečo z kroja odtrhlo, akoby sa jej vytratil kúsok duše. Ešte krajšie sú jej rukami vyšívané lajblíky, za ktorými sú hodiny práce. Niekedy nad nimi sedela celý deň, len aby boli dokonalé. Podobne to bolo so zásterkami. Bolo potrebné na ne vyšiť ornamenty aj stužky. No pani krojárke to nerobilo problém. Tešilo ju, že to môže robiť.

Ďalšou z posledných hlavných častí kroja sú topánočky, ktoré rozziaria a rozozvučia každý krok. No a nesmieme zabudnúť ani na farebné stuhy,

ktoré počas tanca vejú na zapletených vrkočoch každej tanečnice. Dotvárajú tak prenádherný obraz kultúry Slovenska v danom predstavení, ktoré si divák so sebou odnáša. Bez krojov by bol náš folklór nijaký, neúplný, nedokončený.

Nie som umelec, no svojím pôsobením v umeleckom súbore som mala aspoň trochu možnosť nahliadnuť do tohto nášho kultúrneho dedičstva a svojím tancom predstaviť kultúru divákovi. Slovom sa veľmi ťažko vyjadruje, aká je naša kultúra krásna a jedinečná.

Nina Kaščáková, 9. ročník, ZŠ, Park Angelinum, Košice

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Moje múzy

Uplynulo 200 rokov od vydania lyricko-epickej skladby Slávy dcéra. K napísaniu tohto veľkého diela autorovi pomohla múza Mína. Múzy vždy pomáhajú pri vzniku veľkých myšlienok.

Keďže nesiaham pánu Kollárovi ani po členky, na veľké múzy nemám odvalu. Sadol som si teda pri písaní tejto práce za stôl, otvoril som dvere a čakal som, kedy vojde tá moja, celkom malá a skromná múzička. Čakal som a čakal, kedy vojde a povie: „Dobry večer, Lukáš, som tu s tvojím príbehom.“ Nič... Len ticho. Tak som si teda obul svoje staré topánky, na ktorých bolo ešte blato z posledného turistického chodníka. V duchu som sa usmial, že ešte aj niečo také škaredé ako blato na topánkach môže byť zdrojom krásnych spomienok. Obliekam si kabát a idem na prechádzku. Nasnežilo. Na krajinu popadali vločky, ktoré si priniesli svoje nebeské príbehy. Milujem túto krátkodobú nádhru. Sneh mi jemne vŕzga pod nohami a spája svoj príbeh s príbehom mojich zablatených topánok. O chvíľu už nie je biely, ale sfarbuje sa do žltoranžova. Slnko sa lúči s dnešným dňom a zapadá. Čistá nádhra! Ale kde sú tie múzy!!! Začínam byť nesvoj. Rozmýšľam, ako je asi na horách. Isto tam severák rozdáva štiplavé bozky. Vylháva obľúbenú pesničku na mohutných cencúľoch, ktoré visia na starých dreveniciach. Život pod potokmi a riekami sa spomalil pod farchou zimného skla. A tak to mám rád! Ale ešte radšej mám, keď začne zima odchádzať a k životu sa hlási jar. Príbehy hučiacich vodopádov a riek sú plné krehkej nádhry. Snežienky, ktoré sa práve prebudili, chrobáčky prebúdajúce sa na jarných listoch. Vietor, ktorý strapatí ľuďom vlasy a vytvára im smiešne účesy... Všetko toto mám rád. Len keby som už teraz stretol tú múzu... Čo keď sa jej nechce von, lebo je zima? Čo keď chodí iba v máji? Čo keď má rada tú symfóniu vôní od pokosenej trávy po kvitnúcu čerešňu v babkinej záhrade. Májový obraz

nočnej oblohy, pod ktorou si zalúbenci šepkajú pekné slová. Alebo to bude až tá letná múza? Tí potom určite stretnem na mojich turistických túlačkách po Slovensku. Alebo mi ju prinesie príliv farebných listov na jeseň... Vystúpi zo záplavy zlatého obilia na poliach? To neviem. Postojím a pozerám sa na svoje staré topánky, ktoré medzitým sneh dokonale vyčistil. Je na nich nový príbeh.

A zrazu som si to uvedomil. Zbytočne som nechával otvorené dvere na mojej izbe, stačilo otvoriť tie v mojej mysli. Zbytočne som na múzu čakal a hľadal ju. Bola stále so mnou, len som sa nepozeral tým správnym smerom. Pretože príbehy, múzy, krása a láska sú v nás. Stačí chodiť s otvorenými očami a srdcom. Tak ako pán Kollár.

I ja som Slovan, Slavian, Sloven, Slovák a som na to hrdý. Tak ako Vy, pán Kollár. Pretože: „Aj, zde leží zem ta před okem mým...“

Lukáš Kuchar, 8. ročník, ZŠ, Školská ulica, Zemné

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Slovensko očami vlka

Vo svojich snoch objavujem svet na štyroch labkách. Vidím jeho očami a chodím tam, kam chcem. Veľmi by som chcela vidieť nádherné nekonečné lesy vlčími očami. Cítila by som to, čo ľudské nosy zacítiť nedokážu, a pobehovala by som po zelenkastej tráve či mäkkom opadanom ihličí. Zavrtela by som chvostom na znak radosti a sklopila by som uši, keby som sa bála. Avšak toto je iba v mojich snoch. A možno to v podobe vlka vyzerá aj takto:

Stál nehybne uprostred hmly, z ktorej vyčnievali nejasné obrysy konárov. Vplyvom vetra z nich opadávali listy. Naháňalo to strach. Listy bez duše stratili svoje farby a padali na zem. Báł sa? Nebál? Jeho trasúce sa končatiny ho ťahali dopredu. Opatrne urobil malý krok a stúpil do šušťavého lístia, ktoré prerušilo hrobové ticho. Pozrel za seba a vzápätí hore. Všade boli čierne mraky. Bolo po daždi, ale schyľovalo sa k ďalšiemu. Zrazu sa ozvalo krákanie vrany. Preľakol sa a utekal preč. Štyri labky ho poslúchali, a tak jeho šikovné telo prebehlo veľkú diaľku. Nemal rád búrku. Hromobitie počul stokrát lepšie ako človek. Hľadal. Hľadal miesto, kde by ju prečkal. Vbehol do malej jaskyne. Vyzerala, ako by ju niekto vytesal do skaly. Eahol si a tesne vedľa seba zbadal cyklámen. Farbu nevidel, ale zacítil jeho vôňu. Chvíľu ležal a vychutnával si ho. Vyčerpaný zaspal.

Ráno ho prebudilo vychádzajúce slnko. Husté oblaky vystriedalo jasné slnko. Svoje lúče položilo na jeho sivú srst'. Dodalo mu odvalu a sebavedomie v objavovaní nového sveta pre jeho svorku. Vstal a preskúmal okolie. Jaskyňa, les a veľké skaly. Rýchlo preskákalo až na tú najvyššiu. Ukázal sa mu krásny výhľad. Kde-tu ešte spadli kvapky dažďa a voda sa vyparovala. Vo vzduchu bolo cítiť jesenné ráno po búrke. Napriek tomu videl vysoké kopce a doliny. Oňuchával všetko, čo mu prišlo do cesty. A každý kút lesa si dokonale prezeral.

Po chvíli zastal a uvidel koniec lesa. Pred ním sa rozprestrela rozsiahla lúka, ktorá nemala konca. Tu je sloboda, tu neplatia nijaké pravidlá. Rozbehol sa po mokrej tráve, ktorú už zohrievali slnečné lúče. Jeho laby ľahko dopadali na zemský povrch. Vysoko vyskočil a lietal s vetrom. Nedokáže letieť ako vták, ale vie skákať tak vysoko, že na neho nikto nedočiahne.

Užíval si voľnosť, kým ho nezastavil pohľad na vysoké hory. Nedoviedel až na vrchol. Cítil, že tam patrí a že tam bude jeho skutočný domov. Ako dlho mu bude trvať, kým sa tam dostane? Nerozmýšľal nad tým dlho a vykročil na dlhú, nebezpečnú cestu.

Radka Maďarová, 7. ročník, ZŠ Andreja Kmeťa, Levice

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Moje milé Slovensko

Moje milé Slovensko,
moja milá vlasť,
vidieť tvoje krásy
je pre oči slasť.

Netreba sa pýšiť len prírodou,
ktorá je najkrajšia z mnoho národov.
Máme fúru múdrych hláv,
máme plno pekných hlasov.
Oni nie sú obyčajní,
išli svojou vlastnou trasou.

Milan Rastislav Štefánik,
známy letec a generál.
Móric Beňovský bol dobrodruh,
zvaný madagaskarský kráľ.

Vynálezca Štefan Banič
prvý padák zostrojil.
Vďaka Jozefovi Murgašovi
sa rádiový prenos podaril.
Slovenský fyzik Aurel Stodola,
bez neho by parná turbína nebola.

Operný spevák Peter Dvorský
presadil svoj hlas obrovský.
Sopranistka Gruberová Edita
bola v belkantovom odbore elita.

Keby Dežo Hoffmann
a Jozef Petzval spolu žili,
určite by sa o fotografiách
a objektívoch dobre pobavili.

Dá sa naozaj spomenúť
hodne ďalších osobností,
ktoré hlavne vynikali
len tu v našej spoločnosti.
Aj tak by si zaslúžili
oveľa viac pozornosti.

Michal Mičo, 7. ročník, ZŠ, Školská ulica, Pata

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Štefan Balák a myšlienkový mrak

Bielou perinou pokrytá oravská dolina,
k večernému stolu sadá si celá rodina.
Na stole maslo a krajec chleba...
Iba dobrých ľudí mám vôkol seba.

Za oknom zima hrá divadelnú drámu,
na ulici zbadám osobnosť známú.
Človek by nečakal v chlade takom...
Kráča Štefan Balák s myšlienkovým mrakom.

Čo to Štefan stvára?
Asi skladá básne.
Šiel do tej zimy,
nech nápad nevyhasne!

Zrazu si spomeniem a hovorím mame:
„Vytiahni tú cennosť, čo v knižnici máme!“
Je to knižka síce maličká,
no od mala mi ju čítavala mamička.

Z času na čas spomeniem si na Vás,
ako ste zvečnili toľko lokčianskych krás.
A tak Vám ďakujem za krásne básne.

Nech svetlo v básnikoch nikdy nezhasne!

Milada Naništová, 6. ročník, ZŠ s MŠ, Školská ulica, Lokca

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Slovensko moje

Slovensko moje, ty si ako poézia,
ktorej verše v sebe nesú pieseň krajiny.
Pod tvojím nebom, v tvojej nádhere
srdce radostne spieva, duša má pocit domoviny.

Tvoje polia, čo kvetmi sú posiate,
prinášajú úrodu, vo vôni bylín obnovené.
Prastaré lesy, v tichu skryté,
sú domovom storočným predkom, s dôstojnosťou chránené.

V srdci Európy krajina snov,
kde sa Tatry vypínajú do oblohy,
je Slovensko – kraj nádherných stromov
a rieka Dunaj, čaro pohody.

Cesta po Slovensku, to je ako čítanie knihy,
v každom meste, v každom kúte list nový odkrýva.

Vinohrady, pivovary, kaštiele a termálne pramene,
všetko toto Slovensko skrýva.

Slovensko moje, krásna krajina,
Banská Bystrica – v srdci si mi domovina.
Rieky sa vinú, hory sa pýšia,
lesy sú tu hlboké, v nich tajomstvá sa šíria.

Slovensko moje, miesto, kde sa srdce raduje,
si krajinou, čo nikdy nesklame.
Eudia tu spievajú, deti sa smejú,
v uliciach miest a dedín radosti znejú.

Báseň o Slovensku, to je báseň o láske,
o kraji zelenom, dobách známych i neznámych.
Túto báseň pozná každý z nás, kto slovenským je synom,
a v srdci nosí lásku k vlasti, krajine pod Slavínom.

Slovensko, vlasť moja milovaná,
v srdci som ti navždy oddaná.

Anna Oravcová, 8. ročník, ZŠ, Ďumbierska ulica, Banská Bystrica

---

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Pády bez pádov

Veronika si už dlho všimla jedno dievča zo 4.C. Čo bolo na nej také zaujímavé? Nuž skoro nič, až na to, že mala problém s pádmami. Jednak sa jej podarilo každú chvíľu zakopnúť a spadnúť, jednak si tie gramatické pády a ich otázky nevedela zapamätať, a spolužiaci sa jej za to posmievali. Dnes opäť videla, ako sa trápi. Rozhodla sa s tým niečo spraviť.

„Ty si Alenka, že?“ spýtala sa Veronika hneď, ako prikočila bližšie. Dievčatko síce trochu váhavo, ale pokývalo hlavou na znak súhlasu. „Ja som Veronika, ale môžeš ma volať Nika, alebo... alebo Veve!“ „Dobre, budem ťa volať Veve!“ usúdila Alenka a usmiala sa. „Ale prečo sa so mnou rozprávaš? So mnou sa nikto nechce rozprávať...“ „No, všimla som si, že si nejakú nevieš zapamätať pády, a...“ „Aha, takže si sa mi prišla vysmiať. A to už som ťa chcela začať volať Veve.“ „Nie, nie, neprišla som sa ti vysmiať. Prišla som ti pomôcť.“ „To vážne? To by si pre mňa urobila?“ spýtala sa s nádejou v hlase Alenka.

„Jasné. Aj ja som v tvojom veku mala taký problém, ale mám jeden super trik, ako si to zapamätať. Keď chceš, naučím ťa to.“ „Áno, áno, áno!“ „Tak počúvaj!“

„A na cenu Oscara za najlepšie pády je nominovaný... Kto? Čo? Žeby Alenka? Takže keď sa spýtaš Kto, čo?, spomeň si na nomináciu na Oscara a máš názov pádu – nominatív.“ „Veď to je jasné!“

„Od koho, od čoho a z koho, z čoho dostávaš také geniálne rady? No predsa odo mňa a z srdca. Pri otázke Z koho, z čoho? je názov pádu genitív.“

„Darček dávaš komu, čomu? Dávať, dať – datív.“ „To je milé, ja rada dávam darčeky, to si zapamätám ľahko.“

„Toto bude možno trochu ťažšie. Kedy najčastejšie zakopávaš?“ „Keď zakopnem. O skalú alebo aj o svoju nohu.“ „A akú za tým skalú hľadať? To je akuzatív.“

„V lokáli sa najviac klebetí o všetkých. Tak o kom, o čom teraz hovorí teta Zuzka? To je lokál.“

„S kým, s čím si vystupoval na koncerte? No predsa so svojím inštrumentom! A to je inštrumentál.“

„A to je všetko,“ usmiala sa Veve na Alenku. „A ani to nebolo ťažké!“ potešila sa Alenka. „Ďakujem ti. Veľmi si mi pomohla.“ „Ale nie. To ty si tá, ktorá by mala byť na seba hrdá. Aj keď sa ti všetci posmievali, tak ty si sa nevzdávala a chcela si sa učiť! A to je podľa mňa super. No a keby sa ti stále posmievali za hocičo, pošli ich za mnou. Veď ja už si poradím. Ktovie, možno aj oni sa chcú niečo naučiť a potrebujú pomoc napríklad aj odo mňa!“ žmurkla na ňu nakoniec Veve a pomaličky odchádzala, lebo už zvonilo na hodinu. „Tak ďakujem, Veve. A zase nabudúce!“ zakričala ešte za ňou Alenka. Vstala z lavičky a bez pádu, iba s pádmi v hlave, tiež odišla do triedy.

*Emma Charlotta Pacanovská, príma, Evanjelické gymnázium J. A. Komenského,
Košice*

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Môj starký – čestný občan mesta Handlová

Volám sa Samuel Petráš. Som žiakom deviatej triedy v bývalom banskom meste Handlová. Mám výnimočného starkého, o ktorom dnes budem písať. Volá sa Ján Procner, pre svojich kamarátov je jednoducho Janko.

Baník, rezbár a čestný občan Handlovej Janko Procner sa narodil 13. januára 1943 vo Vyhniach. Často nám vnúchatám rozprával, že pochádza

z baníckej rodiny a už ako malý chlapec sa presťahoval s rodičmi do Handlovej, kde jeho otec začal fárať v bani.

Aj môj starký tu odpracoval celý svoj život. A tu sa to aj celé začalo. Úsmevné príbehy a situácie prežité v bani premietal do svojich drevorezieb. Odrzkadľujú vývoj baníctva na Hornej Nitre a majú tak aj náučný charakter. Svoje drevorezby má inštalované nielen vo svojom dome, ale obdivovať ich mohli aj návštevníci mnohých múzeí a galérií. Vyrezával malé sošky a reliéfy, ale aj veľké sochy. Vytvoril drevenú sochu do rozprávky *Mahuliena, zlatá panna*, ktorá merala 12 metrov. V rozprávke *Perinbaba* sme mohli vidieť viacero jeho umelecko-úžitkových predmetov, napríklad izbový svietnik v podobe svätej, feruľu richtára, žezlá principála či drevené lyžice.

Okrem umeleckej činnosti sa venoval aj zberateľskej činnosti. V jeho dome po rokoch vzniklo múzeum, kde vystavuje zozbierané banícke artefakty a aj svoje hodnotné diela. Chodia sa na ne pozeráť ľudia nielen z Handlovej, ale aj zo širokého okolia a zo zahraničia. Vystavené tam má aj vlastnoručne vyrobené ľudové hudobné nástroje – trombity.

Každé banské nešťastie sa starkého bytostne dotýka. Baníkov berie ako svoju rodinu. Mnohých zavalených baníkov osobne poznal. Chcel im vytvoriť miesto, kde sa na nich nikdy nezabudne a kde si ľudia uctia ich pamiatku. A tak uzrel svetlo sveta *Pamätník obetí banskej činnosti na Hornej Nitre*. V roku 2010 sa stal národnou kultúrnou pamiatkou.

V januári 2023 oslávil náš starký okrúhlych 80 rokov. Jeho vek sa podpísal aj na sile v jeho rukách. Na ťažkú prácu pri vyrezávaní svojich diel už len s láskou spomína. Ale stále nezaháľá. V súčasnosti sa venuje tvorbe baníckych a iných žartovných piesní. Nedávno vyrobil tisíc bazových písťaliek, s ktorými sa dostal do *Knihy slovenských rekordov za rok 2023*. Aj napriek svojmu veku sa starký stále udržuje v zdraví. Celú rodinu „kuríruje“ svojím včelím medíkom a podľa vlastného receptu vyrobenou medovinou.

Náš starký je proste naše zlatíčko. Je tu pre nás a my ho nevýslovne ľúbime. Veríme, že jeho dobrá nálada a dobrosrdečnosť tu budú pre nás ešte dlho.

Samuel Petráš, 9. ročník, ZŠ, Školská ulica, Handlová

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Slovensko, moja rodná zem

Slovensko je naša krásna vlasť,
veľa krásnych vecí môžeme v nej nájsť.

Každé ráno sa zobúdzame v našej krajine
a spoznávame krásy v meste či dedine.

Slovensko srdce Európy tvorí,
aj tým si návštevy turistov loví.
Veď jeho krásy možno vidieť v zime či v lete,
na dovolenke či na výlete.

O hradoch a zámkoch legendy kolujú,
v mnohých generáciách dávno tradujú.
V Čachticiach nás zdraví Čachtická pani,
ktorá sa vraj kúpala v krvavej vani.

Na túry sa tu chodiť patrí,
veď na to sú naše Tatry.
Gerlach, Lomničák či Rysy,
ich vrchol nad oblakmi visí.

Rieky, jazerá či iné vodné plochy
sú súčasťou Slovenska už po dlhé roky.
Vodopády tu pekne stekajú
a pohľady turistov tým lákajú.

Na Slovensku sú krásne jaskyne,
u nás všade ich vidíme.
Demänovská, Dobšinská,
pripúta si očiská.

Štúr a Štefánik – to boli osobnosti,
dobrých vecí nám priniesli dosti.
Spisovatelia veľké diela vytvorili
a nášmu národu úžitok urobili.

Slovensko je moja otčina
a tu žije aj moja rodina.
Iba tu chcem žiť a rásť
a pekný život si tu nájsť.

Jakub Sedliaček, 7. ročník, ZŠ, Rosina

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Úsmev

Každý rok sa stretávame s rodinou a babičkou pri jednom stole. Je to naša tradícia. Vždy si hovoríme, že na darčekomch nezáleží, že nie sú dôležité. Dôležitá je predsa rodina a láska k Ježiškovi.

Preto som sa rozhodla, že tento rok nechcem nič na Vianoce, radšej urobím radosť druhým. Hlavne mojej babke, ktorú mám najradšej. Moja babička je už staršia, a preto nevládze. Nikdy sa však nestažuje a má vzácnu schopnosť byť tam, kde ju najviac potrebujú. Rada spomína, aké boli Vianoce jej mladosti. Mám rada jej reč, takú mäkkú, zmiešanú s naším goralským nárečím. Spomína, ako s rodičmi ozdobovali stromček. Zdobili ho len rôznofarebnými ozdobami, nikdy nie jednou farbou. Ocko im vždy hovoril, že farebnosť je svetlom života. Ich stromček potom žiaril ako ten najfarebnejší obrázok.

S mojou babičkou sa vždy rada rozprávam o mojom trápení. Narodila som sa s hendikepom. Mám tvárovú obrnu, nedokážem mimikou prejaviti žiadnu emóciu, pocit. Keď sa smejem, plačem, som smutná, nedokážem to druhému ukázať. Samozrejme, že ma to trápi. Zažila som si s tým už svoje. Tie úškrny druhých, ktorí ma nepoznajú, tie ich komentáre...

Naučila som sa však s tým žiť, pretože mám okolo seba veľa dobrých ľudí, ktorí pri mne stoja, mojich rodičov, sestru a najlepšiu priateľku Sáru, s ktorou sa priateľím už od škôlky. Je mojou spriaznenou dušou.

Našťastie môžem o svojich pocitoch rozprávať, môžem ich vyjadriť slovami vďaka krásu nášho materinského jazyka, ktorým môžem opísať akúkoľvek emóciu, ktorú práve prežívam, aby moji blízki vedeli, ako sa práve cítim.

Babička je mojou najlepšou oporou a vždy si vypočuje moje starosti a trápenia, aj keď viem, že ju to možno trápi ešte viac ako mňa, lebo nevie, ako by mi pomohla. Najmä čo sa týka prvých lások, lebo, ako vraví, za ich čias to mali oveľa jednoduchšie. Vraví mi, že som jej malé slniečko.

Veľmi by som si priała, aby aspoň raz mohla vidieť môj úsmev a šťastie na mojej tvári, keď som s ňou. Aby videla, ako mi je dobre. Myslím si však, že ona to svojím vnútorným okom aj tak vidí.

A ktovie, možno sa mi to raz splní. Veď Vianoce sú obdobím zázrakov.

Aneta Zavadanová, 8. ročník, ZŠ s MŠ Jána Vojtaššáka, Zákamenná

Ceny udelené v 3. kategórii

Hlavná cena v 3. kategórii:

Slovenský poniklec

„Zbalená?“ spýtala sa ma mama. „Myslím, že áno,“ odvetila som neisto. Sadla som si na posteľ prikrýtu zamatovou prikrývkou a poslednýkrát som sa rozhliadla po svojej izbe. Zrak mi padol na starú fotografiu mojej triedy z druhého ročníka. Svojich spolužiakov mám rada a budú mi chýbať. Za hranicami som však videla oveľa viac príležitostí na úspech ako doma.

Nepatrila som medzi najlepšie žiačky triedy a možno aj preto ma každý deň prenasledoval pocit nedokonalosti a neschopnosti. Nemala som odvalu zdvihnúť ruku a odpovedať na otázky, ktoré kládli učitelia na hodine. Bála som sa neúspechu. Vedela som, že ak pred ľuďmi, ktorých poznám, urobím chybu, nedostanem len-tak ľahko druhú šancu. Keď budem v Londýne, vyberiem si predmety, ktoré ma bavia, a budem sa môcť realizovať. Možno sa mi tam podarí aj zmaturovať a úspešne ukončiť štúdium na gymnáziu. Presne tak, ako som si to dopredu naplánovala. Vyšla som z izby a zamyslená som vliekla veľký kufor k vchodovým dverám domu.

„Ako dlho potrvá Erasmus?“ spýtala sa ma mama vážnym hlasom. „Presne šesť mesiacov, ale plánujem ostať dlhšie. Ak sa mi tam zapáči, môžem tam aj zmaturovať,“ dodala som jedným dychom. Mame som sa so svojimi plánmi doteraz nezdôverila. Nevedela som, ako bude reagovať. „Prečo si mi o tom nepovedala skôr a prečo si sa takto rozhodla?“ opýtala sa vyčítavo a v očiach sa jej zaleskli slzy. „Prepáč, akosi som nenašla správnu príležitosť ti to povedať. Som si istá, že Londýn je mesto pre mňa,“ sklopila som zrak a chystala som sa odísť. „Laura, pamätáš si, ako som ti zvykla každý večer, keď si bola ešte malá, rozprávať rozprávky? Boli to pekné časy. Mohla by som ti ešte povedať poslednú na rozlúčku?“ Jej otázka bola taká spontánna a vytrhnutá z kontextu, až ma šokovala. Ona to však mala vo zvyku. Keď jej bolo ťažko, vždy povedala niečo nečakané, aby odľahčila situáciu. Mala som však pocit, že teraz vie veľmi dobre, čo hovorí. „Boli to naozaj pekné chvíle. Mám ešte čas, pokojne hovor,“ súhlasila som so zvedavosťou, ale aj s radosťou v očiach.

A ona začala: „Táto bude o slovenskom kvietku poniklec. Kde bolo, tam bolo, za Nízkymi Tatrami v Lúčanskej Malej Fatre žila raz jedna rodinka slovenských poniklecov. Bola to veľká šťastná rodinka. Slnko ich každý deň obdarilo hrejivým objatím lúčov a keď nadišla noc, žiarili nad nimi trblietavé

hviezdy. Vánok sa okolo nich pohrával s hráškovozeleným kobercom, ktorý vytŕčal spod pevných skál. Hoci im pevne zakorenené korene a ľudmi vytvorený zákon nedovolili nazrieť do ďalších kútov sveta, krištáľovo čistý vzduch im dodával pocit slobody a voľnosti. Žiadna chamtivá a sebecká ľudská ruka na nich nesiahla kvôli ich vzácnosti a zriedkavosti. V rodine poniklecov bol každý spokojný a svoj osud prijímal s radosťou i s hrdosťou.

Pod azúrovým nebom sa nedialo takmer nič nové, kým neprišiel máj, obdobie kvitnutia. Mladá generácia bola prenádhorne sfarbená do modrých až orgovánových farieb so zamatovými chlčkami na povrchu. Turisti sa nadchýnali ich krásou a nevedeli sa na ne vynadávať. Jeden poniklec však nebol spokojný so svojím osudom. Rástol na kraji skaly a domnieval sa, že nemá šancu zažiariť. Dni plynuli a on neustále preklímal svoj osud. Prenasledovala ho otázka, prečo ich ľudia chránia zákonom? Prial si, aby ho niekto odtrhol a ukázal mu širý svet. Túžil vidieť, čo je za obrovskými horami, na ktoré každý deň upieral svoj zrak. Ver či never, osud mu to doprial.

Koncom jari prichádzali obdivovať slovenskú prírodu poľské rodinky s deťmi. Len čo sa jeden malý chlapec stratil z dohľadu svojich rodičov, odtrhol si poniklec na pamiatku. Ten odrazu zažiaril šťastím a spokojnosťou. Cestou videl nové druhy rastlín a nevedel si vynachváliť výhľady, ktorými sa kochali jeho oči. ‚Tak toto je život!‘ povedal s veľkou radosťou v hlase. Po prekročení slovensko-poľských hraníc uprostred borovicového lesa vypadol poniklec chlapčkovi z batoha. Odrazu bol sám a opäť na jednom mieste. Inom mieste.

Pod veľkými ostrozelenými korunami sa cítil veľmi opustený. Ich majestátnosť mu zabraňovala vidieť viac ako iba ich hrubé tmavohnedé kmene. Vzpriamal sa a snažil sa zapadnúť na cudzom mieste, no po čase si uvedomil, že sa mu to nikdy nepodarí. Túžil po domove, po slovenských horách, medzi ktorými sa vždy cítil bezpečne, hoci si to neuvedomoval. Snažil sa zažiariť, aby si ho ľudia všimli a zobrali ho domov, kam patrí, ale nedokázal to. Príliš neskoro si uvedomil, že chlapec ho odtrhol bez koreňa. Jeho čas sa neúprosne krátil. Teraz nebol na okraji skaly, ale na pokraji života.

‚Slovensko moje, rodina moja, domov môj, odpusť mi,‘ zastonal tichými hlasom a navždy zaspal.

„Mami?“ „Áno, Laura.“ „Vrátim sa, sľubujem.“

*Kristína Pásztorová, 2. ročník, Gymnázium sv. košických mučeníkov,
Čordákova ulica, Košice*

Cena poroty v 3. kategórii:

CUDZINEC

Januárom kráčaľ so sklonenou hlavou,
prechádzal horami, prechádzal pláňou.
Pozeral pod nohy, aby sa nešmykol
na mocnom ľade, čo na jazere vykvitol.

Kráčaľ tak pomaly a zdvíhal hlavu,
rok sa už ľadne blížil k februáru.
Škrípali kroky v bielom snehu,
ľudia hádzu do vody horiacu devu.

V marci už zhadzoval huňatý kabát,
stále nenachádzal to, čo hľadal.
Očami hľadel na vysoké vrchy vôkol,
začalo pršať a žiaľ, zmokol.

V podobnom duchu niesli sa aj aprílové dni,
tulák sa dostal do malej dediny.
Privítali ho s vedrom vody a korbáčom,
výdatný obed a tekuté voľačo.

Zostal tam chvíľu s ľuďmi mu cudzími,
čo stavali máje uprostred dediny.
A tak pridal k dielu aj svoju ruku,
dievčatá ho zaviedli pod čerešňu na lúku.

Ľudia boli veselí, prijali ho medzi seba,
ponúkli mu soľ a k soli aj krajec chleba.
V jednu júnovú noc založili vatru na poli,
každý ju preskočí, ten, kto sa nebojí.

Pozrel na lúku, kde sa ovca k ovci túli,
zubaté slnko mu hrialo telo v júli.
Zašiel aj do kostola na Cyrila, Metoda,
pochopil, že čo tu majú, je darom od Boha.

Horúčava začala byť neúprosná,
muži brali nože – zozbierať úrodu hrozna.

A kedysi za polovicou augusta
priložil si pohár muštu k ústam.

S týmito cudzími dobre mu bolo,
tušil však, že v septembri je načase ísť domov.
Bolo mu smutno, chcel odísť potichučky,
no oni mu nedovolili ísť bez výslužky.

Do októbra mu zvýšili makové záviny,
tešil sa, že kedysi odišiel do cudziny.
Inak by nevidel zelené háje, mocné lesy či vyšívané odevy,
jeho život by bol prázdny, tichý, nudný, bez zmeny.

Kabát zas vytiahol, keď prišli chladné dni,
a sneh napadol skoro, na Martina v novembri.
S vypätím všetkých síl brodil sa závejom,
až našiel chalúpku, zaklopal nesmelo.

Spoznal tam rodinu, čo večeria za jedným stolom,
modlí sa, spieva, leje do vody olovo.
Prekrojí jablčko, kúsok mu podá, ber,
a v láske, s orieškami v kútoch, končí sa december.

Sadol si na lavičku pri plnom mesiaci,
v duchu si pomyslel, čudní sú tí Slováci.
A napriek tomu rozhodol sa, že s nimi zostane,
cítil teplo domova, lásku, čo len tu dostane.
A tak, kým biely sneh stále vonku padal,
pochopil, že našiel to, čo hľadal.

Kamila Líšková, 4. ročník, Gymnázium, Golianova ulica, Nitra

Cena poroty v 3. kategórii:

Kremnické krumple

Celé leto som cestovala, spoznávala krásy sveta. Krajiny horúce, suché, kde ľudia zvyknú odhaliť svoje bledé telá a obohatiť ich o vitamín D a bronzový odtieň. Aj chladnejšie kúty, kde v auguste lúče schádzajú za mohutné vrchy už na poľudnie. Dni sa tam skracujú, takmer stále obklopuje

tamojších obyvateľov černota. No v mojom najobľúbenejšom kúte sveta je zo všetkého tak akurát. Kam až oko dohliadne, všade je veľa nádhery. Neviem sa vynadávať.

Pestrá príroda, darovaná tomuto kraju, pôsobí priam dokonale, opája môj zrak, odnáša ma od reálneho diania. Vnámam sa do jej pokoja. Zabúdam na trpké časy, trýznivé spomienky sa odplazia do tieňa môjho podvedomia. To vtedy, keď som sama, a predsa nie opustená v tomto mestečku hniezdiacom v lone prírody.

Poznám to tu celú večnosť. Malebná atmosféra ma ťahá späť do histórie. Na území, kde kedysi bývali hlavne banské domy vyrástli aj drobné domčeky, sídla podobné tým, v ktorých bývala moja prababka. Keď prechádzam vôkol nich, topánky sa mi dotýkajú pôvodných kamenných dlaždíc. Svojím hlbokým klopaním dávajú na známosť, že prichádzam. Podpätky nesmú byť príliš úzke, aby sa nezachytili medzi vyštiepenými kúskami dlaždíc. Aj nedokonalosti dotvárajú pocit stredovekého centra. Ešte za čias môjho pradedka sa tu pravidelne premávali honosné kočy so vznešenými hrivnácmi. Prichádzali do samotného srdca Slovenska, srdca mesta jedinou cestou, vtedy stráženou vojakmi v úzkych zdobených uniformách. Dnes tadiaľ kráčam ja.

Prekročím prah mestskej brány, označenej reklamným vývesným plagátom s nápisom Kremnické krumple. Táto tradičná akcia láka tisíce návštevníkov ochutnať jeden z typických dezertov, ktorý sa podáva v, na prvý pohľad, strohej cukrárni. Napriek jej skromnej vonkajšej výzdobe po otvorení vrát, skrášlených ornamentmi vytesanými do dreva, zazvoní zlatý zvonček.

Tento zvuk nielen pohladí uši, ale privolá i privetivú paniu. Tá predo mňa predloží jedálny lístok, ale nemusí. Ako pri každej návšteve, aj teraz nepohrdnem jej grandióznymi krumpľami. S vrúcnyim úsmevom odíde, no po chvíli sa vráti s nádherným porcelánovým príborom. Cifrovaná vidlička v súlade s cifrovaným tanierom mi pripomínajú expozíciu v múzeu z viktoriánskeho obdobia kdesi v Londýne. Ale tieto tu sú predsa len mne srdcu blízke a teraz pripravené len a len pre mňa. Ako pre kráľovnú.

Chrup! Chrumkavá kôrka sa prelomí pri prvom zahryznutí. Slastná chuť, akoby po jazyku pobehovalo tisíce mravčích nôžok. Zubami sa zabáram hlbšie, tam hebké cesto ponorí ma späť do detských čias. Spomeniem si na domáce koláčiky s nenapodobiteľnou štruktúrou nadýchaných oblakov. Aj moja prababka, aj babka vedeli vykúzliť tieto dobroty. Nálada mi vystúpila na najvyšší stupeň, vriem od šťastia.

Nasýtená opäťom spomienok vchádzam do podzimného večera. Tmavé postavy okolo mňa sa hrnú zo všetkých svetových strán. Pripomínajú ryby putujúce v húfoch do teplejších vôd. Tlmené svetlá pouličných lúčok sa skláňajú nad pôvabom okolia. Z temnoty smerujem ku svetlu, k vysvietenej veži vytŕčajúcej z hradných múrov. Predstavuje bohatú minulosť tohto

miesta. Stále tu cítim silu a moc, ktoré mi evokujú kamenné múry vôkol. Týčia sa vysoko nado mnou v rovine hôr i zaryté hlboko v zemi. Odtiaľto pochádzajú moje korene, spomienky na prarodičov zasadené v mojom srdci naveky.

Zoja Martinkovičová, 2. ročník, Gymnázium, Ul. 17. novembra, Topoľčany

---

Osobitná cena poroty v 3. kategórii:

Martin Kukučín a jeho odkaz

Mám rád svoju krajinu, domovinu. Je to moja otcina, dedovizeň, rodná hrud'. Je to moje rodisko. S ním sa mi spája šťastné detstvo, láskaví rodičia, milí obetaví starí rodičia. Vďaka tomu, že sa o mňa vzorne starali, formovali ma od útleho detstva. Veľa som s nimi cestoval, objavoval krásne zátišia mojej domoviny. Vďaka nim si dnes ctím tradície a našu kultúru. Som človek, ktorý lípne na tradíciách. Práve tradície zanechali na mne silnú pečať. Všetko, čo súvisí s našimi tradíciami, ma nesmierne fascinuje. Je jedno, či sa to týka našich zvyklostí, obyčají, literatúry, umenia, architektúry, remesiel...

Mám rád svoju krajinu prostredníctvom umenia, hlavne slovesného umenia. Slovo má veľkú silu. Dokáže v nás vytvoriť pocity, pocity krásna alebo opačne, pocity škaredosti. Dokáže nás fascinovať. Mám rád moje Slovensko hlavne prostredníctvom literatúry.

Máme bohatú klenotnicu známych aj menej známych autorov. Moju pozornosť pútajú hlavne slovenskí realisti. Mám ich rád, pretože im nechýba humor, dôvtip. Z môjho pohľadu s noblesou nám vedeli priblížiť vtedajší život na slovenskej dedine a život súdobého človeka. Niektorým nechýbala irónia, satira a sarkazmus. Správne vedeli použiť hyperbolu. Nie, nebol to pravý výsmech, urážka. Páči sa mi ich ľudový, jednoduchý jazyk. V ich textoch je veľa archaizmov, historizmov, zastaraných slov. S nadšením odhadujem ich významy a následne ich vyhľadávam v slovníkoch. Mám zápisník, do ktorého si ich zapisujem. Veľmi rád vyplňam internetové kvízy, ako dobre poznáme zastarané výrazy. Väčšinu ich poznám vďaka literatúre. Vďaka našej slovenskej literatúre. Slovenskej literatúre vďačím za moju náklonnosť a lásku k mojej domovine a následne lásku k jej krásnemu a melodickému jazyku.

Mám rád slovenčinu, Slovensko prostredníctvom diel Martina Kukučina. Práve v tomto roku si pripomíname 95. výročie jeho úmrtia. Kukučín vo svojich dielach zachytáva nielen charakter a jednotlivé črty svojich postáv, ale orientuje sa na typické črty prostredia slovenskej dediny. Do tohto zahrnul

aj bežné obyčaje a tradičné zvyky, každodenný život, ale aj sviatočné chvíle. Napriek láske k svojim postavám a slovenskej dedine nemohol ako realista zakrývať stále viac a viac sa vyostrujúce rozpory medzi jej obyvateľmi. Tieto rozpory boli najmä medzi bohatými a chudobnými, medzi služobníctvom a jeho pánmi. Za týmto správaním bol čoraz viac sa rozširujúci kapitalizmus. Jeho prioritným cieľom boli najmä peniaze a hmotné statky, ich neskrývané a bezohľadné získavanie. Ani v dnešných časoch nie je problém vyčítať z jeho tvorby skutočný dôvod problémov, ktoré menili obraz slovenskej dediny. Význam Kukučínových diel spočíva v tom, že sa nebál podať realistický obraz slovenskej dediny a jej obyvateľov. V jeho tvorbe vidieť pohľad do skutočného života s pravdivým pohľadom. V centre jeho pozornosti stál jednoduchý pracujúci dedinčan so svojimi starostami. Mám rád slovenčinu vďaka jeho živej ľudovej reči. Kukučín bol znalcom ľudového jazyka. Páčia sa mi jeho ľudové prirovnania, ktoré aj obmieňa a vytvára nové na ľudový spôsob. Prirovnaniami zvyšuje intenzitu slov, často ich využíva v irónii a humore. Tým dodáva jazyku názorný, vtipný a emocionálny náboj. Použitie jeho prirovnaní je aktuálne aj v dnešnej dobe. Čítaním jeho diel sa obohacuje moja slovná zásoba. Som vďačný slovenskej literatúre. Jeho poviedková tvorba ma nabáda k neustálemu skúmaniu a bádaniu. V jeho poviedkach možno nájsť odkaz dnešku. Veľmi ma oslovila poviedka *Neprebudený*. Naivná, nevinná postavička Ondráša Machuľu, ktorý napriek už dospelému veku je svojím ponímaním sveta, svojou naivitou a slepou dôverou duševne ešte dieťaťom. Spracúva v nej tému dediny a tragický osud mladého husiara Ondráša Machuľu.

Dielo *Neprebudený* je psychologická poviedka, ktorá sa odohráva v okolí Lenovca. Ondrášov otec Jano sa nedokázal zmieriť s tým, že jeho syn nie je ako ostatné deti. Vníma, že je ľuďom len na posmech, ľutujú ho, niektorí dokonca tvrdia, že im dieťa zamenila striga. Jano nedokázal svojho syna prijať. Známosta a stále aktuálnou myšlienkou je odpoveď Ondrášovej mamy svojmu manželovi na jeho rúhanie: „*No nám ľuďom nikdy sa nevyhovie... Ľudia pozerajú vždy len za tým, čoho nemajú. To, čo majú, nevážia si ani mak*“ (Kukučín, 2009, s. 357).

Ondrášovo narodenie a neschopnosť okolia vyrovnáť sa s jeho inakosťou spôsobil rozpad rodiny. Meno hlavného hrdinu Ondráš Machuľa už navodzujú ideu nepodarku – machuľa, niečo nechcené, neželané, dielo náhody. Veľa ľudí sa od neho odvracia, správajú sa k nemu ako k dieťaťu, mrzákovi. Nevedia, ako by mali s ním hovoriť. Samotný Ondráš sa nevníma ako mrzák. Napriek nepriazni osudu nikdy nerepece a berie veci, ako prídu. Je trochu zasnený v ríši fantázie. Je to čistá duša. Nevie klamať a očakáva, že všetci ľudia hovoria pravdu.

Kukučín na Ondrášovu zasnenosť odkazuje aj názvom poviedky – Neprebudený. Ondráš má svoj svet fantázie, z ktorého niekedy len veľmi ťažko precitá a rozlišuje medzi snom a realitou. Zostáva v ňom detská hravosť, predstavivosť. Najbližšie má k deťom, rozumejú si, čo sa nedá povedať o jeho vrstovníkoch. Celé jeho telo je neprebudené, zastavilo sa vo vývoji. Napriek dúfaniu jeho totky Ondráš nikdy nedospel a zostal izolovaný od ostatných. Ondráš mal mnoho nedostatkov, ale darilo sa mu v učení.

Má dvadsať rokov, už nie je dieťa, ale nemá potrebnú silu a výdrž ako jeho rovesníci. Ani jeho život nie je rovnaký, ako majú jeho vrstovníci. Jediná práca, ktorej sa môže venovať, je pasenie husí. Ondráš nemá dievča, neplánuje svadbu až do okamihu, kým sa nestretne so Zuzkou Bežanovie. Ona s ním len žartuje, ale Ondráš jej hre nerozumie a považuje jej slová o svadbe za záväzné. Jeho neschopnosť rozlíšiť žartovanie dievčata od reality spôsobí jeho nešťastie.

Napokon nastane deň sobáša, všade sa hoduje a tancuje. Totka zamkne Ondráša doma, aby sa na svadbe nemohol zúčastniť, no ten večer napokon utečie. Pri pohľade na tancujúcu Zuzku s Janom pomaly začne chápať, že si ho vzala.

Svadobné veselie preruší požiar šopy. Keď svadobčania vybehnú von, vidia tam Ondráša, myslia si, že on zapálil šopu, tak ho priviažu. Pri požiari zostali v maštali schované husi. Ondráš sa konečne preberie a zbadá požiar. Rozbehne sa do maštale zachrániť husi, o ktoré sa staral a boli mu blízke. Prevalí sa povala maštale a on zomiera.

Smrť bola svojím spôsobom pre Ondráša vykúpením. Ľudia nevedeli, ako sa k nemu správať, pre iných bol len zbytočným človekom. Už nebude zavádzať. Ľudia v dedine nedokázali pochopiť jeho zmýšľanie. V prípade, že by sa ho snažili lepšie spoznať, možno by ho dokázali začleniť do života.

Poviedka Neprebudený vyvoláva v čitateľovi rôzne pocity: súcit s Ondrášom, nepochopenie, prečo mu niekto nevysvetlil Zuzkine žartovanie, nesúhlas so Zuzkiným správaním, zármutok nad jeho smrťou. Kukučín netradične použil postavu, ktorá sa odlišovala od zvyšku dediny. Od narodenia bol milovaný (svojou matkou) a zároveň nepochopený a nenávidený (otcom). Podobne to bolo aj so zvyškom dediny. Nie všetci sa vedeli vyrovnáť s jeho inakosťou a netušili, ako sa majú k nemu správať. Aj dnešná spoločnosť má veľakrát problém prijať ľudí, ktorí majú nejaký hendikep. Nevie, ako sa k nim správať.

Poviedka sa končí tragickou Ondrášovou smrťou. Jeho totka skonštatuje, že už nebude nikomu zavádzať. Smrť vyriešila celú vzniknutú situáciu.

Mám rád slovenčinu a Slovensko vďaka slovenskej literatúre. Odkrýva nám naše tradície, zvyklosti. Niekto môže namietať, môže ich považovať za zbytočné. Ale nie je to pravda. Sú našimi koreňmi, našou súčasťou. Keď

chceme vidieť prosperitu v súčasnosti, musíme sa vedieť poohliadnuť aj späť. Našou úlohou je prepojiť súčasnosť s minulosťou a vytvoriť zaujímavý, harmonický celok. A tým celkom je naše Slovensko s jeho prírodnými krásami, zákutiami, ľubozvučnou slovenčinou a milými ľuďmi. Čitateľovi som poodhalil svoje myšlienky, prečo mám rád slovenčinu, Slovensko. Aj taká bezvýznamná postavička Ondráša Machulu skrýva v sebe posolstvo. Od napísania príbehu ubehlo niekoľko desaťročí. A predsa nám postavička poukazuje na správanie a prácu s hendikepovanými ľuďmi. Ukazuje nám smer, že v humánnej spoločnosti nám musí záležať na každom človeku, na jeho prežívaní, či je alebo nie je zdravý.

(*edičná poznámka: text ocenenej práce bol skrátený z dôvodu rozsahu zborníka)

Alex Šedivý, 2. ročník, SOŠ strojnícka, Partizánska ulica, Bánovce nad Bebravou

---

Cena odboru štátneho jazyka Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

Nad Tatrou sa blýska

Vraví sa, že čas hojí rany. Vari mu ale dokážem odpustiť, keď mi ich sám pár uštedril? Táto myšlienka vo mne rezonovala a burcovala ma zamýšľať sa nad touto otázkou. Často mi nedala spávať, o čom svedčili len skrčené listy papiera zmáčané slzami, zaznamenávajúce moje nedokončené idey.

Písal sa rok 1843, ktorý sa schyľoval ku koncu, čoho dôkazom bolo pravé sychravé bratislavské počasie. Paradoxne nevyzeralo vôbec na december, také ponuré rmúti ľudské tváre skôr v novembri. Inokedy by bolo možné cítiť na lýceu veselú náladu, z každého by priam bola sršala spisovateľská vášeň a naplno by sa bol prejavoval umelecký duch nejedného bojovníka za práva utláčaného národa. Navzdory okolnostiam musím však s odstupom času skonštatovať, že umelecký duch zostal, akurát ho nebolo možné v tej chvíli spozorovať.

Príčinou bol čoraz narastajúci tlak zo strany vrchnosti. Rokovalo sa o otázke ďalšieho pôsobenia Ľudovíta Štúra na evanjelickom lýceu. Bol vtedy totiž na poste zástupcu profesora Palkoviča na Katedre reči a literatúry česko-slovenskej, čo ho zviditeľnilo aj v rámci angažovania sa v politickej činnosti. V tejto oblasti mal, samozrejme, aj priaznivcov. Trúfam si vysloviť, že jeho najväčšiu oporu mohol nachádzať práve v študentoch, s ktorými spolupracoval. Dodnes Ľudovíta obdivujem, pretože som videl, akú odvážnu

tvár v národnom boji nasadzoval napriek tomu, že naša budúcnosť bola zahalená rúškom neistoty.

Tlaky nepovoľovali, ba priam naopak, intenzívneli a napokon nastalo vyhrotenie v posledný deň roka, keď bol Štúr z postu odvolaný. Vedomí sme si boli všetci, že takto to nechať nemôžeme. V srdci nám tkveli nepokojné myšlienky neslobody, no boj voči vrchnosti zdal sa byť márnym. Plány zo strany vrchnosti na pretvorenie zmýšľania ľudí či našej kultúry boli už skomponované. Ak sa však nazdávali, že národná činnosť poľaví, tak sa mýlili, lež orol, čo sídli pod hrebeňmi Tatry, sa nehodlal poddať sile víchra, ktorý mu kládol odpor na jeho ceste k slobode. A úmysel zostať na lýceu bola cesta, ktorá viedla cez úskalía. Tie sa zdolávať nám prišlo bezcieľne. Preto sme si zvolili iný smer.

Na protest sme odišli z Bratislavy pod vedením Velislava. Pripadá mi už takmer nemožné ho od toho osudného roku oslovovať Eudovít. Odvtedy je to pre mňa Velislav, ktorého spolu s ďalšími dvadsiatimi dvomi mužmi vrátane mňa čakala cesta do Levoče. Čitateľovi by mohlo prísť na um, že odchod z lýcea by mohol pripomínať skôr útek pred dravou šelmou. Avšak aj orol z času na čas zosadne na do oblakov čnejúce štítý hôr, aby nabral sily na ďalší let. A veru viem, že toto rozhodnutie bolo správne.

Znovu som začítal našu jednotnosť a zapálenosť, ktorú sme rozdávali aj ľudu navôkol. Kadiaľ naše kroky smerovali, tam sa o nás Boh postaral skrze ochotné slovenské srdcia. Či len krajec s hŕstkou soli, alebo mäkké seno a nocľah, by sme nemuseli dlho hľadať. Aj keď nie je nič bezchybné na tomto svete, dobrota a pohostinnosť týchto ľudí zahasili moje pochybnosti, či má národný boj zmysel.

Láska a príroda, to sú pravé hodnoty. Moja rodná hruda hlíny, kde som mal česť sa narodiť, ísť na koniec sveta, podobnej by som nenašiel. Vidiac všetky tieto krásne veci, nedalo mi to a môj umelecký duch mi vnukol tieto slová:

*„Nad Tatrou sa blýska,
hromy divo bijú.
Zastavme ich bratia,
veď sa ony stratia,
Slováci ožijú.“*

Ak by som mal spísať všetky dôvody, prečo je za náš rodný kraj potrebné bojovať, netenku knihu by čitateľ musel prelistovať. Veru, boli to nádherné, ale zároveň náročné časy. Aj keď mi je občas smutno za revolučnými rokmi 1848 – 1849, stále mám nádej, že naše zvyky a tradície nezaniknú. Hoci na mňa už staroba pomaly dolieha, verím, že mladá krv bude bojovať za svoj národ. Napokon, myslím si, že času sa ťažko dajú niektoré veci zabudnúť, keďže veľa vzácných dobrých vecí vezme a už nevráti. Posilňuje ma však

viera, že čas veľa dobrých iných vecí ešte aj prinesie. Možnože odvážnymi slovami mojej básne vyburcujem ľudí k odvážnym činom, možnože nie. Čas ukáže...

Matej Porubský, 2. ročník, SPŠ dopravná, Študentská ulica, Trnava

---

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Poludnica a Polnočnica

Bol to práve jeden z najteplejších dní v roku. Muž tvrdo pracoval aj napriek páliacemu slnku. Kvapky potu sa mu kotúlali po ustarostenej tvári a ruky zodreté od práce pevne zvierali krompáč. Unavený a vyčerpaný pokračoval v robote, keď tu zrazu počul poriadny krik. Nevedel, odkiaľ prichádza a ani kto kričí, keď sa náhle pred ním zjavila stará žena a on pochopil, že sa dozvie tú najchladnejšiu správu.

„Zdravím ťa, človeče,“ začala.

Mráz mu prešiel po chrbte, ale odzdravil: „Dobrý deň sa praje.“

„Vieš, kto som, a predsa sa mi pozdravíš?“

„Áno, slušnosť káže.“

„Slušnosti si ceníš a oddychu nie?“ vyzvedá starena.

„Práca mi prednejšia, keď ju pre niekoho robím,“ zamyslel sa muž. Vedel, kto pred ním stojí. Poludnica. Chráni poludnie, aby sa vtedy nepracovalo. Vyháňa ľudí z polí svojím krikom a berie im život.

„Uvedomuješ si, čo ťa teraz čaká?“

Muž na to: „Nič zlé som neurobil, len som si plnil povinnosti. Doma ma čaká rodina. Pracujem, aby mala čo do úst položiť.“

Žena chvíľu mlčí, uvažuje, potom pomaly hovorí: „Ja si tiež plním povinnosti. No napriek tomu, že nie som človek, mám, čo majú ľudia – srdce. Môžeš ísť domov za svojou rodinou, no večer ťa navštívi moja sestra Polnočnica. Ona si vezme tvoj život.“

Muž sa poberá domov smutný a rozmýšľa, či radšej niekam neujde. Po ceste spomína na všetky šťastné a krásne životné chvíle, uvedomuje si, že pre prácu ich veľa nebolo, ale o to viac si ich váži.

Pred domom si uvedomí, že pred smrťou sa nedá utiecť ani ukryť a jediný dôvod, prečo žil, je jeho rodina. Vojde dovnútra, každého srdečne objíma a ďakuje... Všetci nechápavo krúčia hlavou a vysvetlia si po svojom jeho činy. Dostal úpal!?

Potom muž odíde, ľahne si do postele a rozmýšľa o svojom doterajšom živote. Z jeho myšlienok ho vytrhne Polnočnica, krásna mladá žena.

„Dobrý večer, človeče,“ zvíta sa s ním, „si pripravený?“

Po chvíľke ticha sa muž pýta: „Bol som dobrým človekom?“

Žena sa usmeje a začne rozprávať: „Od sestry som počula, ako zodpovedne si si plnil povinnosti, neutiekol pred smrťou a máš aj šľachetné srdce. Hoc ja tiež nie som človekom, mám pre teba pochopenie. Nebol si len dobrým človekom, bol si dobrým Slovákom. Verný, statočný a zásadový. To, čo robí Slováka Slovákom, je nezameniteľné a jedinečné.“

Mužovi stečie po tvári slza a vďačne sa usmeje. Áno! To presne je. Slováč. Tu sa narodil, vyrastal, učil, spoznával, založil si rodinu, vychovával deti. Prežil nádherný život.

Polnočnica ho chytí za ruku a vezme jeho dušu. Duch muža sa posledný raz otočí a pozerá na seba. Vidí pokoj v očiach, hrejivý úsmev a namiesto chladného pohľadu, zdvihnutého nosa – vztyčenú hlavu.

To sme my, Slováci. Odhodlaní, pracovití, ľúbiaci svojich blízkych. Aj keď mnohí z nás odchádzajú za prácou, za lepším životom, niektorí sa usadia za hranicami vlasti, vždy vedia, kde sú ich korene. Aj v cudzom svete udržiavajú tradície, prejavia slovenskú pohostinnosť, dokážu sa podporiť a radi sa vracajú domov, do rodného kraja, do krásnej rodnej vlasti, ktorú nám mnohí závidia.

Daniela Adamovičová, 2. ročník, Obchodná akadémia, Jarmočná ulica, Stará Ľubovňa

---

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Pravda o svokrách

(napísané k 200. výročiu od napísania diela Slávy dcéra Jánom Kollárom)

Bolo to už veľmi dávno, keď som sa prihlásil na univerzitu v Jene a vypomáhal s pastoráciou v mestečku Lobeda. Boli to krásne roky plné zážitkov, ktoré by som za nič na svete nevymenil. Alebo vymenil?

Počas môjho štúdia na univerzite sa stala vec, ktorú som nečakal. Samozrejme to, že sa zamilujete, asi nikdy nečakáte, keďže je to pocit, ktorý prichádza sám od seba. Je to osud. Ale teraz vám o nej niečo poviem. Bola to dcéra evanjelického farára. Volala sa Frederika Wilhelmina Schmidtová. No pre mňa to bola Mína. Mala krásne hnedé oči a tmavé vlasy, ktoré nosila zopnuté v pletenci. Skromná, milá a hlavne dobrosrdečná dievčina, do ktorej som sa zamiloval na prvý pohľad. Už-už som nás videl pri oltári. Ale, ako to chodí v živote, nič nemôže byť bez problémov.

Doteraz som sa na vtipoch o svokrách vždy len zasmial. No teraz ma to zasiahlo priamo. Moja nádejná svokra sa dozvedela o našej láske. No a poviem vám, veľmi ju to nepotešilo. Vzbĺkla hnevom, svoju dcéru za uhorského

barbara nevydá. Nebudem klamať, trochu ma to urazilo. Dokonca mi dala aj rady do života. „Staň sa profesorom v Jene, alebo sa uchádzaj o nejaké iné miesto a úrad, lebo kým žijem, do Uhorska svoju dcérušku nepustím,“ vpravila mi svokrička.

V mojich dvadsiatich šiestich rokoch som sa stal evanjelickým farárom v Pešti. Na moju vzdialenú lásku Mínu som nikdy nezabudol, práve naopak. Chýbala mi každým dňom viac a viac. Mína to cítila rovnako, stále myslela na svojho milého a verila, že sa zase stretnú a bude to ako predtým. A presne to sa aj stalo...

Už ste si mysleli, že sa to skončí ako každý romantický film v televízii? Mýlite sa. Zasa nám tu zasahuje moja svokra, ktorá mi napísala, že Mína ťažko ochorela a vraj zomrie skôr, ako sa ku mne jej list dostane. Po tomto liste som sa dostal do najťažších stavov môjho života. Bola to hlavne psychická bolesť, keďže Mína pre mňa znamenala celý svet, nevedel som si predstaviť pokračovanie môjho života bez nej. Až po tom, čo mi povedal lekár, že mám spísať testament. Vtedy som sa nad tým naozaj zamyslel a snažil sa pozbierať zo svojho trápenia. Preto som začal písať jednu z mojich najvýznamnejších básní s názvom Slávy dcéra. Pochopil som, že svoje srdce už nikdy nemôžem darovať len jednému človeku. A keďže som uprednostnil vlast pred láskou k Míne, témou básne je práve rozdelenie môjho srdca na dve polovice – jednu polovicu som daroval Míne a tu druhú svojej vlasti. Písanie tohto diela ma veľmi naplňalo a bavilo. Báseň si získala veľa priaznivcov a ja som získal obrovskú podporu od ľudí. To, ako ma ľudia brali po tomto diele, ma motivovalo a rozhodol som sa urobiť vec, ktorej som sa veľmi bál.

Svojho priateľa, ktorý sa oženil do Jeny, som požiadal, aby našiel hrob Míny a v mojom mene jej položil na hrob kvety. Na veľké prekvapenie som dostal list od samotnej a slobodnej Míny. Bola živá. Jej mama si všetko, čo napísala do listu, vymyslela a Míne povedala, že jej milý už nie je medzi živými. V tom momente na mňa prišiel nával obrovskej zlosti, no zároveň radosti z toho, že Mína je nažive. Po šesnástich rokoch bez kontaktu s mojou celoživotnou láskou sa naše city s Mínou mohli naplniť, potom, čo do nich zasahovala svokra, ktorá nám to vôbec nepriala. S Mínou sme sa zosobášili a mali sme dcéru Ľudmilu, ktorú sme vydali do Nemecka a nie, nerobili sme žiadne problémy, ako sa to stalo nám.

Toto bol príbeh, ako som napísal moje najvýznamnejšie dielo Slávy dcéra. A takisto som vám chcel ukázať, že žarty o svokrách treba brať vážne a netreba si z nich strieľať. No ja tej svojej svokričke milovanej chcem len poďakovať, veď len kvôli nej vznikla táto úspešná báseň.

Patrik Genčúr, 2. ročník, Gymnázium, Alejová ulica, Košice

Čestné uznanie v 3. kategórii:

V zákopoch

(práca na motívy 80. výročia Slovenského národného povstania)

Je chladná októbrová noc. Vietor zavýja narážajúc o steny našich kasární. Mráz preniká cez steny a dobýja sa mi pod deku. Trasia mnou a zalieva ma teplo-studený pot. Snažím sa zaspáť, no nedarí sa mi. V hlave sa mi vynárajú neutíchajúce myšlienky, ktoré mi stoj čo stoj okupujú myseľ. Snažím sa ich potlačiť a poddať sa únave. Na okamih sa pokúsim zavrieť oči. Čas len-tak plynie a plynie. Z temnoty sa znenazdania vynorí ostrý záblesk svetla. Zablýsne mi pred očami. Som na fronte. Nemci na nás neprestajne pália, schovávajú sa za týčiacimi sa stromami pahorkatiny. Vtom kútikom oka zazriem ich obrnené monštrá valiace sa k nám. Skamenený hrôzou hľadím na ne. Čo proti takému výtvoru človek zmôže? Zrazu iba rev a som na zemi. Desiatnik Marek, môj priateľ, skočil a zrazil ma na zem. Posadím sa na zadok hľadiac naň. Otvorím ústa idúc mu niečo povedať, keď odrazu mi náboje presvištia okolo hlavy. Neváham a ľahnem si na brucho, pripravím sa do pozície. Svoju zbraň namierim a spustím paľbu. Okolím sa nesú zvuky ryčania, svišťania a rachotu. Prižmúrim oči, ktoré zachytili, že niečo na mňa letí. Granát. Srdce mi poskočí, v ušiach mi zazvoní a trhne mnou. ´

Náhle otvorím oči úplne zadychčaný. V tme rozpoznám obrys postavy, ktorá kľučí vedľa mojej postele. „Marek?“ opýtam sa opatrne. „Áno, to som ja Ondrej. Pokoj. Nočné mory?“ „Áno, občas ma v noci strašia.“ „To je normálne, veď sa stali pred ani nie mesiacom. Od augusta nás nemecké vojská sužujú, potom čo...“ „Dokonči to, potom, čo nás vlastná vláda zapredala Nemecku? Ako mohli dovoliť, aby národ, ktorý mali povinnosťou chrániť, poslali na záhubu?“ „Žiaľ na to odpoveď nemám, no viem, že sa bez boja nevzdáme. Sme predsa vojaci slovenského národa, a to predsa niečo znamená, nie?“ „Musí! Jaj, Marek, kedy sa tá vojna skončí? O rok, o dva? Kedy sa prestanú vládari vyvyšovať nad ľuďmi a potláčať ich práva, len aby dosiahli svoje chamtivé túžby?“ „Nikdy... Tak to bolo v minulosti, tak je to teraz a tak to aj bude. Ľudia sa nepoučia, vždy príde niekto, kto zabudne.“

„Mlčte už!“ zakričí niekto. S Marekom na seba pozrieme a rozhodneme sa vykradnúť von. Oka už isto nezažmúrim. Vyskočím z postele a pohnem sa k dverám. Snažím sa ich opatrne otvoriť, no namiesto ticha sa ozve škríp. „Kam sa zase zberáte?“ ozve sa ten istý hlas. „Do toho ťa nič, vojak!“ odpovie mu Marek. „Desiatnik?“ ozve sa opatrne. „Áno? Máš s tým problém, vojak...“ „Zima, pane.“ „Aby bolo jasné, vojak Zima, vráť sa do hlbokého spánku a ja ti nedám čistiť latríny.“ Viac sa už neozval, miestnosť zalialo hrobové ticho. Ani neviem vysloviť, aký som šťastný, že som zachytil oko desiatnika Mareka

Havrana. Dlhujem mu viac ako svoj život. Naučil ma, ako sa drží zbraň, ako využiť náš Slovenský kras na ukrytie sa na taktických pozíciách na skalnatých bralách alebo v hustých lesoch.

Zašijeme sa na pokojné miesto, ktoré jemne osvetľuje svetlo z ulice. Nahliadnem cez okno von. Ulica prázdna, stala sa z nej akoby pustatina. Aký paradox, ulica kedysi veselá, plná zábavy a dýchajúca život, razom temná, pochmúrna, upadnutá v melanchólii. Keby sa nebol bol písal rok 1944 a čas vojny, vyzerala by inak.

„Vojna je skazou ľudstva. Z dobrých ľudí odčerpáva radosť do života a mení ju na život plný utrpenia a bolesti. Kto to kedy len už videl? Národ oboriaci sa na národ s úmyslom vraždy, s besom skaziteľa! Načo ľudia trpia takéto zverstvá, Marek?“

„Väri by sa mali vzopriet? Iba na škodu by im to bolo. Akoby im už nestačilo, že tichučko otročia s malým hláskom nádeje, že aspoň starobu v pokoji dožijú. Chceš ich vytrhnúť z ich života a nasadiť im okovy, ktoré ich budú pomaly, ale isto sťahovať ku dnu, až sa utopia?“

„Takže podľa teba by bolo najlepšie sedieť bezbranne na zadku? Či hľadiet do zeme ignorujúc, čo sa deje pred tebou? To je tvoj údel? Trpieť celý život, byť človekom-miliónom a zmieriť sa s osudom? Ak je to, po čom tvoje srdce píská, tak dobre, ale ja sa rovnakou cestou zlanáriť nenechám!“

„Ondrej, nekradni mi z úst slová, ktoré z nich nevyšli! Som predsa tu, ba nie? Prišiel som si sem vykúpiť dušu a položiť život za národ! Nik iný mi nemôže byť svedkom, len Boh, že som prežil krutú vojnu a teraz sa ocitol v druhej. Pohľad na svet máme iný, tomu ver, ale nedaj si zobrať to najcennejšie, čo máš, mladost! Ja som svoju stratil, nevydávaj sa v mojich stopách. Leť si k výšinám, preč od hrôz a neotáčaj sa naspäť!“ „To, žiaľ, nejde urobiť, obaja to vieme, je už neskoro. Mój čin, žiaľ, nejde odvolať. Oddal som sa vlasti, narukoval som, odmietam zomrieť ako dezertér! Takúto hanbu na matku neuvalím! Radšej položím svoj život za milovanú vlasť, ako sa stanem otrokom! Obetujem mladosť pre mladosť iných!“

„Chrabré slová, Ondrej. Na dvadsaťročného urasteného šuhaja obdivuhodné. Keby tak k tvojím ideálom inklinovali iní, nebolo by rúk na poli! Ženám by sa priťažilo, nariekali by so zlomenými srdcami! Takýto priam ohybný čin by si chcel vykonať?“

„Len sa mi pokojne smej, Marek...“

„Neber to zle, chlapče. Keby ti tiahlo na päťdesiatku ako mne, tak by si sa tiež načahoval za tou troškou radosti, čo ti vie zohriať srdce. Je to jediná útecha v mojom trpkom živote osamelosti. Preto ti hovorím, stráž si mladosť... Tie roky mi utiekli ako voda, nech neutečú aj tebe.“

„Nemyslel som to tak... Odpusť mi. Viem, že mi chceš dobre.“

„Ondro, nie je čo odpúšťať, nehnevám sa na teba, akoby som aj mohol, si jediný, čo sa mi za tie roky prihovril. Nik sa mojím smerom ani len nepozrel. Moja zjazvená tvár, zohavené ruky a pľuzgierová pokožka od plynu odplaší každého. Či už vojakov, ktorí sa trasú pri pohľade na mňa, že aj oni tak dopadnú, ale ani niet peknej spanilej devy, ktorá by mi darovala úsmev.“

„Ale netáraj! Si taký, aký si! S jazvami či bez, stále si môj priateľ a ním aj zostaneš! Nos ich s hrdosťou, prežil si, len na tom záleží. Si chodiaci hrdina! Počujješ?“

„Prestaň, lebo sa rozplačem. To by v mojom veku bola ale potupa!“

„Akáže mi potupa? Ak ráčiš plakať, tak plač! Nepotláčaj slzy, nechaj ich tiecť. Sám si mi povedal, že nikdy nevieme, koľko času nám zostáva, nepriatelia sú blízko, tak načo predstierať niečo, čo nie sme? Žime tak, akoby zajtrajšok už nebol!“

„Kedy si tak zmúdreľ? Hm?“

„Stačil mi iba rok po tvojom boku, priateľu.“

Chvíľu sedíme len tak v tichu, užívajúc si chvíľku pokoja a ticha.

„Ondrej? A čo tvoja milá? Už si ju dlho nespomínal..“ ozve sa zrazu Marek.

„Myslím na ňu, no pri každej myšlienke na ňu sa mi slzy tlačia do očí. Zomrel by som za vlast, no keď si pomyslím, že by som už nikdy neuvidel moju milú Zuzku, srdce mi puká od žiaľu. Nemôct si ju zobráť za ženu by bola moja skaza. Milujem ju tak veľmi, až by som dokázal lietať. Takú moc má láska k nej.“

„Nemusíš si vyberať. Ako Kollár povedal, možno ľúbiť aj ženu, aj vlast.“

Nestihnem mu odpovedať, lebo sa k nám dorúti rotný Hudec. Modlím sa, aby na nás nenakričal, prečo nespíme.

„Desiatnik Havran, vojak Sokol! Tu ste, sto hrmených, hľadal som vás všade, no po vás akoby sa zem zlahla.“

„Rotný Hudec, ako vám môžem poslúžiť?“

„Generál Ján Golian vydal rozkaz, aby sme zhromaždili jednotky a prešli na partizánsky spôsob boja. Nemci pochodujú smerom na Banskú Bystricu, nebude možné ich zastaviť. Máme rozkaz dostať sa do hôr a odtiaľ prejsť na obrannú ofenzívu.“

„Rozkaz!“

Obidvaja vyskočíme z ležernej polohy a začneme konať podľa protokolu. Poberiem si všetky veci, čo vlastním, a svižným krokom smerujem na nádvorie. Ani nie o dvadsať minút sú všetci zoradení vonku v pozore a čakajú na rozkazy. „Vojaci, ako ste možno aj počuli, máme správy od generála Goliana, musíme sa stiahnuť. Na svitaní vyrážame. Treba zbaliť muníciu, zabaliť zásoby a pobrať všetko užitočné, čo sa len dá. Je to jasné?“ „Áno, pane!“ ozve sa zborovo.

Slnko nás začalo vrúcne vítať svojimi lúčmi. Zohrievalo nám chrbty, ako sme kráčali smerom k bujným lesom a skalnatým horám. Na chvíľočku sa otočím a poslednýkrát sa pozriem na mesto predou mnou, nevediac, že osudy jeho obyvateľov spečatí smrť. Napriek tomu, že sme držali odboj od 29. augusta do 28. októbra, čo nie je dlho, ale ani krátko, spomalili sme vojská Nemecka. To je úspech sám o sebe.

*Nina Katarína Kováčiková, septima, Gymnázium Jána Hollého,
Na hlinách, Trnava*

Čestné uznanie v 3. kategórii:

U starých rodičov

„Au!“ už ma všetko bolí. „Potrebujem sa trochu ponaťahovať,“ pomyslela som si. Vstala som od stola a bolesť v chrbte mi naznačila, že som tu sedela trochu dlhšie, ako je pre moje zdravie dobré. V tom momente na mňa mamka zakričala z kuchyne: „Nemohla by si skočiť k babke a odnieť kúsok koláča? Aj dedko by sa potešil. Veď vieš, že oni nám stále niečo prinesú.“ „Jasné, aj tak by som potrebovala krátku prechádzku,“ odpovedala som. Obliekla som sa a o malú chvíľku som už kráčala k červenej bránke. Zďaleka som už počula štekot dedovho psa. Ten ma s radosťou privítal. Chvíľku som sa s ním natahovala, no konečne sa mi podarilo prejsť do domu.

Akonáhle som vstúpila do chodby, do nosa mi priletela známa úžasná vôňa. Vošla som ďalej do kuchyne a uvidela dedka. Ten varil moje obľúbené „džadky“. Ak sa pýtate, čo toto divné slovo znamená, mám pre vás odpoveď. Dedkovo chutné jedlo si vás získa hneď. Varili ho moji dedkovia a babky, keď boli ešte mladí. Áno, bolo to dávno, no aspoň nejaké goralské tradície sa v našej rodine zachovali až doteraz. Som na to hrdá, pretože dnešní mladí ľudia o tradíciách v regióne, v ktorom žijú, máločo vedia.

Ja som sa už narodila a aj bývam v meste. No napríklad moja babka prežila skoro celý svoj život v malebnej dedinke pod Magurou. Ak ste prešli okolo, drobná chalúpka pri ceste hneď upútala pozornosť. Nebola ničím výnimočná, no ukrývala v sebe mnoho spomienok a zvykov. Moja babka a dedko mi toľko toho rozprávali, keď som bola ešte malá. Ako žili, čo museli robiť, pomáhať rodičom či zarábať, aby mali na chleba. Ľudia v tej dobe boli nesmierne milí a pomáhali si. Celá dedina bola ako jedna veľká rodina. Ľudia vždy hovorili: „*To vasa babka? Tota Hanka, di ona vkuše robila. A nemoglo še stač zebi vum nedala daco jišč. I vos džadek? Ty zeš potim od Kaspra.*“

Drevená chalúpka dokonca ešte stále stojí na konci dediny Jezersko. V nej dve malé izbičky. Babka mi stále hovorila: „*Mi šme bili v jednej izbje i aj pjinči. Ale furt nom bilo dobre. Dakedy zef špala na kahllovej pjeci.*“ Neslúžila len na spanie, na nej moja babka vždy vyčarovala už spomínanú pochúťku.

Pristúpila som k peci a privítala sa s dedkom: „Nechápem, ako to dokážeš uvariť. Vyzerá to veľmi zložito.“ Ten sa zasmial. Ako prvé si uvaril zemiaky... Pozorovala som ho pri práci. Scedil z nich vodu, ale nie všetku. Trochu jej tam nechal a nasypal na vrch zemiakov ešte hladkú múku. Nechal chvíľu povariť s múkou a potom to pekne pretláčal, až kým nevytvoril požadovanú hmotu. Nakoniec som sledovala, ako lyžičkou tvaruje cesto do slížov a kladie na tanier. Polial maslom a opraženou slaninkou.

O niekoľko minút predo mnou rozvoniavali „džadky“. Zasmiala som. „Vieš, dedko, čo by som bez teba robila.“ S vďačnosťou na mňa pozrel: „*Dy to nestoji za kupe,*“ odpovedal. „Ale nie, dedo, vážne, som rada, že mi má kto ukázať zvyky a tradície v našom regióne a porozprávať niečo o nich. Myslím si, že je to zaujímavé a takisto aj dôležité vedieť niečo z našej histórie.“ Dedko sa usmial: „*Vjis, jo zef rod, ze pridžes ku mne i pogodume trohe.*“

S dedkom som si užívala s láskou pripravené „džadky“ a príhody z minulosti.

Lea Lopatová, 3. ročník, SPŠ techniky a dizajnu, Mnohelova ulica, Poprad

---

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Zaspievaj, píšala, spev o mojom kraji

Prečo mám rád Slovensko a slovenčinu? Každý človek má na túto otázku inú odpoveď. Nieкто má na Slovensku rád prírodu, šport, kultúru, jedlo alebo náš národný jazyk. Náš národný jazyk je krásny a v každom kúte Slovenska má aj inú nárečovú podobu. Ja budem celkom netradičný. A prečo? Lebo viem i so svojou rodinou nie taký obvyklý spôsob života.

K nárečiu patrí aj folklór. Mne sa páčia ľudové kroje, ktoré naši predkovia nosili v každodennom bežnom živote. V každej dedine sú iné. Rôzne ornamenty, ozdoby či farby. Nielen pri zábavách, ale aj pri bežnej práci si spievali vlastné piesne a mali vlastné tance. K folklóru patrí aj práca, ktorú naši predkovia vykonávali, najmä na poliach. Pastierstvo je jednou z nich. Pre mňa je najväčším motivačným činiteľom, pretože je to práca mojich rodičov, ktorú prebrali stáročiami opatrovanú, zušľachtovanú a s láskou vykonávanú našimi predkami. Ozaj možno povedať, že pastierstvo patrí do ľudových slovenských tradícií, lebo sa k nemu viažu nielen pracovné činnosti, ale aj krásne piesne ako napríklad *Ja som bača veľmi starý*, pútavé príbehy

z pastierskeho života, povesti alebo rozprávky, ktoré sa tradovali z pokolenia na pokolenie.

Na Slovensku je mnoho krásnych hornatých oblastí, ktoré sú skvelým prostredím na chov a pasenie oviec. Viem o tom povedať svoje, lebo my u nás doma tiež chováme hospodárske zvieratá a ovečky. Pripraviť potravu na zimu a potom kŕmiť, čistiť, ošetrovať a starať sa o každé jedno zvieratko, to veru nie je jednoduchá, ale veru namáhavá práca. V pastierstve sa vykonáva veľa činností. Pastier so psom ochraňujú stádo pred napadnutím šelmami. Ďalším, kto sa stará o ovce, je bača. Ten má na starosti celý chod farmy a výrobu výrobkov. Musím povedať, že sme výnimoční. Výnimoční v tom, že sa pastierstvu venujeme aj napriek tomu, že toto povolanie je málo výnosné. Ale máme radi prírodu a ten pocit, keď si dáš svojho vlastného ovčieho syra, alebo sa napiješ pravej žinčice a k tomu si pochutnáš na slovenských bryndzových haluškách, je nezaplatiteľný. Sme hrdí nato, že aj takýmto spôsobom zachováваме tradície našich predkov. Síce nechodím tancovať a spievať do folklórneho súboru, ale pomáham vyrábať to pravé slovenské jedlo, ktoré je také jedinečné a ojedinelé vo svete. Mám rád tú vôňu syra, ktorý mi pripomenie vôňu kvitnúcej trávy a paletu kvetín, ktoré ovečky spásajú a potom z nich produkujú výborne mlieko. Ovčie mlieko sa využíva na výrobu unikátnych výrobkov, ako je už spomínaný syr, bryndza, žinčica. To všetko potrebuje na výrobu svoj čas. Za to všetko je dobré sa ovečkám odvdáčiť starostlivosťou a je potrebné aj strihať ich vlnu. Ja mám za úlohu v tejto fáze plniť vlnou vrecia a je ich pravdupovediac veľa, až mi z toho hlava praští. No ale pri dobrej vôli sa to dá prekonať, však na jar rodia nové potomstvo a nič nie je krajšie, ako to nevinné jahňa či boží baránok. Občas sa pritraťí započuť zvuk nejakej pastierskej píšťaly a idylický život je dokonalý. Tak je to u nás na Slovensku, v mojej rodnej krajine so stáročnými tradíciami, nádherným ľubozvučným jazykom a dobrými pohostinnými ľuďmi. Aspoň ja to tak vnímam napriek modernej dobe a všetkému zlému či dobrému, čo so sebou prináša.

Stanislav Lach, 1. ročník, SOŠ elektrotechnická, Hlavná ulica, Poprad-Matejovce

---

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Anička Jurkovičová

Píše sa devätnáste storočie. Šťihly bradatý pán sa snaží uzákoniť práva pre svoj ľud, pre Slovákov. Získava si priazeň mnohých vzdelancov a učiteľov, okrem iného aj priazeň Samuela Jurkoviča a jeho dcéry Aničky. Obidvom sa

pozdávala jeho myšlienka informovať a učiť širokú verejnosť. Chceli to robiť aj oni. Samuel podporoval divadlo v Sobotišti a videl v ňom prostriedok, ako vzdelávať jednoduchý ľud.

Anička vnímala význam divadla rovnako a túžila sa stať jeho súčasťou. Aj ona sa chcela publiku ukázať vo farebnom kostýme a v rukách si pohadzovať rôzne rekvizity. V tej dobe bolo pre ženu veľmi ťažké umelecky vyjadriť svoje vlastné myšlienky a pocity, prispieť niečím svojím do verejného života. Vtedy ešte slečna Jurkovičová sa však rozhodla vzoprieť spoločnosti a ísť si za svojím snom. Vybojovala si rolu v jednom predstavení a ignorovala pobúrené jazyky. Postavila sa na javisko a stala sa prvou slovenskou ochotníckou herečkou.

Pri mene Anička Jurkovičová sa istotne žiada hovoriť o feminizme. Jej vytrvalosť a odvaha sú, samozrejme, nesporné a obdivuhodné. Ale mňa zaujalo čosi celkom iné. Jej myšlienka o vzdelávaní divadlom. Jednoduchý ľud nechodil do školy. Prednejšia mu bola žatva a dobytok, nie nejaké národné uvedomenie. Pozdvihnúť vzdelanie a kultúrne povedomie jednoduchých ľudí bolo teda kľúčové. Dospelí by do školy určite nezačali chodiť, preto sa ako najvhodnejší spôsob zdalo našej umeleckej duši divadlo. Niečo nenárodné. Niečo zábavné. Niečo, pri čom človek, ktorý možno nevie čítať a písať, dokáže vstrebávať poznatky a ani o tom nemusí vedieť.

Dnes je väčšina obyvateľstva gramotná. Ale situácia v súčasných školách je podobná ako pred dvomi storočiami. Učitelia vyučovať chcú, ale žiakov veľmi nebaví prijímať informácie. Národ, štát a aj každý jeden občan potrebuje vzdelanie. Inak krajina nebude nikdy napredovať a rozkvitať. Ako teda motivovať mladú generáciu, aby vstrebala učebnú látku? Anička by v mestách rozvíjala divadlá. Avšak my, na rozdiel od spomínanej umelkyne, poznáme jeho ekvivalent. Podľa môjho názoru by sa mali viac využívať a tvoriť edukačné filmy a videá. Avšak nemôžu to byť hocjaké snímky. Mali by byť natočené podľa aktuálnych učebných osnov. Samozrejme, je nemožné vystihnúť týmto spôsobom každé predpísané učivo. Podrobnejšie rozvítie témy by bolo sprostredkované tradičnou formou – učiteľom.

Možno by tu mohla fungovať obrátená psychológia: žiaci majú pocit, že sa neučia, ale len pozerajú film. V realite však isté vedomosti nasávajú. Už teraz sú rôzne výučbové kanály, ktoré učebnú látku zjednodušujú. Existujú podcasty. Nakrúcajú sa rôzne životopisné alebo náučné filmy. Na internete vieme nájsť množstvo edukačných videí. Aby som veci uviedla na pravú mieru, nemyslím si, že som objavila Ameriku. Zrejme každý pozná Baštrng, ktorý zachytáva podstatu diel povinného čítania, pričom bravúrne prerozpráva dej ľudskou a zábavnou rečou. Naša mladá herečka by nápad pána Kubovčíka istotne ocenila, i keď by možno zo začiatku nerozumela, ako sa dostal do tej malej zvláštnej blikajúcej krabičky. No myšlienky a pocity z dvesto strán sa nedajú zjednodušiť do troch minút.

Podľa môjho názoru by sa mali všetky tieto diela, pri ktorých je to, samozrejme, možné, nafilmovať. Robili by sa čo najmenešie zásahy do deja, aby výsledok mohol byť čo najvernejšou kópiou knižného výťažku. Keď sa to vyrobí novodobou technikou, myslím si, že by to aj žiakov, ktorí nemajú záujem o slovenčinu, priťahovalo viac.

Neznamenalo by to však, že deti budú siahat' po knihách čoraz menej? Žiaľ, áno. No na druhej strane by viac študentov pochopilo pointu príbehu. Ten by v nich nejakým spôsobom zostal a neodišiel s odchodom zo strednej školy. To mala na srdci aj Anička v devätnástom storočí. Chcela, aby divadelné slová a myšlienky zostali v ľuďoch čo najdlhšie.

Pomocou príbehov sa dá učiť množstvo predmetov. Napríklad aj taká nedejová biológia. Už teraz je natočený detský seriál *Bol raz jeden život*. Zložité procesy v ľudskom tele sú podané rečou, ktorú dokážu pochopiť aj deti. Môžeme sa tým inšpirovať, prekresliť to, doplniť o nové poznatky a pomôcka pre maturantov, ale aj iných žiakov, ktorým tá biológia veľmi nejde, je na svete.

S učením sa pomocou filmov mám aj vlastné pozitívne skúsenosti. Pani profesorka dejepisu chýbala v škole, a preto nám poslala film o Cyrilovi a Metodovi. Prekvapilo ma, že táto téma sa dá tak zaujímavo a efektívne spracovať. Získala som tým lepšiu predstavu o celkovej prepojenosti medzi danými udalosťami v našich dejinách.

Ľudia v dnešnej dobe pokladajú históriu za niečo nepotrebné. Ona však ukazuje dnešku spôsob, ako fungovať v budúcnosti. Aj Anička myslela na budúcnosť. Učila a zvyšovala kultúrnu úroveň ľudí prostredníctvom divadla. Vytvárala rodinné zázemie pre činnosť svojmu mužovi. Verne stála po jeho boku v ťažkých rokoch politických zápasov, a tak prispela svojou troškou k vybudovaniu slovenskej samostatnosti. Pozerajme sa na ňu ako na emancipovanú ženu, ale upriamme pohľad aj na to, o čo jej v skutočnosti išlo. Vzdelávať prijateľnou formou, ktorá je človeku blízka. Inšpirujme sa prácou Aničky Jurkovičovej.

Alica Michníková, oktáva, Gymnázium Andreja Vrábla, Mierová ulica, Levice

---

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Óda na Slobodu – slovenská hymna

Ó, Sloboda, tvoj hlas znejúci v nádhernej melódii,
v tichých zákutiach zelených lesov, kde potoky hovoria svoje tajomstvá,

v širokých údoliach, kde vietor nesie hlasy minulosti,
si naša hymna, ktorá spája národ v jednom tóne.

Na vrchole hôr, kde veterné vetry tancujú do rytmu slobody,
znie pieseň našich sŕdc, odvážnych a oddaných,
otvára nám cestu do nebies, kde sa spája svetlo s myšlienkou,
že sme jedno s touto krajinou, jej dušou a nesmrteľnou krásou.

Ó, Sloboda, tvoje farby modrej, bielej a červenej,
ako vlny našich riek, ktoré nosia nádej do vzdialených krajov,
si zrkadlom našich snov, ktoré sa odrážajú v hrdých očiach,
hymna, ktorá sa rozlieha od hôr po nížiny, od východu k západu.

Vo výšinách Tatier, kde veterné hory šepkajú príbehy minulosti,
a v dolinách, kde hrdé hory stoja ako strážcovia času,
ó, Sloboda, tvoje tóny nesú odkaz sily a jednoty,
si náš hlas, ktorý odznieva v dávnej piesni nášho národa.

Ó, Sloboda, nech znie tvoja hymna v srdciach každého Slováka,
v každej piesni, ktorú spievame, v každej vlajke, ktorú zdvíhame,
lebo v tvojej melódii nájdeme spoločné dedičstvo,
a tvoj hlas bude vždy sprievodcom na ceste za našou slobodou.
v tieni histórie, na pôde hrdinov,
kde slová sa skladajú do piesne národa,
ó, Sloboda, nech tvoja pieseň znie večne,
v srdci každého Slováka, nech je nám sprievodcom!

Emma Růžicková, 2. ročník, Gymnázium, Alejová ulica, Košice

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Ach, tá slovenčina

Ach, tá slovenčina. Komplikovaný, no očarujúci jazyk. Miestami krkolomný, no aj tak nám cez pery prechádza ako pieseň. Veď je to náš jazyk, jazyk, v ktorom sme sa učili prvé slová, prvé vetvy. Aj ja sama som mala problém oceniť slovenčinu. A tá gramatika! Kde bude ypsilon a kde mäkké i? Množstvo výnimiek a tvarov! Pri každom diktáte mi hlavou prechádzalo nespočetne veľa nadávok a ozývalo sa škrípanie zubami.

Tak isto ako dnes. Mám znova pred sebou diktátový zošit. Uvažujem. Tolko premárnených hodín, hodín strávených stresovaním nad zošitom a knihami, keď sa mi slová strácajú rovnako ako všetky vedomosti. Aj tie, ktoré som si myslela, že viem. Pero v ruke sa mi jemne začína chvieť a ja si uvedomujem, že z tohto bude ďalšia päťka. Nič to. Mrzí ma to, ale čo už.

Prichádzam domov a beriem do rúk pero a papier. Robím to, čo mám rada, čo ma robí samu sebou. Písanie je totiž moja vášeň, moje vyslobodenie z reálneho sveta. Pri písaní básní, textov, pri každom vylievaní pocitov na papier, je práve slovenčina tá, s ktorou sa môžem pohrávať. Skladať slová, verše, vety... Všetky prirovnania, metafory, epitetá, slovné hračky sú ako detské hračky. Ako hračky pre radosť. Mám ich rada. A sú to práve ony, ktoré ma naučili zamilovať si slovenčinu. A tu je ten paradox. Slovenčina nemilovaná i milovaná, priateľ i nepriateľ. Ako môže byť slovenčina môj najlepší priateľ a zároveň úhlavný nepriateľ? Zbožňujem tvorenie, prácu so slovom, avšak to, čo milujem, robím s chybami. Skúšam s tým niečo urobiť. Zrazu mi totiž vadí, že viem, že mám v nej veľa chýb. A ak niekto číta to, čo som napísala, uvidí aj všetky gramatické nedostatky.

Beriem do rúk knihu, knihu s pravidlami pravopisu a aj svoju novú básničku. Snažím sa ju opraviť. Opraviť podľa pravidiel, a tak od slova do slova som teda celú báseň upravila. Nech je taká, ako má byť. Ale čo sa nestalo? Prečo sa mi moja nová báseň už nepáči? Akoby už nebola moja. A teraz, keď sa s ňou už môžem chváliť, nie je to ono. Akoby mi práve chyby, ktoré som s námahou odstránila, zrazu chýbali, pretože práve moje chyby ma uisťovali v tom, že je to moje dielo. Bolo s chybami, ale moje. Moja nedokonaná gramatika mi vadila, ale aj tak som svoju báseň ľúbila.

Konečne mi všetko došlo, zapadlo do seba ako puzzle. Aj keď s ťažkou gramatikou, slovenčina je môj rodný jazyk. Je to jazyk, sú to slová, ktoré som ako prvé počula, keď som prišla na svet, a to, čo som počúvala do tohto okamihu života, chcem počúvať a používať s láskou aj najďalej.

Slovenčina je preto môj priateľ, blízky priateľ, najlepší priateľ. A to z jednoduchého dôvodu. Pretože aj napriek všetkým prekážkam, ako je gramatika, som stále schopná oceniť jej čaro. Často sa v živote stáva, že z nepriateľov sa stávajú priatelia. Aj ja chcem svoje priateľstvo s mojou slovenčinou pestovať a udržiavať. Dostať ju na takú úroveň, aby som sa so svojimi textami mohla pýšiť, budem ich môcť nazývať mojimi a gramatika nebude pre mňa prekážkou. Aj keď ešte dnes nie je stopercentná, mám ju rada aj s nedostatkami, na ktorých chcem popracovať.

*Selina Terkaničová, 2. ročník, Škola umeleckého priemyslu Svidník,
Sov. hrdinov, Svidník*

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Valaška

Eudia prešli už veľmi dlhým vývojom. Stáročia a tisícročia nás menili a my sme sa prispôbovali. Len rodičia zostali rovnakí. Stále dookola hovoria: „Taký luxus ako vy sme nemali... My sme museli vždy robiť... Vy sa máte rozprávko a nikdy nezažijete to, čím sme si prešli my.“ V takých chvíľach sú tu pre nás starí rodičia. Najmä môj dedko. Ten síce hovorí tiež niečo podobné o svojom detstve, mladosti a živote všeobecne, ale nikdy nezabudne dodať tých niekoľko nezabudnuteľných zážitkov, ktoré z neustáleho poučovania urobia zrazu zaujímavé rozprávanie. Takže nielen my sa máme rozprávko...

V tomto veku poznám príbehy môjho dedka od začiatku až po chvíle, keď s ním sedím a on mi ich rozpráva znova a znova.

Po náleze krásnej valašky ukrytej v dedovej skrini prišli nové otázky. A odchádzala som s novými rozprávkami. Teraz už viem, že takmer dvesto rokov pred dnešným dňom istý Adam v jednej rajskej záhrade zdedil valašku po svojom otcovi. Potom putoval rajom aj nerajom. Znamenalo to jediné. Ísť po krajine z doliny do doliny, z pasienka na pasienok. Samozrejme, nikdy nemohol zabudnúť na svoje ovečky, ktoré sa kopýtkami zarývali do blata za jeho chrbtom. Ako tak Adam chodil z údolia do údolia, pribúdalo za ním stôp. Vedľa tých jeho boli druhé, ženské, a za nimi zástup malých šlapají a tiež množstvo kopýtkových odtlačkov v blate. Len valaška, o ktorú sa opieral, zostávala tá istá a dedila sa z Adama na Adama.

Muselo byť náročné putovať ako pastier so všetkými svojimi ovečkami po prašných južných cestách a zároveň sa o všetky aj postarať. Ale o tom náročnom toľko nehovorí, len o svojom rozprávkovom živote.

Uvedomujem si, že dedko je človek, ktorý možno nikdy nedúfal v takúto budúcnosť pre svoju rodinu, no na druhej strane som si chvíľami predstavovala inú ako pastiersku tradíciu. Možno práve tú zbojnícku. Pre starého otca však bude valaška vždy znakom dobrého remesla a pre mňa po tomto večere tiež. No nehodlám sa vzdať možnosti poznať ďalšiu časť minulosti, nechcem sa prestať hrať v povalových pokladoch s možnosťou odhaliť síce minulé, ale stále rozprávkové zákutia života mojich predkov.

Hanka Vlasáková, 2. ročník, Gymnázium, Ul. 17. novembra, Topoľčany

---

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Prečo mám rada Slovensko

Slovensko môže byť pre niekoho len malou krajinkou vo vnútri Európy. Pre iných sú to len vrchy a štíty, ktoré môžu zdoľať. Pre ľudí zo zahraničia je Slovensko len kvapkou v mori, malá krajinka. Možno ani len nevedia, že krajina ako Slovensko aj naozaj existuje. Čo však znamená Slovensko pre mňa?

Slovensko sa môže pýšiť množstvom malebných vrchov a pohorí, naše najkrajšie a najvyššie sú celosvetovo známe Vysoké Tatry. Okrem nich však máme aj veľa iných pohorí ako Nízke Tatry, Karpaty, Vihorlat a mnohé ďalšie. Každý rok, stalo sa to už takou našou tradíciou, chodím na chaty s mojou rodinou a objavujem nejakú časť Slovenska. Vždy sa vyberieme k nejakému pohoriu, oblasti, prípadne k nejakému zaujímavému alebo nezvyčajnému miestu, aby sme mohli podniknúť výlety a iné dobrodružstvá. Naše chaty sa nachádzajú zväčša v nejakej dedinke alebo oblasti, ktorej názov mi nič nehovorí. Spoznávať mne neznáme miesta Slovenska však robí tieto dovolenky ešte zaujímavejšími. Kvôli tomuto ich mám tak veľmi rada. Toto som si však veľmi dlho neuvedomovala, ani sama neviem prečo. To sa však malo čoskoro radikálne zmeniť. Áno, môj pohľad na vec neskutočne zmenila prichádzajúca pandémia.

Počas tejto pandémie som si uvedomila, ako veľmi mi chýba širšia rodina. Chýba mi najstarší brat, ktorý nemohol pricestovať, či starí rodičia, ku ktorým sme chodievali na návštevy počas roka alebo oni prišli k nám, ale chýbajú mi aj sesternice zo Stupavy. Chodievame s nimi na chatu totiž aj cez jarné prázdniny (to sme museli počas pandémie nakoniec úplne zrušiť) a spolu trávime aj čas letných prázdnin. Ale aj keď si nie vždy vo všetkom rozumieme, zistila som, že mi veľmi chýbajú. Vtedy som ich už veľmi dlho nevidela. Už nejaký čas som sa neporozprávala s Luckou, už nejaký čas som nekreslila s Alenkou, už nejaký čas som sa nehrala s Katarínkou. Uvedomila som si, ako veľmi mi to chýba. Predtým sa mi to nijako nezdalo vzácné. Každoročne sme chodili spolu aj so starými rodičmi na chatu, objavovali krásy Slovenska. Stalo sa to našou tradíciou. A zrazu som ich nevidela dlhší čas, preto boli tieto stretnutia v mojich spomienkach tie najvzácnejšie chvíle, aké som zažila.

No nielen to. Chýbali mi, aj keby som si to asi teraz nepriznala, výlety, príroda a podobné časti našich chát, ktoré som nikdy nemala veľmi v láske. Boli pre mňa nutnosťou, ktorú som musela podstúpiť, aby som mohla byť s ľuďmi, ktorých mám naozaj rada. Zrazu sa však situácia vymenila. A tak, keď sme o rok naplánovali výlet na chatu, tentoraz mala byť v Zuberici, veľmi

som sa tešila. Nielen na to, že konečne uvidím moju rodinu, ale aj na to, čo sa nám podarí za ten, hoci sa môže zdať krátky, týždeň prežiť.

Sivý vrch či Roháčske plesá? To sú jedny z najkrajších miest, ktoré sa dajú vidieť v Západných Tatrách. A to sú prirodzene aj miesta, ktoré, hoci sme tam už tam boli, museli navštíviť. Naša chata sa nachádzala v Zuberici, rovno pri začiatku turistickej trasy vedúcej na Sivý vrch. Vtedy som neverila, že to nebol zámer, akoby sa nám to snažilo povedať, kam máme ísť, čo máme preskúmať. Takže hneď v prvý deň pobytu sme sa rozhodli vybrať na Sivý vrch. Výstup sa zdal síce nekonečný, ale výhľad, čo sa mi naskytol na vrchole, bol nádherný. Všade naokolo bolo zeleno. Ihličnaté stromy prechádzali do kosodreviny, na najvyšších miestach rástla už len tráva, z ktorej vyčnievali sivé skaly. Všade naokolo sa týčili vrchy, vyzeralo to, že sú len na skok, ale pritom boli ešte poriadne ďaleko. Kvety a iné rastliny tam tiež rástli a tráva, ako keby len čakala, kedy si do nej ľahnem. Ten čas som nevnímala, čo sa deje okolo mňa. Jediné, čo ma v tej chvíli zaujímalo, bol to, aby som si ten moment čo najlepšie zapamätala, aby som naň už nikdy v živote nezabudla. Vtedy som si pomyslela, že by som tu vedela ostať a užívať si túto krásu prírody navždy.

O niekoľko dní, keď sme sa vybrali k Roháčskym plesám, sme museli vstávať skoro ráno, keďže sme sa potrebovali ešte presunúť na začiatok trasy. Myslela som si, že tento výlet sa začne nudnou polhodinou chodenia po „asfáltke“ dolinou. Už viac som sa myliť nemohla. Mali sme šťastie, že deň bol krásny, slnečný a nebola hmla, teda sme mohli vidieť kopce v plnej kráse. Aj keď bolo chladno, vrchy sme mohli vidieť zo všetkých svetových strán. Bolo to nádherné. Bol to pohľad na všetky možnosti, bolo to, ako keby sa samé hory pretekali o to, ktorá je lepšia, a práve tým sa snažili povedať všetkým turistom naokolo, aby sa prišli presvedčiť sami.

Ďalšia časť našej cesty viedla okolo vodopádu. Videla som valiacu sa vodu dopadávajúcu na skaly v kúdoloch. Bolo to pre mňa príjemné ovlaženie a aj spestrenie nášho výletu. Musím sa priznať, že som nie práve krátku chvíľu ľutovala, že som sa na tento výstup vôbec dala. Chodilo sa totiž po veľkých kameňoch, ktoré vyzerali ako prírodné schody do neba. Keď som však konečne vyšla k plesám, naskytol sa mi ešte krajší pohľad, ako som mala zdola. Okolo plies sa týčili hory, vyzeralo to, že až k nebu. Na vode plávali kačky a kvitli tam kvety. Bolo tam nádherné ticho, ako keby zvyšok sveta neexistoval a všetko tu bolo len pre túto chvíľu.

Myslím, že na Slovensku je mnoho takýchto miest, len ich treba vedieť nájsť. Vypadnúť na chvíľu z mesta niekam do prírody je podľa mňa celkom dobrý nápad.

Čo pre mňa znamená Slovensko? Slovensko pre mňa znamená lesy, hory, pamiatky, prírodu. Avšak nielen to, ale aj ticho, pokoj, mier, lásku, rodinu...

Jednoducho je to môj domov. Mám tu rodinu a priateľov a veľmi veľa príjemných a pekných zážitkov. Myslím si, že nech pôjdem kdekolvek, vždy ma to nakoniec zaveje domov. Slovensko je pre mňa domovom a navždy aj bude.

Veronika Vodičková, septima, Gymnázium, Alejová ulica, Košice

---

Ceny udelené v 4. kategórii

Cena predsedu Matice slovenskej v 4. kategórii:

Prečo mám rada slovenčinu, prečo mám rada Slovensko?

Áááá, tá slovenčina... Čo pre mňa znamená a prečo ju mám rada?

Slovenčina pre mňa znamená veľa a mám ju veľmi rada. Nie je to len predmet, ktorý sa učím v škole, ale je to súčasť môjho života. So slovenčinou sa stretávam každodenne pri komunikácii s ľuďmi v bežnom živote, v škole, v meste, na každom kroku. Slovenčina je krásny jazyk. Pred viac ako desiatimi rokmi som nevedela slovenský jazyk, lebo nie som Slovenkou. Keďže sme sa s rodinou presťahovali do slovenskej dediny, musela som sa ho naučiť, lebo v tej dedine existovala len slovenská škola.

Zo začiatku mi bolo trošku ťažko, ale veľmi rýchlo som sa naučila rozprávať, čítať a písať po slovensky. Slovenčinu som sa neučila len v škole, ale aj cez každodennú komunikáciu s rodičmi, starými rodičmi, okolím... Samotné začiatky boli veľmi ťažké, ale zvládla som to vďaka učiteľom a rodičom, ktorí mi boli veľkou oporou a boli tu vždy pre mňa. V súčasnosti vnímam slovenčinu už ako svoj materinský jazyk.

Zo dňa na deň som sa zdokonaľovala a oveľa lepšie a ľahšie ovládala slovenčinu. Po nejakom čase som začala písať veľmi pekné písomné práce. Aj keď mali niektoré gramatické chyby, učitelia si všimli moje vlohy na písanie. V 7. ročníku ma oslovila profesorka slovenčiny, či by som sa zúčastnila práve na tejto súťaži. Profesorkin návrh som, samozrejme, prijala a hneď som sa dala do písania. Vtedy to pre mňa bolo niečo neskutočné a náročné a mala som obavy a strach. Napísala som slohovú prácu, pridala som k nej aj množstvo emócií a profesorka prácu zaslala.

Všetky obavy zmizli vtedy, keď mi profesorka po niekoľkých mesiacoch povedala, že som sa stala výherkyňou súťaže. Cítila som sa úžasne a nemohla som tomu veriť. Na tejto súťaži som sa zúčastnila niekoľkokrát.

Často som od svojich spolužiakov a blízkych ľudí dostávala otázku, prečo mám rada slovenčinu a Slovensko? Slovenčinu milujem preto, lebo je ľubozvučná, jej spisovná podoba je platná pre všetkých, má presne určené pravidlá, no jej nárečia sú rozličné, ale predsa niečím podobné.

Slovenčina nie je ľahký jazyk, avšak aj napriek tomu som odhodlaná skúmať ďalšie tajomstvá tohto jazyka. Moje veľké želanie a sen je po ukončení strednej školy sa odsťahovať na Slovensko, tam študovať a zostať žiť.

Pre mňa osobne je slovenčina niečo oveľa viacej než len súhrn gramatických pravidiel a definícií, ale je to kúsok domova. V našom jazyku nachádzame krásu a bohatstvo, ktoré nám umožňujú komunikovať s ostatnými. Je to vyučovací predmet, ktorý nám otvára dvere k vzdelávaniu, kultúre a histórii materskej krajiny Slovákov. Som vďačná, že sa vzdelávam v tomto jazyku ako materinskom v zdravotníckej škole v slovenskej triede, používam ho každý deň, a tak si obohacujem slovnú zásobu. Je našou povinnosťou ho chrániť, pestovať a posúvať ďalej do budúcnosti.

Slovensko milujem taktiež. Je krásne. Každá dedinka či mesto sú rovnako pekné. Všade vôkol sa rozprestierajú hory, líky, polia, rieky. Nenarodila som sa síce na Slovensku, ale zbožňujem ho. Slovensko má bohatú históriu. Zachovalo sa aj napriek všetkým nástrahám v minulosti. To ma núti hovoriť o ňom s úctou každý deň.

A na záver dúfam, že nám tento skvelý jazyk „vydrží“ a nezmení ho žiadny človek či národ.

Kristína Soviljová, 1. ročník, Zdravotnícka škola 7. apríla, Nový Sad, Srbsko

---

Hlavná cena v 4. kategórii:

Prečo mám rada slovenčinu

Slovenčina je pre mňa oveľa viac ako len školský predmet. Je to môj materinský jazyk, je to cesta k spoznávaniu mojej kultúry a všetkého toho, čo predstavuje môj slovenský národ.

So slovenčinou sa stretávam v každodennom živote. Je to jazyk, v ktorom sa mi prihovárali od narodenia. V slovenčine som prehovorila svoje prvé slová, prečítala prvé knihy a recitovala prvé básne. Ešte ako malému dievčatku mi slovenský jazyk bol blízky. Vždy som iných opravila, ak nejaké slovíčko povedali nesprávne. Ako žiačka som sa pravidlá gramatiky a pravopisu začala učiť v škole. Získala som i nové vedomosti o slovenskej jazykovej kultúre, písala som rôzne slohové práce a čitateľské denníky. Musím uznať, že to, čo sa hovorí o tom, že slovenský jazyk je jeden z najťažších jazykov, je pravda,

a preto navždy budem hrdá na to, že slovenčina je mojím materinským jazykom. Slovenčina je pre mňa o to vzácnejšia aj preto, lebo žijem v dvojjazyčnom prostredí, kde žije srbské a slovenské obyvateľstvo, avšak my Slováci sme si aj napriek tomu zachovali svoj jazyk a kultúru. Slovenský jazyk je jazyk ľubozvučnej melódie. Je bohatý na rôzne slová, čím viac sa doň vhlbujeme, tým krajšie sa vieme vyjadrovať. Hoci žijeme v prostredí, ktoré je ovplyvnené srbčinou, som rada, že máme i rôzne slovenské knihy, z ktorých môžeme čerpať krásu nášho jazyka a obohacovať svoju slovnú zásobu. V súčasnej dobe vďaka moderným technológiám máme omnoho bližšie aj k Slovensku. Môžeme pozerať rôzne slovenské programy v televízii, filmy a prostredníctvom internetu aj všeličo iné po slovensky. Samozrejme, keď sa to dá, tak môžeme i vycestovať na Slovensko. Takým spôsobom sa bližšie spoznávame aj s vlasťou našich predkov. Hoci moji predkovia žijú na Dolnej zemi už veľa rokov, predsa to puto so Slovenskom sa nikdy neprerušilo. A tak dnes môžem aj ja povedať, že mám rada svoju krajinu, Srbsko, kde nehatene môžem hovoriť svojím materinským jazykom, zachovávať si kultúru a obyčaje slovenských predkov, zároveň však, keď odídem na návštevu k ujovi do Bratislavy, aj tam na Slovensku sa cítim ako doma – naša slovenčina sa ozýva všade.

Po slovensky rozprávam, premýšľam, snívam... Po slovensky vyjadrujem radosť, zľaknem sa, ba i smútim... Slovenčina je mojou súčasťou. Som hrdá a vďačná, že som Slovenka a že je práve slovenčina mojím materinským jazykom.

Adela Miriam Petrášová, 8. ročník, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko

---

Hlavná cena v 4. kategórii:

PREČO MÁM RÁD SLOVENČINU, PREČO MÁM RÁD SLOVENSKO

Aj hovorím, aj vravím, aj rozprávam, aj vyprávám. Ako? No po slovensky. Každodenne sa dorozumievam za pomoci troch nárečí.

Otec a jeho otec sú z Pivnice, tak *vyprávám*. Je to po západoslovensky. Mama a jej rodičia sú z Padiny. Rozprávam a rozumieme si po stredoslovensky. Starká je rodom zo Selenče. Ona mi vraví inou stredoslovenčinou. Starký ma bozká tak, ako sa to robieva v Banáte. Apko, on si ma *olúbi*, tak je to v Báčke. Starká ma pochváli, že som čelajník, a mamička mi povie *betárik*. Otec neraz hovorí: „Moje dobré *dítá*“. Mama sa pripojí: „Moje *dobrô* dieťa“. Pri obede *poliovku* naberáme naberačkou, ale podľa otca si bereme *poléfku ze žufánku*.

V oboch prípadoch je to slovenská polievka s plneninou či *náďifku*. Viem, aj to, že *mateja* je *brezák* a je to tlačnica. Ak vykročím na *gong*, *felešou* alebo *terasu*, tam si sadnem na šamlíku, čiže *hokličku*, čiže stoličku. Vtedy sa pozerám, ako sa u susedy suší *běňa* = *kacabajka* = *ketínka*, čiže zástera. Je dobré, že všetkým tým slovám rozumiem. Mama študovala v Nitre, na Slovensku, ona mi vštepuje lásku k spisovnej slovenčine, takej, akú sa učím aj v škole. S mamou sme vytvorili riekanku: „Slová *peknô*, *chutnô* nie sú v slovenčine múr, veď tak hovoril aj Eudovít Štúr.“

Starký mi rozprával, že Boh dal Slovensku všetko: jazerá, jaskyne, štíty, lesy. Sú tam aj moje korene. S rodičmi som navštívil Slovensko už tri razy. Mám dve otčiny a jeden slovenský jazyk. Som bohatý, lebo im všetkým rozumiem. Za to ďakujem našim predkom, že prišli zo Slovenska sem. Ďakujem aj preto, že môžem čítať Bibliu po slovensky. Hrdo si spievam: „Po nábreží koník beží, koník vraný, skadiaľže si, môj šuhajko maľovaný? Skadiaľ som, stadiaľ som, slovenského rodu som...“

Často rozmýšľam, ako dlho už slovenčín existuje? V škole som našiel odpoveď. Je jedna, jediná, ale taká bohatá. Teraz už pochopiť viem, že slovenské a *slovenskô* srdce mi v hrudi bije. Sľubujem, že si budem ochraňovať vzácny poklad Slovenska, ktorý sa zachoval dodnes vo Vojvodine.

Simeon Pintír, 10 rokov, ZŠ 15. októbra, Pivnica, Srbsko

Cena poroty v 4. kategórii:

Prečo mám rád slovenčinu? Prečo mám rád Slovensko?

Tento nadpis na mňa pôsobí zaujímavo. Budem celkom úprimný, keď sa vám priznám, že nikdy som necítil potrebu zdôvodňovať svoju lásku k mojej materskej reči. Mám rád slovenčinu, pretože je to reč, ktorú som počul po prvýkrát vo svojom živote, keď som začal vnímať tento svet. Dostal som ju do daru od mojich rodičov tak, ako dnes dostávam vždy nanovo do daru „Dobré ráno!“, „Dobrý deň!“ a „Dobrá večer!“ Pekne po slovensky. Tieto pozdravy mi totiž najlepšie, najprírodzenejšie znejú v slovenčine.

Mám rád slovenčinu, pretože v mojom materskom jazyku sa mi najľahšie a najjasnejšie rozmýšľa. Tento jazyk používam neustále v komunikovaní s mojimi rodičmi, profesormi a aj s priateľmi. Preto obyčajne ani nepotrebujem veľmi rozmýšľať o tom, ako vyjadriť jednu myšlienku po slovensky. Už mi to ide prirodzene, na rozdiel od iných jazykov, ktoré ovládam. Všetky moje pocity, či je to žiaľ, šťastie alebo nechut', sa sústreďujú v mojej mysli v slovenčine. Prečo? Z dôvodu, ktorý som už vyššie vyjadril,

a teda že tento jazyk mi je najbližší. Mám rád slovenčinu, pretože v kostole spievame slovenské piesne, modlíme sa po slovensky a Božie slovo čítame tiež v našej ľubozvučnej materinskej reči, v slovenčine.

Slovenčina jednoducho predstavuje pre mňa, spôsob existencie. A práve preto som povinný si tento jazyk zachovávať, neustále sa v ňom zdokonaľovať a používať ho v každodennej komunikácii. Aby som na tento jazyk, na svoj materinský jazyk, nezabudol. Pretože ak sa to stane, akoby som zabudol na samého seba. Aj moje meno sa píše po slovensky, inak by to nebolo správne.

Keď som ako malý chlapec počúval môjho otca hovorievať o matke vlasti, keď hovoril o Slovensku, nie celkom som chápal, čo tým myslí. Buď je to matka alebo vlasť... Ale teraz už tomu rozumiem, pretože je to vlasť, ktorá je matkou mojím predkom, a tak aj mne a nám.

Hoci som sa narodil a žijem v Rumunsku, žijem tu ako Slovák, ktorý môže byť a je hrdý na to, že je Slovák bez toho, aby tým zrádzal rodnú krajinu.

Zakaždým, keď mám možnosť cestovať na Slovensko, ovládajú ma zvláštne pocity. Jednoducho cítim, že som tam doma... Je to vtedy, keď sa prechádzam po úzkych uliciach Starého mesta Bratislavy, vtedy, keď kráčam po skalnatých a koreňovitých chodníkoch z hôr, pri výhľadoch na mohutné vrchy pokryté ihličnatými stromami, nádherné končité Tatry... Je to pocit, ktorý necítim nikde inde, ani v mojej rodnej krajine. Je to pocit, ani neviem, ako to nazvať, pocit, akoby sa moja duša spojila s dušou samotného Slovenska. Je to pocit príslušnosti. Cítim, akoby som tam patril, hoci som sa narodil v Rumunsku, stovky kilometrov od územia Slovenska. No aj tak verím tomu pocitu. Pretože som Slovák. A som presvedčený o tom bez toho, aby som to nejako zvlášť zdôvodňoval.

Nežijem na Slovensku, ale Slovensko mám v srdci. Som nesmierne šťastný, že v mojej duši prebývajú dve veľké lásky: láska ku krajine, ktorá ma vychovala a v ktorej žijem, to je Rumunsko, a láska ku krajine, odkiaľ prišli moji prastarí rodičia, to je Slovensko. Nie je podstatné to, ktorá láska je väčšia. Myslím si, že najvýznamnejšou vecou je skutočnosť, že tieto lásky ma každý deň pretvárajú na lepšieho, múdrejšieho, empatickejšieho človeka.

Mal som tú česť narodiť sa v slovenskej rodine, v najväčšej slovenskej komunite v Rumunsku. Chodil som do slovenskej škôlky, navštevujem slovenskú školu, doma som vychovávaný po slovensky, a tak sa moja láska k slovenskému jazyku, k slovenským obyčajam a všeobecne k slovenskému národu stále rozvíja, rastie. Byť Slovákom nie je niečo, čím som sa sám rozhodol byť, ale niečo, čo som prijal a čo si chcem s tou najväčšou starostlivosťou, vďačnosťou a radosťou zachovať.

*Timotej Vánko, 17 rokov, Teoretické lýceum Jozefa Gregora Tajovského,
Nadlak, Rumunsko*

Osobitná cena poroty v 4. kategórii:

Prečo mám rada slovenčinu? Prečo mám rada Slovensko?

Milá slovenčina,

to som opäť ja, Tvoja kamarátka Bogi. Viem, viem, dlho som sa neozvala. Prepáč, ale veľa sa v mojom živote zmenilo, a môžeš za to trochu aj Ty. Rada by som nadviazala na list, ktorý som Ti písala minulý rok. Asi si naň spomínaš. Ja som to dievča, ktorému sa smola lepila na päty, vždy som mala s Tebou „pech“. Dovoľ mi oživiť Ti môj predošlý list.

Najprv pandémie zatvorila školy a nevedela som sa pripravovať na jazykovú skúšku s pani učiteľkou, musela som sa spoľahnúť sama na seba. Inokedy som si musela vyberať, či pôjdem na národopisnú súťaž do Nadlaku alebo na gitarovú súťaž do Debrecína, obe boli v tom istom čase. Nakoniec som sa v lete prihlásila do tábora v Malej Fatre. Tri dni boli fantastické, ale potom to prišlo. Niekoľko detí ochorelo a museli sme sa všetci vrátiť domov skôr. Veľa som sa Ti ponosovala, no ten predošlý list však zafungoval celkom dobre, lebo rok 2023 bol pre mňa naozaj super rok. Nenudila som sa.

Ostala si mojou najlepšou kamarátkou. Nechcem sa Ti stále ponosovať, preto Ti teraz napíšem o tom, čo ma potešilo. Predstav si, že všetko sa začalo súťažou Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko... Moja práca nebola medzi najlepšimi, ale ako náhradníčka som sa dostala na päťdňový výlet na Slovensko, za čo som vďačná. Išli sme po stopách Milana Rastislava Štefánika. Navštívili sme jeho rodisko, čo bolo pre mňa zážitkom. Opäť som sa fotila pri soche mladého letca, no nie pri vchode do sarvašskej základnej školy, ale 400 kilometrov ďalej.

Keď sme vystupovali z autobusu na mieste posledného odpočinku M. R. Štefánika, zastavil sa pri nás pán v dobovom oblečení a s čiapkou, akú nosil Milan Rastislav. Chcel, aby sme si vypočuli jeden príbeh o zvedavom chlapcovi, ktorý vedel snívať. Zvedavosť ho viedla k tomu, aby sa veľa pýtal, vzdelával, objavoval nové miesta. Nezlakol sa prekážok, a tak sa mu podarilo zmeniť svoje sny na skutočnosť. Po tomto príbehu som stúpala k mohyle so štyrmi stĺpmi s oveľa väčšou úctou a v hlave som mala veľa otázok. Tie najdôležitejšie boli: Prečo chlapec z Košarísk prišiel študovať práve do môjho rodného Sarvaša? Prečo si chcel zdokonaľiť maďarčinu v meste, ktoré obývali Slováci? Ako prežíval študentské roky, vraj najkrajšie obdobie v ľudskom živote?

Keď som prišla domov, začala som hľadať odpovede. Hľadala som ich v knihách, v našom múzeu, v archíve, na internete, pýtala som sa učiteľov, odborníkov... Po tolkých výskumoch som si uvedomila, ako veľmi sme si podobní.

Obaja sme odišli študovať do iného mesta, on síce cestoval 400 kilometrov a ja len 40, no museli sme si zvykať na nové prostredie. Otec mu vybral školu, ktorá mala v Uhorsku veľmi dobrý chýr. Veľa profesorov bolo slovenského pôvodu a sám riaditeľ Július Benka povedal, že kým on bude správcom ústavu, nebude tolerovať žiadne národnostné konflikty. Okrem učenia sa študenti zapájali do rôznych súťaží, mimoškolských aktivít, mohli získať štipendium. Aj ja som prišla do školy, kde učia slovenskí učitelia, kde vládne rodinná atmosféra, kde si žiaci a učitelia pomáhajú, kde je bohatý študentský život.

Milan ako študent sa v Sarvaši výrazne zlepšil. Vo všetkých štyroch vyšších triedach mal – okrem dvojky z nemčiny v V. triede a trojky z telocviku v VIII. triede – samé jednotky. Len zo správania mal stále dvojku. Za svoju usilovnosť dostával každý rok štipendium. Mne sa štipendium nepodarilo získať, ale aj ja patríam k usilovným študentom a úspešne sa zapájam do všetkých slovenských súťaží.

Sám Milan Rastislav si na Sarvaš spomína ako na miesto, kde sa prvýkrát zaľúbil. Keď mal šesťnásť rokov, na tanečnej zábave zbadal 15-ročné dievča, do ktorého sa hneď zamiloval. Nádherne tancovala, no on tančovať nevedel. Rozhodol sa, že sa tančovať naučí. Na nasledujúcej zábave ju vyzval do tanca, ale ona ho odbila, že si zatancujú neskôr, a odišla na parket s iným. Dievča sa volalo Margarita. Po tomto odmietnutí vraj dal jednej chudobnej žene všetky svoje peniaze, aby každý rok zasiala vo svojej záhradke sedmokrásky (margerites), kým bude žiť. Pre mňa je Békešská Čaba miesto, kde som sa prvýkrát zamilovala. Mala som šesťnásť rokov. Ani moja láska nevedela tančovať, to sa ukázalo na halloweenskej párty. Aké prekvapivé, možno prežívam to isté, čo Štefánik?

Je neuveriteľné, čo tento malý veľký muž pochádzajúci zo skromného prostredia dosiahol. Celý život sa mu do cesty stavali prekážky, no on sa neponosoval, on ich zdolal. Aj ja už viem, čo mám robiť, keď budem mať v živote „pech“. Nesmiem sa vzdávať. Ak chcem niečo dosiahnuť, musím za tým ísť. Ako povedal Milan Rastislav Štefánik: „Prekážky treba rozbiť, a nie sa im poddávať.“

Teším sa na nové zážitky s Tebou, milá slovenčina!

Tvoja Bogi

*Boglárka Brachna, 11 rokov, Slovenské gymnázium, ZŠ, MŠ a kolégium,
Békešská Čaba, Maďarsko*

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Počuješ? Láskou rozpráva Slovensko

Na jeseň odlietajú vtáci.
S nimi, možno, skoro aj my.
Hľadáme všade.
Hľadáme stále.
Kde by sme určite stáli medzi ľuďmi.
Uprostred mnohých svojich možností.
Sme spolu nakoniec tu,
kde v teplom náručí spánku
nás modeluje voľný vzduch.
Medzi širokými miestami rozsiahlych hôr.
Cítiš, že si asi aj mal byť tu.
Keď počuješ láskavé slovo...
Ozvenou ťa volá tá zem.
Veď počuješ každý jej potok.
A pieseň z bežných viet.
Čo len mladým tu nechýba?!
Je tu sloboda nadšenia voľných tém!
To slovo je o húževnatom duchu.
Tá cesta Štúra a Hviezdoslava...
Bohatý ruch histórie
schová pod krídla nás ako mama.
A vychováva ako otecko.
Čo v srdci mi ozve sa láskou?
To moje nádherné Slovensko.

Slovensko je pre nás druhým domovom. A je nás veľa cudzincov, ktorí sme prišli sem študovať alebo kvôli vojne. A všetci sme tu našli krásu slovenského slova, prírody a ľudí.

Nana Bulaieva, 14 rokov, 9. ročník, Užhorodské lýceum č. 4, Užhorod, Ukrajina

---

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Maďarkino slovenské divadlo

Vieš, aké ťažké je pre Maďarku hrať slovenské divadlo? No, pre mňa to ťažké je. Aj keď mám slovenský pôvod, prarodičia otca a mamy rozprávali po slovensky, moja rodina už slovenčinu doma nepoužíva. Po slovensky sa učím od prvej. triedy, moja staršia sestra Hanna i mladší brat Žombor tiež. Pred štyrmi rokmi sa začala učiť po slovensky aj naša mama. V škole v kurze pre dospelých. Slovenčinu nás učí jeden učiteľ. Niekedy si doma povieme už aj niečo po slovensky, ale stále je to málo. Keď sa pripravujeme do školy, vieme si pomôcť, to je veľmi dobre.

Podme k tomu slovenskému divadlu. Ako sa to začalo? Bolo to pred tromi rokmi. Začali sa prázdniny a moja staršia sestra už bola zbalená do divadelného tábora. Veľký kufor pripravený. V Čabe je 40 stupňov horúco a ona si berie aj zimné šaty. Učiteľ jej prikázal zobrať si aj vetrovku. Aplikácia v mobile mu ukázala zimu. Divadelný tábor bude v Tatrách. Všetci sme sa doma na tom zabávali. Mamke cengol telefón. Messenger. Číta po slovensky. Pomaly, rozmýšľa, podá Hanne, nech pomôže.

„Vanda, ideš so mnou do tábora! Učiteľ píše mamke, že jeden žiak ochorel, tak môžeš ísť do tábora so mnou!“ vykrikla od radosti Hanna.

Začalo sa balenie. Druhý veľký kufor. Aj odložené veci zo zimy. Tešila som sa, ale aj bála. Bola som len piatačka. To nič. Sestra mi pomôže, ona je už siedmačka. Po slovensky celkom dobre rozumie.

Cesta bola pekná, druhý deň večer sme už boli v Bystrej. Všade okolo hory, vysoké kopce, aké som nikdy nevidela. Veď v Čabe máme len jeden kopec. Umelý. Nech sa máme v zime kde sánkovať. Postavili ho. Dali tam veľa zeme a je kopec. Zbytočný, sneh v zime nemáme.

Hneď večer sme sa v tábore všetci zoznámili. Náš režisér rozpráva len po slovensky. Málo mu rozumiem, sestra pomôže. A mám tu aj učiteľa. Aj on rozpráva len po slovensky. Ale už som na neho zvyknutá. Začali sme cvičiť. Najprv piesne, potom i text. Zo začiatku každý večer sedíme s učiteľom, učí sa s nami texty. Vysvetľuje ako v škole. Aj tak sa mi tu páči. Každú prestávku využijeme a bežíme von. Samá zelená farba, niekedy poriadne mokro, i to je pekné divadlo. Slovenské. A je naozaj zima. Zbalila som sa dobre, mám si čo obliecť. Niektoré deti nemajú. Keď už bola veľká zima, zakúrili nám v peci. To som ešte nevidela – v júni kúriť! Hneď sa nám lepšie skúšalo. Režisér je dobrý. Keď nerozumieme, ukáže, vysvetlí. Ach, slovenčina, si pre nás ťažká! Ale si krásna! A tak sa dobre spievaš! Ako dobre bolo v polovici tábora, išli sme na výlet. Liptovský Mikuláš. Videla som aj Vysoké Tatry. Z autobusu a parkoviska pri benzínovej pumpe. Krása!

Celý čas nielen pozerám, ale aj počívam. Slovenčinu. A viac rozumiem. Teším sa, veľmi sa teším a viem, že sa budem učiť slovenčinu ešte viac. Naše divadelné cvičenie pokračovalo ďalšie dni a skončilo sa vystúpením. Podarilo sa, všetci tleskali. Vedela som, že o rok pôjdem do divadelného tábora na Slovensko znova. Bolo to ťažké, ale veľa som videla, naučila sa i nasmiala. Ale musím sa učiť slovenčinu každý deň, nech veľa rozumiem, lebo keď skončím naše gymnázium, chcem ísť na Slovensko študovať ďalej.

*Vanda Cserenyecz, 13 rokov, Slovenské gymnázium, ZŠ, MŠ a kolégium,
Békešská Čaba, Maďarsko*

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko

Slovenčina a Slovensko, dva spojené elementy, ktoré tvoria hlboký základ mojej lásky a hrdosti. Slovenčina, jazyk zvukom bohatý, v sebe nesie históriu, kultúru a srdce národa. Prečo ju mám rád? Je to viac než len komunikácia, je to kľúč, ktorý otvára dvere do hĺbky nášho dedičstva.

V každom slove slovenčiny cítim prítomnosť minulých generácií, ktoré svojím príspevkom utvárali pestrú látku nášho jazyka. Sú v ňom zaznamenané boje, víťazstvá, ale aj každodenné radosti a výzvy, ktorým čelili naši predkovia. Slovenčina nie je len nástrojom komunikácie, ale živým organizmom, ktorý dýcha históriou a kultúrou.

A potom je tu Slovensko, krajina, ktorá sa vyníma svojou rozmanitosťou prírody a bohatstvom kultúrnych tradícií. Zelené hory a doliny sú domovom, miestom, kde človek nachádza pokoj a harmóniu s prírodou. Slovensko je križovatkou histórie, kde každý hrad, kaštieľ a mesto hovoria svoj príbeh.

Prečo mam rád Slovensko? Je to spojenie medzi minulosťou a prítomnosťou, medzi tradičným a moderným. Je to hrdosť na vlastný kus sveta, kde sa stretáva bohaté dedičstvo a rôznorodosť krajiny. Slovensko je náš domov, kde cítíme sily predkov, ale zároveň aj túžbu vytvárať lepšiu budúcnosť.

Slovensko a slovenčina sú ako dva spojené prúdy, ktoré tvoria náš životný tok. Každé slovo, každá krajinná scéna, každý kútik nesie v sebe niečo, čo ma naplňuje hrdosťou a láskou. Prečo mám rád slovenčinu a Slovensko? Pretože v nich nachádzam svoju identitu, svoj domov a svoju lásku k príbehom, ktoré každé slovo a každý kúsok tejto nádhery krajiny nesie.

Lukáš Červený, 12 rokov, ZŠ 15. októbra, Pivnica, Srbsko

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Slovenčina

Slovenčina – mám ťa rada,
ani som sa nenazdala,
učím sa ťa štvrtý rok
a už viem slov dostatok.
Básne, hry a pesničky,
ani sme si nevšimli,
že už vieme po slovensky,
tešia sa z nás učiteľky.
Slovenčina – mám ťa rada,
učiť sa ťa je riadna drina.
Tvrdé „y“ a mäkké „i“,
s nimi máme problémy.
Ale ja som šikovná
a písomka bezchybná.

*Hanna Gecse, 9 rokov, Maďarsko-slovenská dvojazyčná národnostná ZŠ a internát,
Nové Mesto pod Šiatrom, Maďarsko*

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Malé dejiny petrovskej klobáse

Poznáte to, keď každá dedina hovorí, že práve jej klobása je tá najlepšia, no ale my Petrovčania vieme, že to práve naša petrovska klobása je tá najchutnejšia.

Ako som to zistila? Je trochu komplikované, ale keď som už začala, tak nech aj dokončím. Bola som nedávno v decembri na *zabíjački* (zakáľačke), ako to býva u nás zvykom každoročne, keď sa v našej domácnosti robili klobásy, škvarky a iné dobroty z doma chovaných ošípaných, ktoré sa pripravujú na *jedávanie* po celý rok. Opýtala som sa, ktorá je najlepšia klobása, pričom som dostala som rezkú odpoveď, že práve petrovska klobása je najchutnejšia. Keď sa všetky klobásy *nadiali* do *višlamovaňích* a *vyumívaňích* čriev, tak mi môj dedko vyrozprával, ako sa práve naša klobása stála tou najlepšou.

Začal rozprávať príbeh z minulosti, aký mu rozprávali jeho starí rodičia. Dlhotrvajúce vojny Rakúsko-Uhorska s Tureckom v 18. storočí sa končia oslobodením južných krajov Uhorska, a to Vojvodiny, severnej časti

dnešného Srbska, Báčky, časti Sriemu a Banátu. Od roku 1745 po zrušení vojenskej hranice v Báčke tieto kraje osídľujú mnohé národy, Srbi, Maďari, Rumuni, Rusíni, Bunjevci... Medzi nimi aj Slováci, ktorí z horných krajov Uhorska, z dnešného Slovenska, prichádzajú na Dolnú zem. Prví Slováci prichádzajú v roku 1745 a obývajú Petrovec, ktorý sa časom stal nielen kultúrnym, ale aj historickým strediskom slovenského života vo Vojvodine. Z materskej krajiny si priniesli so sebou okrem zvykov a obyčají i recepty na domáce jedlá. Petrovská štiplavá *klbása* sa dnes stáva značkou tohto špecifického vojvodinského prostredia, lebo si upravili recept podľa toho, ako si ho rôzne národnosti vymiešali a čím ho dochutili. Keďže sa tu pestovala štiplavá červená paprika, začali do svinských čriev k mletému mäsu pridávať namiesto čierneho korenia nielen červenú mletú papriku kvôli farbe, ale aj červenú štiplavú papriku kvôli *horkosti* (štiplavosti). Dnes je táto klobása skutočne typickým slovenským a petrovským tradičným výrobkom. Po roku 1745 sa mnohé rodiny zo súčasného Slovenska začínajú sťahovať nielen do Petrovca, ale i do Kysáča, Hložian, Kulpína... Prinášajú si so sebou aj zistenú skúsenosť s červenou štiplavou paprikou. Štiplavá paprika sa najmä v Petrovci tak udomácnila, že sa časom začala pridávať do mletého *svinskiho* mäsa spolu s *pokrájkaním* cesnakom, soľou a rascou do domácich tenkých a hrubých klobás, čo im dáva špecifickú chuť. Sušením v *kedare* (údiarni) *špánkovým* (višňovým) drevom, lebo vhodné je iba takéto drevo, získava klobása na špecifikosti a trvácnosti. Je obľúbeným a stálym jedlom v domácnostiach počas celého roka. Nevedela som všetky údaje, ale som tu, aby som i ja sama niečo nové zistila spolu s vami. Jedného dňa, keď navštívite Petrovec, musíte ochutnať našu petrovskú štiplavú *klbásu*. Taktiež ste vítaní na našom Klobásafeste v Báčskom Petrovci, na ktorom sa môžete zúčastniť na výrobe vašich vlastných klobás, alebo môžete iba ochutnávať naše domáce výrobky.

Dúfam, že ako mladé generácie si zachováme tradíciu výroby *petrovskej klobási* a že jedného dňa to budem učiť aj svoje deti, ako to predkovia naučili nás. Budeme si spievať aj pieseň o Petrovskej klobáse (nedávno ju napísali a zhudobnili), ktorá je svojou výrobou a chuťou známa v celom svete.

Hana Hrubíková, 6. ročník, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko

---

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Moje Slovensko

Dnes v noci sa mi sníval krásny sen. Zapojila som sa do slovenskej súťaže a vyhrala som výlet na Slovensko na dva mesiace! Jupí!

Hneď som si začala baliť kufor. Čo si idem so sebou zobrať? Chcem si vziať moje obľúbené tyrkysové šaty s ružovofialovými kvietkami z príjemnej látky, k tomu biele pančušky a trblietavé topánky na malom opätku. Nie veľmi veľkom, lebo veľké opätky nosia iba mamičky. Ešte si idem zbaliť dve sukne a štyri tričká a ešte aj moju novú kabelku, ktorú som si kúpila v Portugalsku za peniažky, ktoré mi dala moja starká, keď sme boli na výlete. Z môjho stolíka pod oknom som zobrala dve čelenky a gumičky do vlasov, aby som si mohla učesať vlasy do vrkoča alebo ich vyčesať do vysokého chvosta. A nezabúdam na svoj tablet, aby som sa mohla hrať hry v lietadle počas letu. Hurá! Na Slovensko idem s maminkou a pôjdeme lietadlom. Ja sa lietadlom nebojím letieť, lebo ním chodím často. Či už k starým rodičom do Španielska alebo k starým rodičom na Slovensko. Na Slovensko chodím rada preto, lebo milujem výhľad na nádherné zelené kopce a prírodu. Sú proste také úžasné! Keď som mala sedem rokov, išli sme do krásneho údolia hlboko v lese a spali sme v dvojposchodovom drevenom dome. Vedľa domu bol veľký bazén, v ktorom som sa kúpala celé dni. V dome som mala spoločnú izbu s mojou sesternicou Simonkou. Jeden deň moja mama a moja stará mama urobili guláš. Je to taká tradičná polievka z mäsa, ktorá sa varí vo veľkom hrnci nad otvoreným ohňom. Mali sme aj opekačku a bolo to vynikajúce. Celá moja rodina sedela okolo úžasného ohňa červenej a oranžovej farby, starký hral na gitare a všetci sme spievali. Bolo to úžasné! Slovenské jedlo je veľmi jedinečné. Nemôžem povedať, že mi všetko zo slovenskej kuchyne chutí, ale maminka vraví, že mi to bude chutiť, keď budem veľká.

Veľmi sa teším na ďalšiu návštevu Slovenska. Už som skoro zbalená. Ešte si musím vybrať nejaké knižky. Rada čítam aj anglické, aj slovenské knižky. Ale so slovenskými knižkami mi musí pomáhať maminka. Pamätám si, že keď som bola maličká, čítala mi slovenské rozprávky skoro každý deň. Moja obľúbená knižka bola o zvieratkách a mačičke, ktorá chcela chytiť šikovnú myšku.

Najviac sa teším na moju slovenskú rodinu. Mám tam veľkú rodinu. V prvom rade som mala prababku, ale tá pred pár rokmi odišla do neba. Potom mám starkú a starkého, ktorí majú asi šesťdesiat rokov a sú takí starostliví a milí. Mám aj dvoch strýkov, Petra a Luba, ktorí sú naozaj na techniku a telefóny. Mám aj krstnú mamu Liu a tá má dvoch synov, ktorí sú mojimi bratrancami. Sú v pohode. Moja slovenská rodina je pre mňa výnimočná, pretože je veľmi jedinečná a má svoje vlastné spôsoby. Napríklad starká rada upratuje inak ako ja a starký rád pozerá celý deň televíziu. Sú pre mňa výnimoční aj preto, lebo si myslím, že nikto iný nemá takýto typ rodiny ako ja a veľmi radi sa o mňa starajú.

Hotovo, už som zbalená. Pripraviť sa, pozor, štart. Výlet na Slovensko sa začína. Starká nás bude čakať na letisku a potom pôjdeme autom na Oravu,

odkiaľ je moja maminka. Starká mi povedala, že mi donesie makovník. Je veľmi dobrá v pečení slovenských tradičných koláčov. Onedlho bude Veľká noc a pôjdeme aj do kostola. Podľa mňa je Veľká noc na Slovensku bláznivá. Kamaráti mi neverili, keď som im povedala o dievčatách, ktoré chlapci polievajú vodou a voňavkami. Ale teším sa na čokoládové vajíčka.

Mám rada Slovensko, lebo milujem moju rodinu a páčia sa mi slovenské prázdniny. Páči sa mi slovenská príroda, slovenské koláče a milujem korbáčiky. V slovenskej škole som sa naučila spievať slovenské pesničky ako Čížiček, čížiček alebo Sedemdesiat sukien mala. Rada spievam pre svoju rodinu. Maminka mi vždy hovorí, že: „Na Orave dobre, na Orave zdravo!“ Mám rada slovenský jazyk, pretože si myslím, že je kreatívnejší a učí sa ľahšie ako iné jazyky. A pretože môžem hovoriť so svojou super rodinou a priateľmi. Do skorého videnia, Slovensko! Už sa neviem dočkať.

*Clara Leon Mušutová, 9 rokov, Slovenská škola a komunita Manchester,
Manchester, Spojené kráľovstvo*

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Rozprávanie mojej prababky

V našej slovenskej dedine Jurjevec môžete ešte vždy vidieť starodávne domy a keď sa pozeráte tak zvonka, mohli by ste si pomyslieť, že tu čas zastal. Ale nie je to tak. Dnes už takmer všetci dedičania majú všetky technické vymoženosti podobne ako v meste. Každý dom má aspoň jeden počítač. Nevie si predstaviť, ako mohli žiť, kým počítačov nebolo. Poprosila som teda babku, aby mi to vyrozprávala.

Ja: „Babka, ako to bolo v našej dedine, keď si ty bola dieťa?“

Babka: „Veľmi veľa sa toho zmenilo. A ešte keď si spomeniem, čo mne moja babka rozprávala... Voľakedy rodiny boli chudobnejšie, ale početnejšie, celý kopec detí v každom dome... Bolo veselšie, aj keď sa muselo viac a ťažko pracovať. Deti od malička pomáhali v rodine. Museli aj variť, aj v poli robiť a aj v škole sme mali predmet Domácnosť, tu sme sa tiež učili, ako šiť, vyšívať, ako niečo samostatne urobiť. Do školy sme chodili oblečení skromne, ale vždy čisto. Dievčence nikdy nenosili nohavice, len sukne a šaty. Vtedy tu ani asfaltka nebola a do školy sme chodili zablatení po uši. Najdôležitejšie bolo mať dobré čizmy. Tie sme si museli dobre poumyšľať pri vchode do školy, aby sme nepriniesli blato, a prezúvali sme sa do pletených papúč. Žiak, ktorý

bol dozorca, musel obuv prekontrolovať. Ak zbadal, že si niekto čižmy dobre nevyčistil, zahodil ich na dvor.“

Ja: „Čo ste mali v škole na raňajky?“

Babka: „Školská kuchyňa nebola. Na raňajky sme mali to, čo sme si priniesli z domu. Najčastejšie to bol domáci chlieb natretý bravčovou masťou.“

Ja: „Aké domáce práce si robila, keď si mala toľko rokov ako ja teraz?“

Babka: „Všetky dievčence, keď začali chodiť do šiestej triedy, už museli aj variť, pomáhať v záhrade, prať oblečenie, ale nie v práčkach, tie neboli, ale všetko ručne. A ešte aj opatrovať mladších súrodencov. A chlapi museli štiepať drevo a pracovať na poli.“

Ja: „Babka, ty si čo varila?“

Babka: „Boli to veľmi jednoduché starodávne slovenské jedlá: fazuľové polievky a jedlá zo švábiok, kapusty, hrášku... Zo všetkého, čo sme mohli využiť z vlastnej záhrady. Najčastejšie som varila hustú polievku zo švábiok, mrkvy a hrášku. Mäso sa nevarilo často, len na sviatky a v nedeľu. Keď som mala štrnásť rokov, už som vedela zamiesiť veľký chlieb. Ten sa rozkrojil na štyri časti, boli z toho štyri bochníky, ktoré sme mali na celý týždeň.“

Ja: „Chodievali ste do mesta?“

Babka: „Do mesta sa išlo veľmi zriedkavo. Bol problém dostať sa do mesta. Neboli autá ako teraz... Mój otec mal ako prvý v dedine. Keď niekto musel ísť k lekárovi alebo do nemocnice, tak bolo normálne, že prišli k môjmu otcovi a on ich odviezol.“

Ja: „A ako ste sa hrali?“

Babka: „My deti sme si samy vyrábali hračky, najčastejšie z dreva, blata, slamy... Zo všetkého, čo sme našli v prírode. Aj všetci chlapi aj dievčatá si vedeli urobiť luk a šípy a potom sme z toho strieľali. Chlapi sa učili strieľať aj zo vzduchoviek. Keď sme raz si robili drevený vlak, tvoj dedko vypiloval drevené kolesá a špatne sa porezal...“

Ja: „Odviezli ho k doktorovi?“

Babka: „Kdeže! Dedko musel zaťat zuby a trpieť, aj schovával poranený prst, pretože by ho rodičia zbili, keby to videli.“

Ja: „Babka, ťažký to bol život... Lutuješ, že ste nemali moderné hračky, počítače a mobily, ako máme my teraz?“

Babka: „Ani trochu neľutujem, naopak – som šťastná, že som mala také detstvo. Oveľa viac sme sa spolu zabávali, stále sa v dedine aj v poli ozýval veselý spev. Slovenské piesne bolo počuť všade, nielen na folklórnych podujatiach ako teraz. Keby dnes niekto šiel ulicou a pospevoval si, asi by si všetci pomysleli, že je to určite nejaký blázon... A vidíš, mne nie je normálne, ako vy teraz žijete. Život voľakedy bol krajší. Ľudia boli chudobní, ale život mali bohatší.“

Petra Smješková, 12 rokov, ZŠ Josipa Kozaraca, Josipovac Punitovački, Chorvátsko

---

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Moja ulica...

Svätoplukova ulica. Už ako malý som sa naučil jej meno a vždy sa mi páčilo najprv preto, že sa tam nachádza písmenko a s dvoma bodkami. A keď som už ako starší vypátral, že Svätoplukova ulica dostala názov podľa najmocnejšieho slovanského kniežata Veľkomoravskej ríše, ešte viac sa mi zapáčil jej názov.

Knieža Svätopluk mal troch synov, pravda je, že na mňa nezapôsobili svojimi slovanskými menami, svojou výškou či výzorom, ale zaujala ma ich výchova, vlastne jedna veta, ktorú im Svätopluk na smrteľnej posteli povedal. Veta znie takto: „Ak sa budete držať spolu, nikto vás nemôže prelomiť, ale ak pôjde každý sám svojou cestou, prelomia vás ako najslabšie konáre.“ Je to múdra veta aj pre terajšie časy: ak sa bratia držia spolu, nepriateľ ich ťažko rozvadí. Ak je rodina jednotná, je v nej láska a pochopenie, všetko ľahšie spolu dokážu. Ak sa Slováci držia spolu a zachovávajú si svoj jazyk, kultúru a tradície, tak nikdy slovenský duch nezanikne. Ako dolnozemský Slováč som pyšný na svoju slovenčinu, svoje rodné mesto, školu v slovenskom jazyku i tradíciu, čo sa zachováva, a slobodu v mojom štáte, že nám je to všetko umožnené, lebo slovenský národ nežije iba medzi Dunajom, Váhom a Tatrami, ale je roztrúsený po celom svete v rôznych slovenských komunitách, z ktorých najznámejšia je už takmer tri storočia tá moja, v severnej časti Srbska na žirnej vojvodinskej rovine.

Bývam na Svätoplukovej ulici a mám dvoch bratov. Rodičia nás učia, podobne ako Svätopluk svojich synov, držať sa spolu, navzájom si pomáhať, zachovať si hrdosť na svoj pôvod a milovať svoj národ. Veď svornosťou a spoločnými silami to dokážeme!

Marek Šulan, 6. ročník, 13 rokov, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko

---

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Prečo mám rád slovenčinu a Slovensko?

Ja som Slováč, bývam na Dolnej zemi v Rumunsku, v krásnom mestečku Nadlak. Som piata generácia Slováčkov, ktorí tu žijú, a štvrtá generácia tých, ktorí sme sa narodili v Nadlaku. Mamin prastarý otec Ján Ľavrinec sa narodil ešte na Slovensku a ako malé dieťa prišiel so svojimi rodičmi a štyrmi súrodencami do Nadlaku z okolia Zvolena. Čo je zaujímavé, je fakt, že prešli toľkú cestu na koči ťahanom volmi. Dnes je náročné si aj predstaviť takú cestu.

Cestovali celý týždeň.

Slováci už žijú v Nadlaku 220 rokov, vlni (v roku 2023) sme toto výročie oslavovali.

Ja som Slováč, tak ako som už napísal, a slovenčina je môj materinský jazyk. Mám rád slovenčinu preto, lebo je to dosť ľahký a hlavne veľmi pekný jazyk, pre mňa najľubozvučnejší. Aj keď si popletiem „i“ s „y“ a vzniknú z toho hrubice, alebo sa sem-tam do môjho prejavu zapletú aj rumunské slová, aj tak ma to neodradí mať rád slovenčinu. Slovenčinu chcem darovať mojim deťom ako jeden z najvzácnejších darov, ktorý som dostal od svojich predkov, a verím, že tak sa naša nadlacká slovenčina zachová aj pre budúce generácie. Som povďačný mojim rodičom, že aj keď je môj otec rumunskej národnosti, poskytli mi možnosť naučiť sa po slovensky a navštevovať slovenskú školu. Prostredníctvom slovenčiny som si mohol získať nových kamarátov, ktorí ovládajú slovenský jazyk, lebo pochádzajú z krajín, kde žijú zahraniční Slováci. S nimi nadväzujem kontakty hlavne v táboroch, ktoré sa konajú na Slovensku, v malebných oblastiach ako Donovaly, Banská Bystrica, Brezno. Pomocou slovenčiny som si našiel kamarátov aj na medzinárodných šachových turnajoch, na ktorých boli účastníci aj zo Slovenska. V budúcnosti mi slovenčina pomôže aj vtedy, keď sa budem rozhodovať, kam ísť na vysokú školu. V porovnaní s mojimi kamarátmi rumunskej národnosti sa budem môcť rozhodnúť aj pre štúdium na vysokých školách na Slovensku.

Slovenčina je môj materinský jazyk a zostane ním navždy. Slovensko je vlast mojich predkov. Je to priestor, kam sa s veľkou radosťou vraciam. Dúfam, že slovenčina zostane živým jazykom tu u nás v Nadlaku ešte veľa rokov a aj nasledujúce generácie ju budú používať a mať tak radi ako ja.

Matteo Adrian Unc, 14 rokov, Teoretické lýceum Jozefa Gregora Tajovského, Nadlak, Rumunsko

---

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Všetko, na čom mi záleží

Slovensko. Malá krajina v strednej Európe. Má krásnu prírodu s veľkými horami a peknými lesmi. Ale prečo mi na tejto krajine záleží, je to, že tam bývajú moji príbuzní a priatelia. Býva tam celá moja rodina, ktorú navštevujeme počas letných prázdnin.

Každý rok chodievame do hôr a na ruiny starých hradov, ako sú Beckov alebo Trenčiansky hrad. Už dávno sme chceli ísť do Vysokých Tatier, ale nikdy to nestíhame. Vždy, keď už chceme ísť, je tam veľmi zlé počasie a bolo by príliš nebezpečné ísť na turistiku. Na jednu horu sme chodievali, volá sa Kľak. Keď som ešte bola malá, chodievali sme s kamarátmi do indiánskeho tábora. Hrávali sme tam napínavú hru, ktorá sa volá Mestečko Palermo.

Nikdy nevynecháme návštevu mojich starých. Mamina rodina býva v Rajci a tatova rodina býva v Púchove a v Žiline. Do Žiliny chodievame každý rok a kupujeme si tam veľa rozličných vecí a jedál. Máme tam jednu obľúbenú zmrzlináreň. Moja obľúbená zmrzlinová chuť je čokoládová, ale mám rada aj malinovú a mäťovú zmrzlinu. Nakupujeme aj oblečenie a pozrieme si mesto. Po návšteve Žiliny zjždeme ešte k starým a niekedy si zahráme dvojhľavé karty.

Do Rajca taktiež chodievame každý rok, aby sme navštívili starých rodičov, sesternicu a bratrancov. Moji bratrančí a sesternica bývajú celkom blízko rodiny mojej mamy. Jeden z mojich bratrancov sa narodil v rovnaký deň ako ja, avšak o pár rokov neskôr. Mám ich všetkých veľmi rada a chcela by som sa s nimi zase porozprávať.

Starkí z maminej rodiny bývajú v Rajci blízko Rajeckej Lesnej. Každé leto si prenajmeme poľovnícku chatu a zídeme sa s kamarátmi a rodinou. Keď sme všetci už tam, začneme variť guláš na obed. Keď varíme, vždy pomáham. Či je to šúpanie zemiakov alebo len prestieranie stola, rada pomôžem. Keď niečo napečieme, vždy sa to skončí tak, že to všetko nevládzeme zjesť. Je tam

jeden pes. Volá sa Ares a je to jeden z tých najmilších psov, akého poznám. Večer je veľmi príjemné pozerat sa na hviezdy, hrať pexeso a konečne sa porozprávať s rodinou a priateľmi. Už sa neviem dočkať budúceho leta!

Z Rajca zjzdeme niekedy aj do Čičmian. Všetky domy tam vyzerajú ako z rozprávky. Naučila som sa tam veľa vecí o živote na Slovensku pred nástupom technológií. Je tam pekný kostol a veľa iných krásnych domov. Pred niekoľkými rokmi sme si tam kúpili trička a máme ich dodnes.

Milujem slovenské jedlá. Či už jedlá z kuchyne mojej starkej alebo langoše, ktoré si kúpime po ceste domov z turistiky alebo z výletu z hôr. Moje obľúbené jedlá a dezerty sú napríklad parený syr, zmrzlina, langoše, šišky, bryndza, ale aj guláš. Milujem aj ovocie a zeleninu. Všetci moji starí rodičia majú aspoň jedno pole, kde pestujú zeleninu. Raz dokonca vypestovali červený melón. Bol úplne sladučký a obrovský. Ja milujem dobré jedlo, hlavne keď ho varia moji starí rodičia. Ale zakaždým, keď už sa poriadne napráskam, príde starká a povie mi: „Ešte si daj! Je to bez cukru a obsahuje to málo kalórií!“

Ja sa vždy usmejem a dám si trošku viac. Bola by predsa škoda, keby sa to muselo vyhodit. Celú rodinu mám zo Slovenska, takže som vyrástla s dvomi jazykmi, ktoré som sa musela naučiť. Som za to vďačná, ale bolo veľmi ťažké pokúsiť sa naučiť gramatiku tohto jazyka. Aj teraz, keď tento text píšem, vidím aspoň desať chýb v gramatike, ktoré budem musieť opraviť. Slovenská gramatika je komplikovaná, ale som rada, že moje učiteľky a rodičia sa mi ju pokúsili vysvetliť. Jedna učiteľka ma dokonca naučila, že existuje dedina, ktorá sa volá Egreš. Čítanie tiež nie je ľahké. Vždy nachádzam slová, o ktorých som ešte nikdy nepočula. Moja mama ma naučila čítať po slovensky a za to som rovnako vďačná ako za všetko ostatné, čo ma naučila. Niečo, čo som sa naučila vďaka slovenčine, je písané písmo. Bolo nesmierne ťažké sa to naučiť a teraz som to už skoro úplne zabudla. Keď som sa to učila, písali sme písaným písmom diktáty. Nikdy mi to nešlo dobre, ale pokúsím sa zlepšiť.

To sú moje spomienky zo Slovenska a moje skúsenosti so slovenčinou. Dúfam, že čoskoro opäť budem môcť navštíviť Slovensko a vytvorit si viac a viac krásnych spomienok.

Julia Urdzik, 12 rokov, Kunskapsskolan, Uppsala, Švédsko

LISTINA VÍŤAZOV

1. KATEGÓRIA

Hlavná cena

Michal Rácek, ZŠ, Ul. kpt. Nálepku, Bánov

Cena poroty

Mojmír Rusinko, ZŠ Alexandra Pavloviča, Ul. Komenského, Svidník

Osobitná cena poroty

Šimon Mazág, ZŠ s MŠ Javorová alej, Chorvátsky Grob

Cena časopisu Slniečko

Margaréta Kvapilová, ZŠ Bélu Bartóka s VJM, Veľký Meder

Čestné uznanie

Katarína Bugalová, ZŠ, M. Rázusa, Zvolen

Dávid Ličko, ZŠ, Školská ulica, Handlová

Sára Mojžišová, ZŠ Pavla Križku, Kremnica

Aaron Oltman, ZŠ L. Kossutha, Kráľovský Chlmec

Ema Snopková, ZŠ, Svätý Jur

Ela Šemcerová, ZŠ, Štrba

Rebeca Tancoš, ZŠ, Plavé Vozokany

Lucia Vinarčíková, ZŠ M. R. Štefánika, Ivanka pri Dunaji

Karin Vrablecová, ZŠ Andreja Kmeťa, Levice

Annya Zaitseva, ZŠ, Svätý Jur

2. KATEGÓRIA

Cena primátora mesta Nové Zámky

Emma Kasášová, ZŠ Gábora Bethlena, Nové Zámky

Hlavná cena

Kristián Kazík, ZŠ, Školská ulica, Maňa

Matúš Villem, ZŠ, Ul. kpt. Nálepku, Bánov

Cena poroty

Ema Macejková, ZŠ Andreja Radlinského, Školská ulica, Kúty
Eva Töröková, ZŠ, Ďumbierska ulica, Banská Bystrica

Osobitná cena poroty

Matej Kubizna, ZŠ s MŠ Jána Vojtaššáka, Zákamenné
Alex Príbelský, ZŠ, Ďumbierska ulica, Banská Bystrica
Martin Príbelský, ZŠ, Ďumbierska ulica, Banská Bystrica

Čestné uznanie

Natália Adamčíková, ZŠ, Bernolákova ulica, Vranov nad Topľou
Tamara Antušáková, ZŠ s MŠ Jána Vojtaššáka, Zákamenné
Filip Babinský, ZŠ s MŠ Jána Vojtaššáka, Zákamenné
Franko Čellár, ZŠ, Ďumbierska ulica, Banská Bystrica
Oliver Gandi, ZŠ, Sídlisko II, Vranov nad Topľou
Lujza Halačová, ZŠ, Ul. Gorazdova, Bánovce nad Bebravou
Adam Hojsak, ZŠ s MŠ, Hlavná ulica, Kapušany
Peter Kačur, ZŠ, Komenského ulica, Medzilaborce
Viktória Kádeková, ZŠ Gábora Bethlena, Nové Zámky
Marcela Kalášková, ZŠ, Komenského ulica, Senica
Nina Kaščáková, ZŠ, Park Angelinum, Košice
Lukáš Kuchar, ZŠ, Školská ulica, Zemné
Radka Maďarová, ZŠ Andreja Kmeťa, Levice
Michal Mičo, ZŠ, Školská ulica, Pata
Milada Naništová, ZŠ s MŠ, Školská ulica, Lokca
Anna Oravcová, ZŠ, Ďumbierska ulica, Banská Bystrica
Emma Charlotta Pacanovská, Evanjelické gymnázium J. A. Komenského, Košice
Samuel Petráš, ZŠ, Školská ulica, Handľová
Jakub Sedliaček, ZŠ, Rosina
Aneta Zavodanová, ZŠ s MŠ Jána Vojtaššáka, Zákamenné

3. KATEGÓRIA

Hlavná cena

Kristína Pásztorová, Gymnázium sv. košických mučeníkov, Čordákova ulica, Košice

Cena poroty

Kamila Líšková, Gymnázium, Golianova ulica, Nitra

Zoja Martinkovičová, Gymnázium, Ulica 17. novembra, Topoľčany

Osobitná cena poroty

Alex Šedivý, SOŠ strojnícka, Partizánska ulica, Bánovce nad Bebravou

Cena odboru štátneho jazyka Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

Matej Porubský, SPŠ dopravná, Študentská ulica, Trnava

Čestné uznanie

Daniela Adamovičová, Obchodná akadémia, Jarmočná ulica,
Stará Lubovňa

Patrik Genčúr, Gymnázium, Alejová ulica, Košice

Nina Katarína Kováčiková, Gymnázium Jána Hollého, Na hlinách,
Trnava

Lea Lopatová, SPŠ techniky a dizajnu, Mnoheľova ulica, Poprad

Stanislav Lach, SOŠ elektrotechnická, Hlavná ulica, Poprad-Matejovce

Alica Michníková, Gymnázium Andreja Vrábla, Mierová ulica, Levice

Emma Růžičková, Gymnázium, Alejová ulica, Košice

Selina Terkaničová, Škola umeleckého priemyslu Svidník, Sov. hrdinov,
Svidník

Hanka Vlasáková, Gymnázium, Ul. 17. novembra, Topoľčany

Veronika Vodičková, Gymnázium, Alejová ulica, Košice

4. KATEGÓRIA – ZAHRANIČNÍ ÚČASTNÍCI

Osobitná cena predsedu Matice slovenskej

Kristína Soviljová, Zdravotnícka škola 7. apríla, Nový Sad, Srbsko

Hlavná cena

Adela Miriam Petrášová, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko

Simeon Pintír, ZŠ 15. októbra, Pivnica, Srbsko

Cena poroty

Timotej Vanko, Teoretické lýceum Jozefa Gregora Tajovského, Nadlak,
Rumunsko

Osobitná cena poroty

Boglárka Brachna, Slovenské gymnázium, ZŠ, MŠ a kolégium,
Békešská Čaba, Maďarsko

Čestné uznanie

Nana Bulaieva, Užhorodské lýceum č. 4, Užhorod, Ukrajina

Vanda Cserenyecz, Slovenské gymnázium, ZŠ, MŠ a kolégium,
Békešská Čaba, Maďarsko

Lukáš Červený, ZŠ 15. októbra, Pivnica, Srbsko

Hanna Gecse, Maďarsko-slovenská dvojjazyčná národnostná ZŠ
a internát, Nové Mesto pod Šiatrom, Maďarsko

Hana Hrubíková, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko

Clara Leon Mušutová, Slovenská škola a komunita Manchester,
Manchester, Spojené kráľovstvo

Petra Smješková, ZŠ Josipa Kozarca, Josipovec Punitovački, Chorvátsko

Marek Šuľan, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko

Matteo Adrian Unc, Teoretické lýceum Jozefa Gregora Tajovského,
Nadlak, Rumunsko

Julia Urdzik, Kunskaapsskolan, Uppsala, Švédsko

OCENENÉ ŠKOLY

Základná škola, Kollárova ulica, Svätý Jur (1. kategória)

Základná škola s Materskou školou Jána Vojtaššáka, Zákamenné
(2. kategória)

Základná škola s Materskou školou Jána Vojtaššáka, Zákamenné
(2. kategória)

Gymnázium, Alejová ulica, Košice (3. kategória)

Teoretické lýceum Jozefa Gregora Tajovského, Nadlak, Rumunsko
(4. kategória)

OCENENÍ PEDAGÓGOVIA

Mgr. Lúbia Markovičová, ZŠ Alexandra Pavloviča, Komenského ulica,
Svidník (1. kategória)

Mgr. Adrianna Šubová, ZŠ, Ďumbierska ulica, Banská Bystrica (2. kategória)

Mgr. Bronislava Šperková, ZŠ, Školská ulica, Handlová (2. kategória)

PhDr. Darina Račková, Gymnázium, Golianova ulica, Nitra
(3. kategória)

Jarmila Pantelićová, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko
(4. kategória)

LISTOVANIE

Moje prázdniny

S rodičmi chodievame každé leto do zahraničia k moru. Boli sme viackrát v Chorvátsku a minulý rok v Čiernej hore. Mňa to však už neláka. Tak ma začali zaujímať hrady, zámky, jaskyne a iné krásy Slovenska. Rada by som strávila budúce prázdniny ich objavovaním.

Hana Puskásová, piatačka, Zemné

Hoci som sa narodila v zahraničí, Slovensko je moja domovina. Kým sme žili v Anglicku, boli pre mňa vždy vzácne týždne strávené s rodinou na Slovensku. Fascinovala ma naša krásna príroda, dobrosrdeční ľudia a návštevy rôznych podujatí. Bola som síce malá, ale vedela som, že sem patrí. V srdci to človek jednoducho cíti.

Sofia Franeková, šiestačka, Pruské

Báseň o Slovensku

*Slovensko, ty si krásna krajina,
si moja rodná domovina.*

*Krásne i tie hory, lesy,
dakujem, kraj môj, že si.*

*Môj jazyk je slovenčina,
pre školákov veľká drina.*

*Kde mám písať aké „i“?
Ktože z vás mi poradí?*

Jazmína Karakánová, šiestačka, Nové Zámky

Jonáš Záborský patrí k tým slovenským spisovateľom, ktorí v štúrovskej dobe prežil svoj život plný sklamaní a krutých paradoxov. Jeho myšlienka: „Ak chceme, aby si nás vážil svet, musíme si vážiť sami seba, náš pôvod, našich predkov, našu reč i náš národ.“ je aj v súčasnosti veľmi aktuálna. Naši predkovia dlho a veľmi tvrdo bojovali za to, aby sme mali samostatný jazyk. Jedným z nich bol aj Jonáš Záborský. Určite si zaslúži, aby sme jeho odkaz odovzdávali ďalším generáciám.

Daniela Kopperová, piatačka, Haniska

Klady slovenčiny a Slovenska

Slovenčina je taký krásny jazyk a mali by sme sa chváliť, ako vieme pekne prejavovať lásku a emócie vo vnútri nášho srdca. Veď tie malinké deti v prvom ročníku sú také nadšené, že objavujú nové slová, učia sa písať písmenká a čítať rozprávky. Vieme pekne osloviť človeka, napríklad Zuzka, Anička, Jožka, Janka a podobne. V iných jazykoch hovoria iba krstné meno daného človeka. Žiadne takéto zdobeniny pre mená v nich neexistujú. Aj na toto by sme mali byť pyšní, že vieme pekne oslovovať a vieme si vymyslieť aj pekne prezyvky.

Nela Borková, šiestačka, Prievidza

Pre mňa bolo veľkým zážitkom stretnúť sa so spisovateľkou Gabrielou Futovou, ktorá navštívila našu školu, a na besede sme sa s ňou mohli porozprávať a položiť jej akékoľvek otázky. Okrem toho, že je mojou obľúbenou spisovateľkou, pochádza z nášho regiónu. Narodila sa rovnako ako ja na východnom Slovensku, v Prešove. Aj vďaka tejto spisovateľke rada čítam knihy, rada objavujem nové príbehy v nich. Vďaka nim sa zdokonaľujem v našom jazyku, rozširujem si slovnú zásobu a zlepšujem si svoj pravopis.

Emma Iglaiová, piatačka, Haniska

*Slovenčina, reč moja rodná,
som Slovenkou a som na to hrdá!*

Ela Fekiačová, ôsmačka, Banská Bystrica

Na otázku: „Prečo mám rada Slovensko a slovenčinu?“, mám jednoznačnú odpoveď. Pretože som sa tu narodila, tu som strávila svoje detstvo a tu žijú všetci, ktorých mám rada a na ktorých mi záleží.

Lenka Litvová, siedmačka, Kapušany

Michal sa stal hrdým občanom Slovenska, kde každý kopec píše svoj príbeh a každá rieka spieva svoju pieseň.

Sabina Šubová, deviatačka, Handlová

**Žijú tu ľudia poctiví, verní a vedia pracovať,
keď ich spoznáš, nebudeš ľutovať.
Sme mierumilovný a pohostinný národ,
nedôverčivosť svoju zahodí.**

Anna Matušáková, ôsmačka, Zákamenné

Celkovo vzaté, láska k Slovensku pre mňa znamená lásku k jeho ľuďom, histórii a kultúre. Je to pocit hrdosti a oddanosti, ktorý ma sprevádza každým dňom a poskytuje mi silu a inšpiráciu do budúcnosti.

Matej Hojč, deviatak, Prievidza

Pri odpovedi na otázku, prečo mám Slovensko rád, nemusím dlho premýšľať. Naraz mi napadne toľko dôvodov, že ani neviem, čo povedať ako prvé!

Jakub Katona, siedmak, Nové Zámky

*Slovenčina – to ľubozvučná reč,
ako príroda mi aj naďalej moje srdce lieč.*

Natália Kujnischová, ôsmačka, Košice

Zvuky prírody

„Priala by som si, aby sa každý aspoň na maličkú chvíľu zastavil. Pozrel sa poriadne okolo seba a počúval. Nech ľudia vidia, aké je Slovensko krásne, a že sa oplatí zaň bojovať. Máme šťastie, že sme boli obdarovaní takými krásami, ale musíme sa o ne dobre starať a vážiť si ich. Vytvoríť si k nim milujúci vzťah, ale zároveň rešpekt.“

Anna Dzugasová, septima na gymnáziu, Košice

S láskou v srdci k slovenčine a so srdcom otvoreným k Slovensku
„Slovensko je zrkadlom nášho dedičstva, ktoré sa odráža v každom kamennom murive, v každej tradícii, ktorá pretrváva generácie. Je to miesto, kde minulosť objíma prítomnosť a kde každý krok v kraji, ktorý nás obklopuje, je krokom do histórie, do príbehu nášho národa.“

Tobias Kovács, druhák na SPŠ technickej, Martin

Čítala som listy a pohľadnice s takou zvedavosťou a radosťou, že som zabudla na čas. Prekvapilo ma, že po tolkej dobe sa dali tak krásne čítať. A ten jazyk? Je dôkazom, že tu u nás v Békešskej Čabe Slováci žili pred vyše 100 rokmi a stále žijú, lebo takto rozpráva staršia generácia. Učiteľ slovenského jazyka nájde v listoch veľa chýb, ale naši predkovia sa naučili po slovensky od svojich rodičov. Jazyk si odovzdávali ako dedičstvo, neučili sa ho v škole. Naše čabianske nárečie je ako prírodný diamant. Keď sa zamyslím, asi som našla poklad veľkej hodnoty.

Hanna Cserenyecz, 15 rokov, Békešská Čaba, Maďarsko

Slovenčina je pre mňa viac než len komunikačný nástroj. Je to jazyk, ktorý mi umožňuje vyjadriť sa s hlbokým citom. Jazyk, ktorý otvára dvere k svojmu kultúrnemu dedičstvu, a jazyk, ktorý znie ako melódia pre moje uši. Tento jazyk ma spája s mojimi predkami, s kultúrou a históriou, ktorá ma formovala. Slovenská literatúra a poézia sú poklady, ktoré uchovávam s úctou a radosťou, pretože cez ne cítim hlboké prepojenie so svojím pôvodom.

Ivona Stvorcová, 15 rokov, Nový Sad, Srbsko

Slovensko – útočisko pred všetkými negatívnymi myšlienkami. Stačí chvíľku o Tebe premýšľať a hneď sa moje plány stávajú ako národ náš. Národ náš, ktorý všetko vydržal. Nič ho už nezlomí, nič ho neohne. Slovensko je ako taká milá malá dedinka v tomto veľkom a prevelkom svete. Každý okres ako jedna rodinka. Raz sa ja vrátim k Tebe, otcina moja, a dúfam, že Ti prinesiem iba to najlepšie zo seba. A zatiaľ tu v zahraničí chodím hrdá a vzpriamená ako taká svieca, hrdá na svoju krajinu aj národ. Tak, ako by mal každý Slovák a Slovenka.

Anna Žemberyová, 13 rokov, Mníchov, Nemecko

Slovensko je ako hviezdička na oblohe, ktorá žiari na celý svet!

Sidonie Bagarry, 11 rokov, Mníchov, Nemecko

Už samotný pohľad na staré slovenské gymnázium vyvoláva túžbu vstúpiť do budovy, prejsť cez jej masívne drevené dvere a cítiť jej nežnú vôňu staroby a najmä skúseností. Keby mohla táto budova prehovoriť, mohli by sme napísať ságy o mnohých storočných príbehoch... Ktovie? Možno i lipy na nádvorí Gymnázia Jána Kollára v Báčskom Petrovci, ktoré tešia žiakov svojou lákavou vôňou, vyrozprávajú raz príbehy. Ich prítomnosť na dvore gymnázia nie je náhodná. Lipa je dôležitý symbol v mytológii, v literatúre a vo folklóre viacerých európskych krajín, kam patrí aj Slovensko. Tisíce maturantov si užívali túto vôňu a krásu tohto nádvorcia a budovy. Preto sú i svedkami všetkých úsmevov, krás, lások, šťastí, ale i smútkov, nerestí a slz.

Lana Ivaniševičová, 13 rokov, Báčsky Petrovec, Srbsko

Jazyk je dušou každého človeka. Jazyk robí priateľov z cudzincov a spája milióny. Milujem slovenský jazyk, pretože ľudia do neho roky investujú. A nie sú to peniaze, ale niečo viac. Sú to hodnoty. Okrídlené výrazy, výroky, aforizmy, literatúra, ktorá nás učí. Ľudia bez jazyka sú ako dom bez základov alebo ako ľudia bez duše a koreňov.

Nadežda Bodnarčuk, 14 rokov, Užhorod, Ukrajina

Milí čitatelia a priaznivci slovenčiny,

práve ste dolistovali zborník literárnych prác žiakov a študentov základných a stredných škôl zo Slovenska a zo zahraničia, ktoré získali ocenenia v 32. ročníku celoslovenskej súťaže s medzinárodnou účasťou *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko*.

Súťaž bude pokračovať ďalším ročníkom, ktorý organizátori vyhlásia

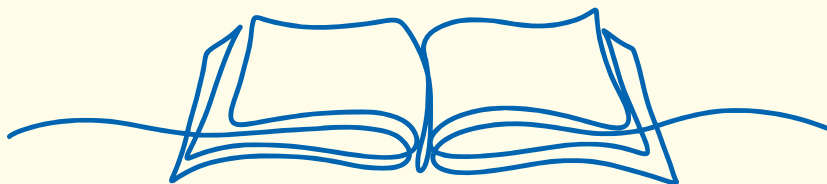
v septembri 2024.

Podrobnejšie informácie o jeho zameraní, ako aj o možnostiach zapojenia sa do súťaže môžete získať:

- v systéme EduPage v časti Súťaže,
- na webovej stránke NIVAM (Národného inštitútu vzdelávania a mládeže) <https://nivam.sk/vyhlasenie-sutaze-preco-mam-rad-slovincinu-preco-mam-rad-slovensko-32-rocnik/>,
- na webovej stránke MK SR (Ministerstva kultúry Slovenskej republiky) <https://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/statny-jazyk-narodnostne-mensiny-a-zahranicni-slovaci/statny-jazyk/sutaz-preco-mam-rad-slovincinu/>.

Vyhlasovatelia 32. ročníka

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky
Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
Matica slovenská
Národný inštitút vzdelávania a mládeže
Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied, v. v. i.
Spolok slovenských spisovateľov
Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá
Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí
Vydavateľstvo Matice slovenskej

ISBN 978-80-974527-9-7